

Slovenci so na evropskem prvenstvu v odbojki osvojili odlično drugo mesto. Pot do zlate kolajne so žal preprečili Srbi, ki so slovenske odbojkarje premagali z rezultatom 3: 1. Veliki finale v

Parizu si je ogledalo več kot 4000 Slovencev. Srebrne junake je v ponedeljek v Ljubljani sprejela množica navijačev. Kljub izgubljenemu finalu je ta rezultat za Slovenijo in odbojgarsko gibanje v državi sijajen!

POGOVOR Franka Žgavec V novo kulturno sezono!

Po poletnem premoru se je sezona 2019-2020 Kulturne-ga centra Lojze Bratuž v Gorici začela ob koncu avgusta s tradicionalno fotografsko razstavo. V vodstvu kulturnega hrama pa so že zasnovali razveženo, ponudbo za mesece, ki so pred nami. O tem in še čem smo se pogovorili s predsednico KC Lojze Bratuž, prof. Franko Žgavec.

Prva je bila napovedana koncertna sezona, ki vsebuje kar pet velikih dogodkov že od 11. oktobra dalje tja do Božiča ...

/ str. 3
Danijel Devetak

POGOVOR Tatjana Rojc Skrbeti je treba za skupno dobro!

Našo edino slovensko senatorko v Rimu, prof. Tatjano Rojc, smo zaprosili za pogovor, predvsem zato, da nam pove, kakšno je stanje zdaj, ko je v Italiji druga Contejeva vlada, ki je popolnoma različna od prve; naša senatorka namreč zdaj ni več v opoziciji, kot je bila prej.

Povejte nam, prosim, kakšna je razlika zdaj, kako vi to občutite in kaj si nadejate v prihodnje. Najprej naj povem, da je danes v vladi kar nekaj ministrov in sekretarjev, ki jih poznam in cenim in ki so seznanjeni tudi s problematikami naše narodne skupnosti.

/ str. 3
Jurij Paljč

Barbana

Oskrbo svetišča na Barbani bodo v kratkem prevzeli redovniki iz brazilske benediktinske kongregacije

3

Devin

V Lutkovnem gledališču Pristanišče se je zasedla prva čarobna ladja in prinesla pravljичne zgodbe

11

Slovenija

Marijan Drobež piše o slovenski politični sceni in tudi o perečem problemu podnebnih sprememb

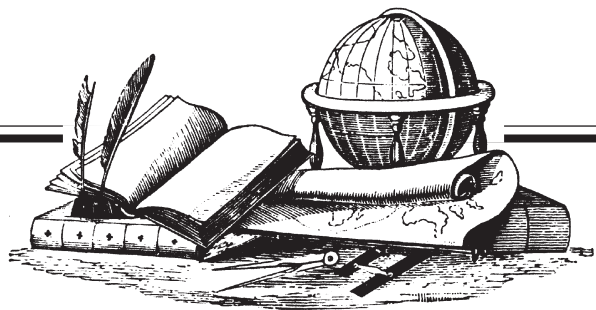
13

Pogovor

Nadia Pavletič, dolgoletna lastnica trgovine s sadjem in z zelenjavo, o ljubezni do svojega poklica

16

Srečanje treh Mohorjevih družb v Ogleju Skupne zamisli za ožje sodelovanje

V Ogleju, kjer je Anton Martin Slomšek po sugestiji Valentina Staniča dobil navdih, da bi snujočo se knjižno bratovščino poimenoval po sv. Mohorju, je bilo v četrtek, 26. septembra, dopoldne srečanje treh sestrskih Mohorjevih družb. Uvodni pozdrav je izrekel predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Renato Podbersič, ki je med drugim opo-

zoril prav na zgodovinski pomen tega kraja za širši prostor. V strnjenih poročilih so nato odgovorna urednica in ravnateljica Celjske Mohorjeve družbe Tanja Ozvatič, vodja Celovške Mohorjeve založbe in šolskega programa te ustanove Franc Kelih in predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Podbersič predstavili delovanje v minuli sezoni. Bogata je knjižna bera treh založb

in vloga, ki jo imajo tudi na področju izobraževanja. Tudi tokrat so se pogovorili o možnih skupnih pobudah in izdajah, saj skušajo prav s skupnimi izdajami vedno znova potrditi sestrsko povezanost med sabo, čeprav ima vsaka ustanova na svojem področju prav specifično vlogo. Za prisotne mohorjane je bilo posebno doživetje voden ogled starodavne oglejske bazilike. Umetnostni zgodovinar in član ustanove, ki skrbi za oglejsko baziliko, Saša Quinzi je prisotnim osvetlil bogato umetniško, teološko in alegorično sporočilo starodavne oglejske matične Cerkve, ki je odigrala še kako pomembno vlogo pri evangelizaciji naših starodavnih prednikov.

Mednarodna politična scena: Pariz

Umrl je nekdanji francoski predsednik Jacques Chirac

V 87. letu je 26. septembra 2019 umrl nekdanji francoski predsednik Jacques Chirac, desnosredinski predsednik Francije med letoma 1995 in 2007. "Predsednik Jacques Chirac je umrl mirno v krogu svoje družine", je potrdil njegov zet Frederic Salat-Baroux. V Franciji so po Chiracovi

Chirac se je pred vrsto let umaknil iz političnega življenja. Že dalj časa se je vedelo, da

smrti za ponedeljek razglasili nacionalno žalovanje, v pariški cerkvi Saint-Sulpice pa je bila maša zadušnica. V Elizejski palači so odprli tudi žalno knjigo, v katero se bo mogoče vpisati do nedelje.

ima zdravstvene težave. Za predsednika Francije je bil izvoljen dvakrat, leta 1995 in 2002. Z 12 leti v Elizejski palači je postal predsednik z drugim najdaljšim mandatom, za svojim socialističnim predhodnikom Francoisom Mitterandom. V mednarodni skupnosti bo Chirac ostal najbolj prepoznaven po svojem javnem nasprotovanju ZDA glede vojne v Iraku leta 2003. Leta 2011 je bil obsojen na pogojno doletno zaporno kazen zaradi povelj in zlorabe položaja. Poleg predsedniškega položaja je bil Chirac tudi dvakrat premier, med letoma 1974 in 1976 ter med letoma 1986 in 1988. Med letoma 1977 in 1995 je bil tudi župan rodnega Pariza.

Srečanje odbornika Robertija s stranko SSK O novi reformi krajevnih uprav

Odbornik FJK Pierpaolo Roberti se v zadnjih tednih srečuje z raznimi predstavniki oblasti na deželni ravni predvsem zato, da bi jih seznanil z idejami in spremembami, ki jih ima na področju krajevnih uprav. To je ključna tematika, s katero se spoprijema naša dežela, a tudi naša slovenska skupnost, odkar so ukiniteli pokrajine. V tem sklopu se je srečal tudi s predstavniki SSK, ki so ga vabili na pogovor v prostore Grudnove hiše v Nabežini. Srečanja se je udeležilo lepo število izvoljenih predstavnikov stranke Slovenska skupnost. Reforma krajevnih uprav ne bo izpolnjena na hitro, pravi odbornik, temveč po sklo-

pih. Glavna vsebina reforme je ustanovitev organov, ki bi delovali med občino in deželo. Navedeni bi v bistvu delovanje nekdanjih pokrajin oz. neuspešnih medobčinskih teritorialnih zvez UTI. To bi bila neka nadobčinska enota, ki bi se imeno-

vala Skupnost (Comunita'). Pripadnost tej Skupnosti bi bila neobvezna. Ta Skupnost bi opravljala dejavnosti, ki jih predvsem male občine ne uspejo več izvajati zaradi pomanjkanja finančnih sredstev oz. osebja. Kar je zanimivo, je dodatek, ki bi ga odbornik vnesel na predlog SSK, in sicer, da skupnost lahko sestavljajo tudi občine, ki niso v neposredni bližini. To bi bilo zelo pozitivno predvsem za slovenske občine, ki so oddaljene druga od druge in bi se lahko združile v skupnost, z drugimi slovenskimi.

Pod vodstvom ravnatelja bogoslovnega semenišča Petra Kokotca

Slovenski bogoslovci na obisku v zamejstvu

Dvajset bogoslovcev iz vse Slovenije je ob koncu prejšnjega tedna obiskalo Tržaško, Goriško in Benečijo. Spremljali so jih trije duhovniki oz. vzgojitelji v bogoslovnem semenišču v Ljubljani, ravnatelj Peter Kokotec, spiritual mag. Gregor Celestina in študijski prefekt dr. Matjaž Celarc.

Nedeljsko jutranjo mašo v cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu pri Gorici so 29. septembra vodili in s petjem oblikovali prav oni. Ravnatelj, ki je vodil somaševanje, je v homiliji med drugim dejal, da so romali po naših krajih, da bi pričevali, pa tudi da bi prejemale pričevanje, saj so v ljudeh, s katerimi so se srečali, videli veliko "vere, prizadevanj in kulturne srčnosti". Število bogoslovcev ni pomembno, je povedal; "pomembno je, kakšni bomo mi kot kristjani in kot duhovniki", "ali bomo res služabniki Božjemu ljudstvu v oznanjevanju evangelija in podeljevanju svetih sakramentov" in ali bodo z ljubeznijo širili Božje kraljestvo. Knjige nas učijo, "kako lahko en duhovnik ali en laik s srčnostjo, močno vero in pogledom, uprtim v Kristusa, drži pokonci, živi in ohranja vero, besedo in ljubezen, bogastvo v vrednotah, ki ostanejo in nas popeljejo v večnost". To je kultura, ki izhaja

iz srca.

Ob koncu maše je ravnatelj pozval zbrane pri maši, naj molijo za bogoslovce, za nove duhovne poklice, za svoje duhovnike in župnike. Po maši je bilo v prostorih bližnjega doma Anton Gregorčič srečanje z mladimi. Tik pred tem je g. Kokotec (*na mali sliki*) za naše bralce povedal, da so radi spoznali kulturno in družbeno življenje v naših krajih. Srečali so se z župnijskimi skupnostmi, obiskali različne kraje, med drugim so v Redipulji molili za mir in sožitje med narodi.

Prek pričevanj ljudi, ki so jim predstavili kulturno življenje, so tudi spoznali, da v različnih pokrajinah živimo ljudje, ki nismo imeli enake zgodovine, enake poti, enakih težav. V Benečiji se jih je dotaknila zgodba kaplana Martina Čedermaca, na Goriškem skrb Slovencev, ki si prizadevajo, da bi se ob meji med sabo povezovali. Pomembno je se družiti! Duhovniki držijo pokonci jezik, kulturo, vero, a tega je vse manj. Ta stiska se močno čuti pri nas, nič manj v Sloveniji. "Zato molimo in prosimo, da bi se mladi odzvali. Tudi sami dajmo zgled mladim, da se tako ali drugače odzovejo na Božji klic!"

Danijel D.

Pri sv. Ivanu v Gorici

P. Ivan Bresciani, lectio divina

Slovensko pastoralno središče v Gorici sporoča, da bo p. Ivan Bresciani, provincial slovenske Družbe Jezusove in goriški rojak, imel v prostorih doma Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici enkrat mesečno (v glavnem na prvi petek) t. i. lectio divina. Gre za "božje branje", posebno vrsto molitve oz. "hranjenja" z Božjo besedo, ki izhaja iz cerkvene tradicije. Na srečanja so vabljeni vsi, ki si želijo duhovne poglobitve. Prva lectio divina bo v petek, 4. oktobra 2019, ob 20. uri. Kdor pride, naj s sabo prinese Sv. pismo. Toplo vabljeni!

Povejmo na glas

Bomo zmogli več solidarnosti?

Nekaj držav Evropske unije z Nemčijo in Francijo na čelu se je odločilo, da se resneje loti migrantske politike, in to predvsem v odnosu do Italije, ki je še vedno bolj ali manj sama v soočenju s tem pojavom velikanskih razsežnosti. To pomeni, da bi vse evropske države prevzele večji delež sprejemanja prebežnikov, kot ga prevzemajo ali ne prevzemajo v tem trenutku. Očitno je končno prodrlo spoznanje, da Evropska unija brez izrazitejšje medsebojne solidarnosti nima trdne prihodnosti, prodrla pa je nemara tudi ugotovitev, da je solidarnost tista, brez katere ni dovolj čvrstega veziva med njenimi državami oziroma narodi. Ni dovolj in ne more biti dovolj, da nas družita le ekonomija in skupna valuta, v resnici je temeljna vez bodisi na ravni osebnega bodisi na ravni kolektivnega, se pravi državnega življenja, prav solidarnost. Šele z njeno pomočjo je naš odnos do drugih ploden, ker je dobronameran, pozoren na težave in stiske drugih, šele solidarnost ustvarja prijetno skupno življenje, v katerem se vsi počutijo varne, ker pač vedo, da niso sami, in jim bo pomagano, kadar bodo nastopili težki dnevi. Toda solidarnost zahteva tudi dejanja, brez dejanj je pomoč šibka in prešibka in tako je po novem nekaj držav zares pripravljenih prevzeti del bremena prebežnikov, ki v nemajhni in v največji meri bremenijo Italijo. Prepričati pa bo treba še druge države, in to nikakor ne bo lahka naloga, saj sedanji odnos do migrantskega priliva ne dopušča opajanja z iluzijo,

kako se bo čut za solidarnost kar čez noč okrepil. V načrtu so namreč novi zidovi, medtem ko nevladne organizacije poročajo, kako je ravnanje z begunskimi prišleki vse prej kot humano in kako jim je marsikje odvzeta pravica do azila, kar je groba kršitev dogovorjenih pravil. Zato torej več humanosti in več solidarnosti, sicer bodo dvignile glavo skrajne politike, ki ne samo da bodo humanost in solidarnost zatirale, ampak bodo s tem rušile Evropsko unijo, od katere se glasno in odkrito oddaljujejo. In nekaj evropskih držav se je tudi zaradi tega oddaljevanja odločilo dosti izraziteje podpreti osamljeno Italijo, v kateri so razumljivo zrasle močne sile proti migrantom in toliko bolj proti nesolidarni Evropi. Bomo torej zmogli več solidarnosti? Še kako koristno bi bilo za vse, ko bi jo poglobili, kajti brez solidarnosti ni mirnega sožitja, brez solidarnosti smo oropani najlepšega, kar lahko imamo, oropani smo miru in prijateljstva z vsemi. Kajti solidarnost je dobrina vseh dobrin, druga beseda za sočutje z drugimi in za sočutje drugih do nas, in kadar je to sočutje živo, vsi skrbijo za druge in ti drugi skrbijo za vse. In le v tej smeri bi si morali prizadevati, le v tej smeri res imamo prihodnost, vse ostalo je brezčutnost za vse, ki so ali smo v stiski, je boj človeka za prevlado nad sočlovekom, je rušilni nemir in je mržnja, je tema in je mrak in so ljubezni zadane nove in nove rane in ni obzorja svetlobe, ni smisla, ni sreče.

Janez Povše

S 1. STRANI Pogovor: Franka Žgavec

Z novim elanom v novo bogato kulturno sezono!

Pri načrtovanju glasbene sezone se pri Kulturnem centru Lojze Bratuž dobesedno ne moremo izogniti zborovski glasbi. Zаметki te žlahtne oblike kulturnega dela na Goriškem segajo v začetek prejšnjega stoletja. Med fašizmom se je petje ohranjalo samo po cerkvah, po vojni pa so duhovniki, naši graditelji, verjeli v poslanstvo slovenskega jezika in kulture, začela se je zgodba na Placuti, nadaljevala pa v Katoškem domu. Da je bilo v vseh povojnih letih v okviru ustanov in glasbene šole posejanega veliko dobrega semena, govorijo krasni uspehi naših otroških, mladinskih in odraslih pevskih zborov, ki segajo po najvišjih nagradah na mednarodnih tekmovanjih. Z nizom glasbenih srečanj želimo naš goriški prostor še obogatiti, zato smo načrtovali pet koncertov, na katerih je rdeča nit zborovska glasba, ki se prepleta med profesionalnimi izvajalci in ljubitelji. Tu gre za ljubiteljske izvajalce na zavidi ravnih. Pa še dve glasbeno-gledališki predstavi imamo v programu, prva bo prišla v goste poklicna ekipa smuzikala Cvetje v jeseni v mesecu oktobru, decembra pa bomo imeli domačo produkcijo, glasbeno-gledališko postavitev Slovenskega božiča Matije Tomca. Gre za pobudo Kulturnega centra, ki vsako leto pripravlja božični koncert. Tokrat bodo sodelovali domači igralci, solisti in zborovski pevci. Orkestracijo glasbenega dela pripravlja Patrick Quaggiato, režijo smo zaupali Franku Žerjalu, dirigiral pa bo Hilarij Lavrenčič.

Kaj pa razstavna dejavnost?

Po vsakoletni fotografski razstavi, ki se je končala 30. septembra, imamo napovedano odprtje likovne razstave Ludvika Pandurja, slikarja preobrazb in misterija lastnih občutij. Gre za razstavo, ki jo prirejamo v sodelovanju z galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči v okviru festivala Kogojevi dnevi. V mesecu novembru bomo imeli v naši sredini umetnika Rudija Skočirja, ki je v našem prostoru dobro poznan in priljubljen. Ob obeh razstavah bo izšel tudi ličen katalog. Januarja 2020 se bodo v naši galeriji predstavili tečajniki likovne šole, ki jo vodi goriška slikarka Marina Legovini. Sledila bo dokumentarna razstava Zveze slovenske kato-

liške prosvete ob 60-letnici njenega delovanja, za konec sezone pa prirejamo skupinsko razstavo kiparjev iz širšega goriškega prostora.

In gledališka, za otroke in odrasle?

Tudi med pobudami gledališča bi najprej rada omenila ponovitev priljubljene muzikala Cvetje v jeseni, ki je v Gorici gostoval že leta 2016 in bo ponovno na ogled v nedeljo, 20.

oktobra, ob 17. uri za vse tiste zamudnike, ki si te krasne predstave še niso ogledali. Še posebej se pa veselimo nedelje, 27. oktobra, ko bo v veliki dvorani premiera predstave Tina in medvedja moč. Gre za resnično zgodbo o najboljši slovenski smučarki Tini Maze, ki jo je napisal Primož Suhodolčan in je bila izdana pri založbi Mladinske knjige. Tokrat bo zgodba, ob prisotnosti Tine Maze, zaživela na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž. Vrtljak, ki stopa v 23. leto, za vrtce in osnovne šole bo tudi letos razveseljeval vse otroke, ki obiskujejo šolo s slovenskim učnim jezikom. Na sporedu je osem predstav z dvojno ponovitvijo. Prva je napovedana za mesec oktober.

Odmevna so Srečanja pod lipami, ki jih prirejate v sodelovanju s Krožkom Anton Gregorčič. Kdaj se bodo začela? Ali lahko napoveste tudi ime kakšnega gosta? Ali tematike?

Prvo srečanje pod lipami je napovedano za četrtek, 3. oktobra, ko bo v okviru socialnega tedna večer posvečen pesniku Vladimirju Truhlarju. Na večeru bosta sodelovala umetniški zgodovinar Saša Quinzi in jezuit Franc Kežar. 10. oktobra bomo imeli v gosteh Petra Hribarja, nečaka pobitih na gradu Strmol, o katerih je pisatelj Drago Jančar napisal roman To noč sem jo videl. Spoznali bomo njegovo življenjsko zgodbo o iskanju pravice in resnice ter o

premikih slovenske družbe. V načrtih imamo še lepo število zanimivih večerov, ki pa jih terminsko urejamo.

Kako sodelujete z drugimi kulturnimi domovi na Goriškem, na obeh straneh državne meje?

Odprti smo za vsako obliko sodelovanja s katerokoli ustanovo tostran in onstran meje in to smo že dokazali pri raznih skupnih pobudah. Ob vseh pomembnih priložnostih in obletnicah se znamo dogovoriti in sodelovati.

Veliko je govor o Gorici/Novi Gorici kot Evropskem mestu kulture za leto 2025. Pred meseci smo svoje predloge predstavili na goriški občini. Če bo Evropska unija podprla predlog, bo vsaka ustanova pred novimi izzivi in ponovno krasna priložnost za skupno sodelovanje.

Center Bratuž je med tovrstnimi objekti na Goriškem zelo cenjen in priljubljen. Boste še naprej imeli odprta vrata tudi za italijanske kulturne ali drugačne ustanove?

Kulturni center Lojze Bratuž je vsestransko kulturno, vzgojno, izobraževalno, rekreativno in športno središče ne samo za goriški, temveč tudi za širši kulturni prostor, odprt vsem ljudem dobre volje. Veselimo se vsakega gosta, hvaležni smo vsem, ki nam pomagajo, in vsem, ki nas tako ali drugače spodbujajo pri našem delu, kar nam vliva novo energijo.

S 1. STRANI Pogovor: Tatjana Rojč

Skrbeti je treba za skupno dobro!

To predstavlja veliko prednost, ki je s prejšnjo vlado nismo imeli, ker posebej njeni liganški predstavniki niso imeli nikakršnega poslušanja za potrebe in vprašanja opozicije. Vlada se v tem trenutku spopada z državnim proračunom, ministrstva pa še ne delajo s polno paro, tako da je tudi parlamentarna dejavnost šele v pogonu. Ampak verjamem, da bo v naslednjih mesecih vse veliko manj naporno. Bo pa tudi veliko dela.

Sami smo veseli predvsem dejstva, da zdaj, ko vladata Gibanje petih zvez in Demokratska stranka, ni več nenehnih vsakodnevnih prerekanj, obtožb, ni več zmerjanj in predvsem tudi državna in zasebna javna občila, medijske hiše, ne dajejo besede samo vladnim predstavnikom. Imamo občutek, da se zadeve umirjajo. Je tako?

Za zdaj je tako. Smo šele na začetku, vendar upati je, da se bo vzdušje medsebojnega dialoga ohranilo. Vladno večino sestavljajo med seboj različne sile, ki se pa zelo dobro zavedajo (zavedamo), da se zgolj s propagando ne pride nikamor. Skrbeti je treba predvsem za skupno dobro, za primarne potrebe ljudi, za socialo, zdravstvo, šolo, za delovna mesta, varnost. In seveda za tvoren dialog z Evropo. Glede medijev pa se mi zdi, da vlada predvsem na zasebnih televizijskih sporedih in v tisku prava džungla. Tudi na državnih omrežjih ni prave "par conditio".

Zavedamo se, da je prera- no, a vseeno vas bomo vprašali, kaj menite o Renzijevem odhodu iz vrst Demokratske stranke in o prihodnosti njegove nove stranke. Mislite, da bo zares držal besedo in bo podpiral vlado, v kateri tudi sami sodelujete?

Renzi je človek z izredno močno osebnostjo. Čeprav je bil njegov odhod iz Demokratske stranke napovedan že dalj časa, se mi zdi, da je bila izbira trenutka neprimerna. S svojo politično izkušnjo se zelo dobro zaveda, da je podpora novi vladi bistvena za državno ravnanje. V vladi je, kot pravite, kar nekaj osebnosti, ki so mu sledile pri ustanovitvi njegove nove politične skupine, ki na italijansko politično sceno stopa v delikatnem trenutku, upam pa, da ne bo umanjalo zdravne pameti, saj je pomembno, da nova vladna koalicija državo utrdi pri njenih temeljnih potrebah in ne nazadnje v njeni vlogi znotraj Evrope. Prepričana sem, da je v tem trenutku potrebno udeležati skupne cilje in da ni primer- no osredotočati se na personalizme.

Znani ste kot umirjena oseba, ki tudi na hude kritike in žalitve vedno mirno odgovarjate. Pa se vam ne zdi, da bi bilo le lepše in bolj

pošteno, če bi se tudi v naši sredini znali normalno pogovarjati, četudi imamo različna stališča?

Zelo nerada odgovarjam na provokacije, ki so same sebi namen. V tem letu in pol sem doživela kar nekaj grobih žalitev, ki nimajo nobene zveze z mojim delom. Človek se nekako sprizajni s psovkami, ne sprizajni se pa z vulgarnimi podtikani in lažmi.

Kdor je javno izpostavljen, se seveda zaveda, da se vsi ne morejo strinjati z njegovimi izbirami. Moti pa me, ko se oglašajo tisti, ki zadev ne poznajo in bi želeli soliti pamet. Sem človek dialoga, poslušam in verjamem v odprto in pošteno soočanje. Zame je nasprotnik nekdo, ki ne spoštuje temeljnih vrednot posameznika ali skupnosti, ki ne pozna etike. Zato uspeh vsakega izmed nas doživljam kot uspeh skupnosti, ki ji pripadam. Kogar je drugačnega prepričanja, še ne pomeni, da dojemam kot sovražnika.

Občutek imamo, da se v naši sredini veliko govori o zajamčenem političnem zastopstvu, a sami dobro vidite, "kako rimski mlini meljejo počasi". Je po vašem mnenju sploh možno, da bi to dosegli?

Danes je politična slika zelo kompleksna: če bo parlament odobril krčenje števila parlamentarcev, bomo morali razmišljati o možnosti, ki jo bo nudil nov volilni zakon, ki še

V interesu države je, da ohranjamo čim večjo pluralnost in da ostanemo trdno zasidrani v demokratičnem sistemu.

ni osnovan. Zelo sem zaskrbljena, kako bo z nami. Sem pa prepričana, da bo treba upoštevati ustavno pravico, mednarodne sporazume in naš zaščitni zakon, ki nas za zdaj delno ščiti, in seveda želje in potrebe naših ljudi, ki jih podpira tudi naša matična država. A italijanski sistem z jamčenega zastopstva za manjšine za zdaj ne predvideva. To je velik problem.

Salvini je s svojo Ligo vedno prisegal na visoke tone, na divjo politično igro, na drzne in nevarne rešitve in tak je tudi njegov poskus, da bi z referendumom odsegel spremembo volilnega zakona. Vaše mnenje o

Foto dd

tem.

Salvini in vsa desnica zagovarjata sistem, ki nima nič demokratičnega, ki je protistaven, ki bi državo vodil vse bolj proti enoumju, kar bi pomenilo, da bi umanjali temelji demokracije. To naj bo jasno vsem. Temeljni zakon italijanske republike štiti pravice in potrebe državljanov, garant pa ostaja predsednik republike. In prav je, da tako tudi ostane.

Kot kulturna oseba, ki si vse življenje prizadeva za dialog, pogovarjanje in dogovarjanje ter demokratično pluralnost, ste gotovo zaskrbljeni, ko vidite, kako se tudi pri nas obnašajo nekateri politiki, ki na osebni ravni govorijo čisto drugače kot takrat, ko sprejemajo odločitve. Zakaj je tako?

Lahko odgovarjam le zase: od svojih prepričanj ne odstopam. Svoja stališča povem na glas, jasno in glasno. Tako so me vzgojili doma, tako sem odrasla. To je stvar vsakega posameznika. Do danes so mi ljudje javno in zasebno, ustno in pisno potrdili, da me podpirajo in da cenijo, kar delam. In to je zame najbolj dragoceno. Kdor pošteno misli in pošteno dela, seveda lahko zgreši. Obstaja pa tisto temeljno etično načelo poštenja, preko katerega ne morem. Za marsikoga pa je očitno osebna računica bolj pomembna.

Zakaj ste trdno in vedno prepričani, da ima ta vlada možnost, da vlada do konca mandata?

Ne bi trdila, da sem prepričana, bolj bi rekla, da gre za upanje, ki se snuje na zelo racionalnih temeljih: ta vlada je nastala v zelo kritičnem trenutku, ko je državi pretila nevarnost, da bi umanjal demokratični temelj, da bi bil izničen pomen parlamenta. Čez dve leti bomo volili novega predsednika republike, ker se bo predsedniku Mattarelli iztekel mandat. V interesu države je, da ohranjamo čim večjo pluralnost in da ostanemo trdno zasidrani v demokratičnem sistemu.

Najlepša hvala za pogovor!

Oskrbo svetišča na Barbani bodo prevzeli benediktinci

Trije redovniki iz brazilske benediktinske kongregacije (Congregação benedictina do Brasil), ki spada pod priorat sv. Štefana v Bologni in je nekaj let prisotna tudi v Italiji, bodo kmalu prevzeli pastoralno skrb Marijinega svetišča na Barbani v Gradeški laguni. V prisotnosti treh redovnikov - p. Benedetta, br. Cirilla in br. Estefana - je 1. oktobra opoldne to naznanil goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli. Frančiškanski bratje bodo namreč v kratkem zapustili

otok, kjer so minoriti sprejemali romarje vse od leta 1901. Ker so v zgodovini benediktinci že bili prisotni na Barbani, gre pravzaprav za nekako vrnitev, je poudaril nadškof. Dva brata bosta prisotna že sredi oktobra, uradno pa bodo prevzeli svetišče 6. januarja 2020. Novo poslanstvo sprejemajo v skladu s svojo duhovnostjo ("moli in delaj"), z velikim veseljem, je dejal p. Benedetto, "kot vdova, ki z vsem srcem ponuja svojo revščino, vse, kar ima".

Misel za 27. nedeljo med letom

“Moč od zgoraj”

Nedelja, ki jo obhajamo, je rožnovenska nedelja, ves mesec oktober pa je mesec rožnega venca. Zelo tesna je povezava med prošnjo apostolov po pomnožitvi vere in s stalnim pravilom zahodne misli, da mora človek spoznati samega sebe. Apostoli se v ponižnosti in v realnem pogledu nase zavedajo, da sami po sebi niso dovolj močni, temveč so šibki. Ni samo vera tista, ki je šibka (še trše so Kristusove besede v Mt 17,20), temveč vse naše vrline. Zato pa potrebujemo pomoč od zgoraj, da bi bili močnejši od tistega, kar smo že po naravi. Sam Gospod nam tako govori, da potrebujemo njegovo milost, kakor nam poroča blaženi apostol Pavel (2 Kor 12,9). Človek, ki se tako v ponižnosti in realnem pogledu zaveda svoje šibkosti, pa se potem vseeno zaveda, kako je v sodelovanju z Božjo milostjo neverjetno močan in krepak (2 Kor 12,10). Eksorcist Ripperger pravi, da se hudobnež vedno boji duhovnika, ker je tako, kakor bi za njim stal neke vrste “King Kong”, da je torej v resnici ravno nasprotno od tistega, kar vidimo v filmu “Eksorcist”, kjer je izganjalec ves plašen. Podobno velja za vsakega kristjana, ki se v zavesti svoje šibkosti navezuje na Gospoda, na Devico Marijo,

angele in svetnike, da je v tej navezi neverjetno močan. Naša nebeška Mati Marija nima zaman naziva “Pomoč kristjanov”, ker prihaja na pomoč svojim otrokom, kar lepo govorijo tudi njej namenjene molitve (*Pod tvoje varstvo, Spomni se, Pozdravljena, Kraljica...*). Učenci se torej še kako zavedajo, kako življenje po Gospodovih zapovedih presega njihove človeške sposobnosti, zato pokažejo, kako potrebna je človeku vera. To res ima vsak človek že kot neko človeško vrline, kot naravno vero, vendar pa potrebujemo še nadnaravno, presežno vero. V samo človeški veri namreč gre bolj za neke vrste medsebojno zaupanje, nadnaravna vera, ki je pa Božja milost, je zmožna še ogromno več, kakor Jezus lepo pove v svojem odgovoru učencem. Tudi Kristusov učenec v sodelovanju s tem milostnim darom, ki mu ga vlije Božji Sveti Duh, zmora marsikaj, zato pa Gospod po preroku Izaiju pravi, naj si izprosimo znamenj od njega. Ahab v lažni ponižnosti tega ni želel, v resnici pa je bil poln napuha in ponosa kakor marsikateri človek, ki je prepričan, da bo kar sam, s svojimi lastnimi močmi prišel do rešitve problema. Evangelij nas uči ravno obratno, da moramo v molitvi prositi. Zato

ni dovolj samo naravna vzgoja, kakor nekateri predlagajo po tečajih za krst, temveč mora biti vzgoja še toliko bolj nadnaravna. Človeška narava je žal padla narava. V resnici ji ni lastno to, da greši, dela zlo in podobno, a vendar jo ravno to zaznamuje od tistega usodnega padca naprej. Molitveno in zakramentalno življenje je zato za nas nujno potrebno. Vzgoja zato ni v učenju bontona, temveč v učenju odnosa s presežnim svetom, v tem, kako prejemati Božjo milost, kjer v končni meri prejemamo Boga samega, sami pa postajamo njemu podobni, če velja, da smo tisto, s čimer se hranimo. Zato se ni dovolj naučiti na hitro zmoliti Sveti angel, ostalega pa nič, temveč je ključno, da vselej iščemo to Božjo milost, ki je samo Božje življenje, da bi na tem svetu ne samo bivali, temveč res dejansko živeli, živeli v polnosti in bili jasno namenjeni proti Jeruzalemu, tistemu nebeškemu. Lahko seveda prepustimo, da nas vzgajajo drugi, pa naj bodo to mediji, država in še kdo, vendar nas gotovo ne bodo vzgojili v krepke ljudi, temveč v slabič, saj nas učijo, da smo dobri, kakršni smo, da ne potrebujemo Boga za uresničenje, da bomo srečnejši, če bomo živeli nasprotno z evangelijem. Zato smo povabljeni, da se hranimo z molitvijo, Božjo besedo in seveda s svetimi zakramenti, ko Bog sam pride k nam. Tako bomo res živeli v polnosti.

Andrej Vončina

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (85)

Mariza Perat

SVETA GORA

Življenje se je počasi ustalilo, a pojavile so se druge, nepredvidene težave. Zaradi spremenjenih državnih meja po prvi svetovni vojni so leta 1924 na Sveto Goro prišli italijanski frančiškani. Ljud-

Lahko rečemo, da je omenjeni načrt, čeprav do potankosti izdelan, po čudežu izpodtel. Gospod Ciril Metod Cej, danes župnik v Štanjelu in Kobjeglavi, v svoji knjigi Tebi, milostna Svetogorska Kraljica, navaja odlomek, ki ga je gospod

Tone Lotrič, eden izmed udeležencev teh vojnih dogodkov, objavil v svoji knjigi Škofjeloški odred, Ljubljana 1971, str. 293-296. Odlomek z naslovom Kako je bilo Sveti Gori prizaneseno je gospod Lotrič leta 1989 poslal Družini (št. 25, st. 6) s pripisom: “To sem poslal v dopolnilo letošnjih šmarnic. Dodajam pa še to, da nas je bilo takrat v odredu veliko takih, ki smo se skozi vso vojno za življenje priporočali Materi Božji, in prepričan sem, da smo bili obvarovani tudi ob tem zadnjem najnevarnejšem podvigu”.

Gospod Ciril Metod Cej v svoji, že omenjeni knjigi Tebi, Milostna Svetogorska Kraljica navaja omenjeni odlomek v Prilogi št. II:

“Zvečer je prišlo povelje štaba IX. Korpusa, naj se odred 29. aprila (1945) zjutraj premakne v Grgar in od tam naprej čez Preval v Solkan pri Gorici.

Borci so zgodaj odšli k počitku, ker so jim njihovi komandirji sporočili, da jih naslednji dan čakajo težke in pomembne vojaške akcije in da bodo zjutraj že ugledali Gorico. Štab odreda je bil celo noč na nogah in je proučeval povelje štaba XI. Korpusa ter s poznalci terena delal načrte za izvedbo najtežje akcije, ki so jo kdaj zaupali odredu. Naloga odreda je bila, da tega dne napade utrdbe na Sveti Gori pri Gorici.

/ dalje

Svetogorska bazilika

je, ki so prihajali na Goro, se zdaj niso več znašli, saj zaradi neznanja jezika niso mogli opravljati niti najbolj nujnih verskih dolžnosti. Pozneje so se razmere nekoliko izboljšale. Na Sveto Goro je prišel slovenski frančiškan, pa tudi nekateri italijanski patri so se vsaj za silo naučili slovenščine.

Slovesen trenutek je Sveta Gora znovala doživela junija 1939, ko so obhajali 400-letnico prikazovanja. Slovesnosti so potekale v goriški stolnici, kamor so ob tej priložnosti prinesli Marijino podobo. Prihod Svetogorske Kraljice v mesto je bil pravo zmagovalje in prav tako Njena vrnitev na Sveto Goro.

Pred vrati pa je že stala nova huda preizkušnja: druga svetovna vojna, priča novega trpljenja in solz ljudi. Svetogorska Božja Mati je leta 1943 znova, tokrat že tretjič, nastopila pot izgnanstva.

Svetogorska bazilika v drugi svetovni vojni ni bila poškodovana, čeprav je to bilo v načrtu, ki bi ga bili morali izpeljati 29. aprila 1945.

Marija begunka s Sinom zapušča Sveto Goro (Tone Kralj)

SOLKAN Slovo od glasbenika

Sveta maša za pokojnega Radovana Kokošarja

V nedeljo, 15. 9. 2019, se je v cerkvi svetega Štefana v Solkanu darovala sveta maša za pokojnega Radovana Kokošarja (1966-2019).

Prezgodaj preminuli dirigent, organist, skladatelj in aranžer je bil solkanski rojak in naš glasbeni sopotnik.

Naše pevsko sobivanje je trajalo leta, saj je Radovan na kor začel prihajati že v srednji šoli in z nami ostal, vse dokler se ni odselil v Medano.

Lepi in glasbeno bogati časi.

Solkanski pevci smo ob tej priložnosti medse povabili tudi

cerkvene pevce iz Medane, da

smo skupaj prepevali, povezani z glasovi in s srci.

Posebej čuteče in pomenljivo

smo poskušali prebirati in odpeti note “Maše za deški glas in mešani zbor”, ki je Radovanovo delo.

Za orglami je sedela Uršula Belingar, dirigirala pa naša zborovodkinja Milena Prinčič.

Mladi glasovi so blago odzvanjali v cerkveni prostor, kar je še posebej obogatilo začetek katehetskega leta.

Radovan je med drugim napisal marsikatero delo za bogoslužno petje, posebno mesto pa gotovo zavezema maša, ki jo je zložil za novo mašo v Solkanu leta 1999.

Dragi Radovan, vse to globoko cenimo in smo neizmerno hvaležni.

Tvoje note ostajajo med nami tudi za naslednje rodove!

Hvala za vse in počivaj v miru.

MTD

Radovan za orglami za novo mašo v Solkanu l. 1999 (foto Pavšič-Zavadlav)

Podgora / Tradicionalni praznik

V nedeljo, 6. oktobra, bodo v Podgori počastili Rožnovensko Mater Božjo. Ob 9.00 bo sv. maša, pri kateri bo pel cerkveni pevski zbor, ob 14.30 molitev rožnega venca, ob 15.00 pa procesija po vasi. Tudi letos bo ob prazniku tekmovalje v pripravi podgorskih štrukljev. Zamisel se je porodila v društvu lansko leto, ko so prvič obudili staro tradicijo cvrtja podgorskih štrukljev. Vsi sladkosnedi so vabljeni na degustacijo in na glasovanje najboljšega štruklja in štrudelja. Pokušnja in ocenjevanje bosta po maši pred cerkvijo, nagrajevanje pa po procesiji. Letos bo možen vpis v dve kategoriji: v prvo spadajo štruklji, pripravljeni po lastnem okusu, v drugo pa po tradicionalnem podgorskem receptu. Prijavite se lahko do 5. oktobra. Sladice lahko prinesete v nedeljo, 6. oktobra, od 8. do 9. ure.

Za prijavo in dodatne informacije:

info.pdpodgora@gmail.com;

David: 3470304861; Daniel: 3466976847

Pravila: Udeleženec se lahko preizkusi v pripravi podgorskega štruklja (1. kategorija) po receptu in/ali štrudelja (2. kategorija). Dovoljena je le ena sladica na kategorijo.

Podgorski štruklji

Sestavine

Testo: 1 kg moke, 2 jajci, 1 rumenjak, 200 g sladkorja, 200 g masla, 1/2 limona, 1 kozarec mešanice vina, ruma in maraskina.

Nadev: 500 g rozin, 200 g orehov, 100 g mandljev, 100 g lešnikov, 500 g sladkorja, 1/2 l vode, limonina in pomarančna lupina.

Postopek

Testo: na desko presejemo moko, v sredini naredimo jamico in dodamo ostale sestavine. Mesimo testo, dokler ne postane rahlo. Pustimo ga počivati 30 minut, nato ga razvaljamo, postati mora zelo tanko. Premožemo ga z jajcem in ga zrežemo na kvadratke. Na vsak kvadrata damo nadev z žličko. Nadev: sladkor, vodo, limonino in pomarančni lupino kuhamo 30 minut. Ko se sladkor stopi, dodamo druge sestavine, ki smo jih že pred kuhanjem zmleli z mešalnikom, in jih kuhamo približno 15 minut. Nadev pustimo, da se ohladi, nato dodamo rozine.

Štruklje cvremo nekaj minut v arašidovem olju. Ko zarumenijo, so pripravljeni.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (85)

PRIMOŽ KREČIČ

Pričevanje turinskega prta

Turinski mrtvaški prt ali Sindon je stkan iz platna in ga hranijo v stolnici v Turinu. Dolg je 4,36 m. in širok 1,10 m. Zgodovina Prta je povezana z Jeruzalemom, leta 525 ga najdemo v Edesi, leta 944 je v Carigradu izpostavljen v češčenje vsak petek. Ko so leta 1204 križarji oropali mesto, se je znašel v Atenah in potem v Franciji. Leta 1356 je križarski vitez izročil Prt kanonikom v Lireju. Leta 1453 je bil Prt darovan savojskim knezom v Chamberju. Emanuele Filiberto ga je leta 1578 prenesel v Turin.

Ker se odtis telesa zelo slabo razloči in so ostala močna znamenja, ki jih je pustil požar, so dolga stoletja imeli Prt za ne preveč verodostojno relikvijo. Do preobrata je prišlo leta 1898, ko ga je Secondo Pia fotografiral in pri razvijanju negativna prišel do presenetljive ugotovitve, da je podoba obraza in telesa na negativu veliko bolj razločna kot na Prtu. Podoba na Prtu kaže bradatega moškega srednjih let, ki je bil pred smrtjo hudo mučen. Desna polovica obraza ima večje število poškodb. Nos je otekel na vrhnjem delu in na vrhu konice, medtem ko je na sredini rana. Okrog zgornje glave dela glave so sledi trnje, tudi lasje so bili precej okrvavljeni. Desna stran prsnega koša je prebodena z ostrim predmetom, na nogah in rokah so vidna znamenja žebeljev.

Prt je postal zanimiv za strokovnjake, obdelali so nejasni del okrog oči in ugotovili, da je imel pokojnik kovanec na vsakem očesu. Kovanec na desnem očesu so kovali samo v Jeruzalemu med leti 29 in 30. Leta 1988 so iz roba Prta vzeli nekaj vzorcev za raziskavo starosti tkanine. Analiza z ogljikom 14 je potekala na treh krajih in pokazala, da je bil nastanek Prta v času med 1260 in 1390. Prt torej ne more biti pristen. Vendar so temu sledili ugovori, da so bili vzorci vzeti iz roba Prta, ki je bil dodan po požaru 1543. Postavilo se je tudi vprašanje, kako bi mogel nekdo ponarediti to podobo, saj se s prostim očesom niti ne vidijo njeni

obrisi.

Nemški fizik Oswald Scheuermann je leta 1983 odkril desno od lica obrise krizanteme. Prav tako desno od lica je opazil odtise cvetov nizkega grmičevja (*cistus creticus*), ki raste na sredozemski obali in v bližini Jeruzalema. Nedavno so na Prtu odkrili cvetove egiptovske kapre, ki cvetijo samo en dan, tako da je mogoče izračunati, kdaj so bili utržani. Cvetje, ki so ga dali skupaj s pokojnikom v mrtvaški Prt, naj bi se vtisnilo na platno najkasneje v jutranjih urah 9. aprila leta 30.

Na začetku leta 2000 je švicarska strokovnjakinja za tkanine Mechthild Flury-Lemberg postavila tezo, da Prt verjetno izhaja iz starega židovskega področja, ker ima značilni obrobni šiv, ki so ga našli tudi na tkaninah iz prvega stoletja na področju Mrtvega morja in utrdbe Masada. Nedavno raziskani prtiček, ki je bil na pokojnikovi glavi, ima odtise krvne skupine AB, katero najdemo tudi na Svetem prtu.

Na kongresu 2017 v kraju Pasco v Združenih državah so predstavili raziskavo, ki so jo izvedli v Padovi, kjer so ugotovili, da se je moralo zgoditi določeno usmerjeno sevanje, nekakšen električni izpust, ki je povzročil, da je barva madežev krvi ostala bolj rdeča in trajna. Kardiolog Pietro Pescetelli je postavil hipotezo, da je zadnji krik na križu ter pritekanje krvi in vode iz tega telesa mogoče razumeti le v povezavi z infarktom, ki je povzročil, da je počilo srce in je prišlo do zalitja osrčnika. Znanstvenik Arnaud-Aaron Upinsky je pri proučevanju krast pri mrtvecu prišel do spoznanja, da se je zgodila izredna dematerializacija pokojnika, kar pomeni, da je telo pokojnika izginilo, preden je začelo razpadati, in ni poškodovalo krvavih krast, niti konopljin ali lanenih niti na Prtu. Raziskovanje bo šlo še naprej, ob Turinskem prtu se povezujeta znanost in vera, kar kaže na nove čase sodelovanja. Jezusova smrt povezuje, kar je napovedal, preden se je poslovil: “in ko bom povzdignjen z zemlje, bom vse pritegnil k sebi”. (Jn 12, 32)

Ponovno v Etiopiji (1)

Kratek obisk Adis Abebe, potem let v mesto Makelle

Iz Benina me je letalo odpeljalo v Etiopijo. Sestre iz Cotonouja in Allada so poskrbele, da sem s seboj odpeljala poln kovček ananasov, plasten k s prahom iz listov baobaba (z njim pripravljajo okusno beninsko "cedevito", polno mineralov), oreškov, kašic in drobnih prigrizkov v stilu naših slanih ribic, bobi palčk in prestic. Šivilja Pulcherie je za deset najmlajših deklic iz sirotišnice v etiopskem mestu Kobb, kamor sem bila namenjena, sešila oblekice iz živo pisanega blaga, ki sem ga našla na odprti tržnici v Allada. Tako otovorjena še z drugimi darili, ki sem jih prinesla iz Slovenije, in s svojo vrečo oblek in zdravil sem pristala na letališču v Adis Abebi. Med letom sem se z nasmeškom spominjala patra kapucina iz radijske postaje blizu Allada, ki se je, ko sem mu povedala, da se odpravljam še v Etiopijo, pošalil: "Oh, alors vous faite une trans-africaine"? Benin in Etiopija sta skoraj na isti zemljepisni širini, le premaknila sem se iz zahodne Afrike na vzhod, na Afriški rog. Na letališče v Adis Abebi sta me prišli iskat sestra Nigisti starejša in sestra Tsehaitu. Sestre v skupnosti Bole so me bile vesele. Prav tako tudi Mebrehit, hišna pomočnica in prijazni vratar. Zdela sta se mi srečno

zaljubljena, Mebrehit pa malo bolj okrogla ... Pri kosilu me je provincialka, sestra Abrehet, vprašala, kakšen načrt imam tokrat. Povedala sem ji, da bi rada šla v Kobb. Z nami je pri

po mestu. V bistvu sem iskala Biteush, deklico, ki sem jo spoznala prejšnje leto, ko sem prvič obiskala Etiopijo. Plazila se je po vseh štirih po prašni ulici, na kateri je mrgolelo ljudi in avtomobilov, in prosila za kak berr. Takrat sem sestro Letegebriel prosila, da sva skupaj stopili do nje. Bila je nezaupljiva in plašna. Sestri Letegebriel je kasneje uspelo izvesti njeno zgodbo. Rodila se je zdrava, a je v ranem otroštvu zbolela za poliomelitisom, saj cepiva za to bolezen v Etiopiji ni. Ko je njena mama to videla, se ji je zmešalo od hudega. Take otroke, kot je Biteush, na podeželju skrivajo doma, saj verjamejo, da je družino zadela božja kazen. Biteush je imela srečo. K sebi jo je vzela teta, ki živi skupaj z možem in majhnim otročkom

v skromni baraki v Adis Abebi. Biteush so vsak dan peljali v mesto, kjer je na ulicah s prosjačenjem pomagala preživeti družini. S sestro Letegebriel sva ji kupili rabljen voziček, da se je lažje premikala. Biteush tistega dne nisem našla. Na mojo žalost pa je na ulici blizu križišča še vedno prosjčila majhna slepa deklica v strgani obleki rjave barve. Stegovala je roko, da so žvenketali kovančki v njeni dlani in na glas vpila, da bi jo kdo slišal in se je usmilil ... Na vogalu ulice, kaj živijo sestre, sem odkrila majhno knjigarno. Med knjigami na policah sem našla tudi Dnevnik Ane Frank v

Kako zanimive so knjige!

mizi sedel tudi mlad italijanski študent, ki se je od tam ravnokar vračal. S sestrami se je pogovarjal sproščeno in domače. Izvedela sem, da v Rimu študira umetnostno zgodovino, v Kobbu pa je sestri Brikti pomagal na kmetiji. Te dni se bo vrnil nazaj domov. Veselil se je srečanja z domačimi in prijatelji. Naslednji dan sva se s sestro Tsehaitu odpravili v agencijo kupit letalsko karto za Makelle. Opazila sem, da so v bližini letališča dokončali lep nov hotel, popravili nekaj cest in naredili eno novo, počistili nekaj ulic v četrti Bole ... Popoldan sem šla sama pohajat

amharščini. Na eni od polic so bile zložene rabljene knjige po znižani ceni, a bile so za odrasle in v angleškem jeziku. Prodajalka mi je pomagala izbrati nekaj poučnih ilustriranih knjig za otroke v amharščini, odkrila sem tudi etiopske pravljice v angleščini, ilustriran učbenik za učenje angleščine in knjigo za otroke z zgodnico o dečku z downovim sindromom. "Ta bo za Lidijo", sem si rekla, "pa tudi za druge deklice in sestre, da bodo lažje razumele, zakaj je Lidija poseben otrok, in temu primerno ravnale z njo". Kako so bile deklice v Kobbu vesele knjig! Razen šolskih učbenikov namreč drugih knjig nimajo ... Vsak popoldan so se zbrale na terasi pred mojo sobo in organizirale "bralni krožek". Kot so navajene iz šole, je ena od njih sedla na stol, glasno brala iz knjige, tu in tam pokazala ilustracije, druge pa so glasno ponavljale za njo, kar so slišale. Včasih pa so sedele ali ležale na tleh in brale vsaka zase. A zdaj malo prehitavam ... Z letala iz Adis Abebe do mesta na severu, Makelle, sem ponovno lahko občudovala razgibano pokrajino, terase, griče, gore, kanjone in med redkim drevjem raztresene majhne okrogle hiške ... Na letališče so me prišli iskat sestra Abrehet, sestra Abeba in šofer Samuel. Kot po navadi smo šli najprej v Makelle na zajtrk in kavo, nato pa še na "eritrejsko" tržnico. Po dolgih letih je bila meja med Etiopijo in Eritrejo spet odprta, a so jo po kakih dveh tednih spet zaprli. Eritreji, ki so ostali v Etiopiji, so se morali znajti po svoje. Na ulicah "eritrejske tržnice" so prodajali vse, od blaga na metre, oblek, obuval in odej do živil in gospodinjskih pripomočkov. Sestra Abeba je tu kupila blago in iz njega bo kuharici Mulu za rojstni dan dala sešiti praznično krilo. Sestra Abrehet pa je na mojo željo kupila dve odeji iz pliša, ki jih bom pogrnila na teraso, da deklice ne bodo sedele na golih tleh.

/ dalje
Špela Pahor

Stična mladih 2019

Osebna obogatitev

Tudi letos smo se mladi iz zamejstva, tako iz Trsta kot Gorice, udeležili 38. Narodnega srečanja katoliške mladine-Stična mladih, ki vsako leto poteka tretjo soboto v septembru v stiškem samostanu in njegovih vrtovih. Letos so organizatorji izbrali kot geslo "Tukaj sem, zgodi se"! , stavek papeža Frančiška ob letošnjem dnevu mladih v Panami. 11 mladih z dvema spremljevalcema smo se znašli v pettisočglavi množici mladih iz cele Slovenije. Najprej smo imeli uvodni program, v katerem sta v imenu organizatorjev pozdravila voditelja Polona Mežnar in Rok Škrlep. Zjutraj smo najprej imeli tri programe, in sicer *Vnemi me*, *Nauči me* ter *Opogumi me*; mi smo se udeležili prvega, na katerem smo skupaj s Stično bandom ter animatorji spoznavali letošnje geslo. Po kosilu smo imeli na voljo 21 delavnic, na katerih smo lahko spoznavali najrazličnejše teme,

kot so ekologija, delovno mesto, animatorji na oratoriju, razna pričevanja in veliko drugega. Pod toplim popoldanskim soncem je mariborski nadškof Alojzij Cvikel daroval sveto mašo skupaj s soprobrati škofi ter vsemi prisotnimi duhovniki. V pridigi je razvil misel o rasti Cerkve s pomočjo mladih in nas pozval, naj ne čakamo jutrišnjega dne, da bi kaj naredili. Letos je prinesel svoj pozdrav tudi predsednik republike Slovenije Borut Pahor; povabil nas je, naj bomo pogumni, vztrajni, edinstveni in naj pazimo drug na drugega. Letošnja Stična se je končala s skoraj dvournim koncertom Stične bende. Med celim dnem je bila možnost spovedi ter adoracije, ves čas pa je potekal tudi nogometni turnir in igre po glavni ulici.

Tudi letos smo doživeli nepozabno izkušnjo, srečali stare prijatelje ter spoznali nove! Čez leto bomo spet tam!

Martina Sosič

Evangelizirano cerkev v Sloveniji bo po novem vodil Leon Novak

Na volilni sinodi v Murski Soboti so za novega škofa evangelizirane Cerkve v Sloveniji imenovali murskosoboškega duhovnika Leona Novaka, ki bo decembra nasledil škofa Gezo Fila. Evangelizirano Cerkev v Sloveniji vodita z enako pravico in odgovornostjo škof in inšpektor, ki sestavljata predsedstvo Cerkve in predsedstvo občnega zbora ali sinode, ki je najvišji zakonodajni organ evangelizirane Cerkve. Volilna sinoda poteka vsakih šest let, škof pa po izteku mandata obdrži naziv, vendar ne opravlja več nobenih škofovskih funkcij. Geza Fila je bil za škofa evangelizirane Cerkve v Sloveniji imenovan leta 2013, pred tem jo je vodil Geza Erniša. Evangeliziranska Cerkev v Sloveniji bo dobila tudi novega inšpektorja Bojana Prošiča.

Spodobnost zaznavati čas in razmere, v katerem živimo Medgeneracijske različnosti

Zadišalo je po veliki kmečki izbi, ko je gospodinja vzela iz krušne peči velik hlebec kruha. Kako se je prilegel z medom, maslom ali gnjatjo! Prava pojedina – enkratna gostija, ki je ne doživite velikokrat! Lahko rečem, da mi za ta dogodek lahko samo zavirate. Dobesedno smo se mastili s tem domačim kruhom in nismo prav nič mislili na odvečne kilograme, ki si jih tako mimogrede prislužimo ... Tata Matjaž me je kot starega znanca povabil, da bi skupaj z domačim župnikom med to pogostitvijo prisostvoval obredu, ki ga do tedaj sploh nisem poznal. To je: predaja posestva "ta mladim". Obred je potekal daleč od predpisanih liturgičnih pravil, ki so velikokrat pravo odvečno breme, res po kmečev, a zelo slavnostno, zato dovolite, da vam ga predstavim. Bilo je nekeje v sredini te lepe gostije. Oče Matevž je vstal in imel kratek nagovor. Najprej je lepo pozdravil sina, enako "ta mlado-nevesto" in otroke, saj so že trije, nato pa še nas. Nekaj dni prej sta uredila prepis na sodišču, zdaj so

pa proslavili še doma med ožimi znanci in prijatelji. Po končanem govoru smo zmolili rožni venec. Presenetilo so me otroci, kako so lepo molili. Nato je oče sinu izročil sodnijski prepis. Nazdravili smo in se razveselili. Mama je nevesti podarila nekaj, česar skoraj ne poznamo več, to je "nevestin kordon" – debela zlata verižica, ki je precej dolga, brez kakršnega koli obeška. Pri hiši je bila že iz časa Avstro-Ogrske. Je ročno izdelana, kar potrjuje tudi sigla na njej. Izračunali smo, da je ta nevesta verjetno že vsaj peti, ki jo bo nosila, in to samo ob večjih praznikih. Taka je pač navada. Sicer pa bi se o kmetih in dedovanju dalo marsikaj napisati. Poznam primer, ko fantu s kmetije v zelo perspektivni vasi je bilo pod čast, da bi delal doma na kmetiji, čeprav je bila za tisti čas to kar imenitna kmetija, pa je šel v Nemčijo in tam pridno kidal gnoj cele dneve. O tem sam ni govoril, ljudje so se pa muzali, ker so to poznali, ko je prišel domov z velikim avtomobilom. V roke mi je prišla disertacija o

temi izseljevanja s trebuhom za kruhom ... V njej dobite vse, kar želite, pa še vse tisto, kar je bilo pred sto leti. Zato takšni dogodki niso samo danes, ampak jih v našem narodu poznamo skozi našo zgodovino. Po poti domov sva s kolegom mlela tudi zanimivo poglavje, ki ga imenujemo "hotel mama" – o maminih sinčkih, ki so še pri tridesetih še vedno v domačem objemu in ne gredo iz gnezda, pa o vrbčkah in sinčkih, ki so se vrnili v "staro gnezdo", ko so spoznali, da v zakonu niso samo "mille bacci", ampak tudi polena, pa jim je zakon šel "cugrunt", ker pač niso bili vzgojeni za zakonsko življenje!

Dotaknila sva se problema ločitve med generacijami. Zakaj se ta ne dogodi, pa ne glede na kategorijo področja že. Če kmet ne spozna, da je čas, da se umakne mladi generaciji, mu bo kmetija propadla. Če pri starših ne dozo-

ri spoznanje, da je za sina ali hčerko nujno, da gre od hiše, da se osamosvoji, potem imamo tu nedonošenčke in siničke ... To pa se danes ne dogaja samo v družinskem krogu, ampak na vseh ravneh. Poglejte, kako se slepo oklepamo zastarelega načina mišljenja v našem zamejskem prostoru, in Bog naj nas obvaruje, če se slučajno kaj reče

onim, ki so zapriseženo prepričani, da imajo v posesti vso resnico! Namesto da bi se vedno skušali okleniti najboljšega – novih spoznanj, se oklepamo preživetih stvari, misleč, da je tako res najbolje, čeprav kmalu spoznamo, da ni tako in nismo sposobni narediti temu konec in

začeti na novo.

To je dinamika travme, kot se imenuje v sodobni psihologiji. Zelo jasno je vidno to v polpretekli zgodovini. Ker je bila onemogočena poštena informacija o preteklosti in je zaradi travm, ki so nastale v ljudeh, bilo hudo in nevarno govoriti o tem, smo vsi skupaj pozabili na to, kako prekinemo obstoječe in gremo dalje kot reka v našem življenju. Ta dinamika travme nas je v globini prestrašila, zato tudi sprememb kot tudi novih spoznanj nismo sposobni sprejeti po hitri poti, ampak potrebujemo mnogo več časa. Zgodovinarji se zavedajo, da smo z nacizmom pa tudi fašizmom v minulih desetletjih razčistili, partizanski poboji med vojno in udbovski ter kosovi po vojni pa so bili tabu. S tem smo prezrli izredno krute zgodbe posameznikov in družin, ki so bile žrtve teh pobojev. Posledica tega so tudi notranje rane pri ljudeh

– depresije, samomorilne misli, panika... To stanje generacijske panike se prenaša na nove generacije in človek dobi kompleks nemoči nad tistimi, ki so to delali, ker jih ima za nadmočne! Ta začarani krog v našem narodu se ponavlja in kot kaže, bo obstajal vsaj še tri generacije. Pripomniti pa je treba, da v ta krog ni zaobjeto samo obdobje zadnje vojne in povojne komunistične diktature, ampak tudi diktatura mišljenja, ki ga je v imenu "naših" – kdo so to naši, presodite sami! – vsa leta in še danes ustvarjala peščica samodržcev, ki var na našem ljubem zamejstvu v imenu kulture, zgodovine, slovstva, športa, prosvete ... držijo vaje v svojih rokah in oblagajo vse tiste, ki mislijo drugače kot oni, jih oblatijo, če jih celo ne onesposobijo. Tu je zopet nesrečna medgeneracijska zavist, ko nekateri, prepričani o svojem pravu, ne morejo iz njega, zato povzročajo nepopisno nesrečo. Tako se zlasti mladi in sposobni oddaljujejo od slovenskih zamejskih vrst predvsem zato, da bi imeli mir pred temi zdrarharji, in bežijo drugam ... Prišel je čas, da o teh zadevah začnemo razmišljati, pa tudi kaj narediti! To velja tudi za verne!

Ambrož Kodelja

Uspela poulična enogastronomska manifestacija Okusi ob meji 2019

Lepa priložnost za razvoj celotnega mesta

Tudi letošnja izvedba goriške poulične prireditve Okusi ob meji je podrla vse rekorde. Po uradnih podatkih naj bi v mesto navalilo več kot 900 tisoč ljudi, prodajalci s svojih stojnic pa so sporočili, da so se prodaje, v primerjavi z lanskimi, povečale od 20 do 40 %. Organizatorji in župan Rodolfo Ziberna so povsem zadovoljni, saj je prireditve potekale varno, brez nemirov. Pri tem so imeli glavno za slugo policisti, orožniki, gasilci, zasebna varnostna podjetja, medicinsko osebje in seveda vsi prostovoljci. Župan se je še posebno zahvalil odborniki za velike prireditve Arianni Bellan, ki je poskrbela za neoporečno organizacijo štiridnevne prireditve. Letos so bile zelo uspešne tudi kulturne prireditve Salona okusov, ki je imel v gosteh znane osebnosti iz sveta kulinarike. Zelo privlačne so bile tako stojnice iz eksotičnih krajev kot tiste iz evropskih držav - prodali so 1500 kilogramov toskanskih zrezkov, 1000 kilogramov kebaba, eno tonno holandskega krompirja, nešteto pleskavic in madžarskih kurtoškalasov. Župan Ziberna je prepričan, da predstavljajo Okusi ob meji priložnost za razvoj za celotno mesto in vir zaslužka tudi za goriške trgovce in gostince, letos pa je bil še posebno zadovoljen z izjemno visoko udeležbo že na dan uradnega odprtja poulične prireditve.

Odprtje 16. Okusov ob meji: "Naj se praznik začne"!

V četrtek, 26. septembra, je bilo

sva prijatelja, vsak od naju je župan v svojem mestecu, vsako od mest ima svoje lepote in svoje prednosti. Delimo si zgodovino - skupaj sta lahko obe mesteci mesto. Lahko zaženejo nov razvoj, nove upe, nehata biti periferija, ampak postaneta center neke širše, čezmejne regije, zgled drugim mestom v Evropi, ki si želijo skupen razvoj in skupno prihodnost za boljše blagostanje vseh nas. Okusi ob meji so nedvomno dogodek, ki nas pelje v to smer!" Na odprtju poulične prireditve so spregovorili tudi župan Občine Šempeter-Vrtojba Milan Turk in predsednica Fundacije Goriške hranilnice Roberta Demartin, ki je poudarila pomembno vlogo, ki jo mora imeti gastronomija na našem ozemlju: "Naše jedi so naša zgodovina, tradicija, srečanje različnih kultur. Okrog njih se moramo razvijati". Predsednik Trgovinske zbornice za Julijsko krajino Antonio Paoletti je govoril o skupni, italijansko-slovenski kandidaturi območja Collio-Brda za UNESCO, podpredsednik zbornice Gianluca Madriz pa o bogastvu prireditve na celotnem ozemlju dežele FJK. V imenu Dežele Furlanije Julijske krajine je predsednik Mas-

stojnice pod okriljem ZSKP v ul. Crispi pred Trgovinsko zbornico. Po uvodnem nastopu v živo tol-

"SLOVENSKA VAS"

Letošnja izkušnja na Okusih ob meji je bila dobra in koristna,

stojnici Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela. Tudi onidve sta bili zadovoljni z letošnjim nastopom na Okusih, čeprav sta imeli vtis, da jih je obiskalo manj ljudi kot lani. Najbolj živahno je pri njih bilo v popoldanskih urah, ko so se mimo sprehajale družine z otroki, saj so ponujale predvsem mlečni sladoled, ki so ga servirale na različne načine: z ekstradeviškim oljem Miloša Čotarja, z bezgovim sirupom Sare Devetak,

prejšnja leta: imeli so običajne sladke palačinke z marmelado, orehi in nutello; tokrat so dodali še slane palačinke s sirom in pršutom. Ponujali so teranov liker Mateja Ferfoglie, "ki je bil zelo uspešen", točno pivo, ki ga ljudje na Okusih vedno zelo cenijo, in kavo. Pri točilnem pultu se je med člani društva ustvarilo prijetno vzdušje, čeprav je delo brezmenilo zlasti nekatere člane, saj je bilo potrebno biti prisotni od

SKPD F.B. Sedej in Vinoteka Števerjanski griči

kalne skupine učencev SCGV Emil Komel v sodelovanju z društvom ArsAtelier je besedo prevzela predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franca Padovan, ki je v imenu zveze in vseh društev, ki so sodelovala na letošnji prireditvi, pozdravila prisotne predstavnike

javnih ustanov, župane, goriškega prefekta Massima Marchesiella in slovenskega generalnega konzula v Italiji Vojka Volka. Vse prisotne je nagovoril tudi župan Ziberna, ki cenil prisotnost slovenskih društev. Deželni svetnik Igor Gabrovce je govoril tudi v imenu stranke Slovenska skupnost, se zahvalil članom ZSKP za organizacijo dogodka in poudaril, "da pravo odprtje Okusov ob meji poteka prav pod slovenskim šotorom, kjer bomo okusili prave obmejne jedi". Pozdravili so tudi deželni svetnik Diego Bernardis, župan občine

čeprav je marsikdo imel vtis, da je tokrat bilo manj obiskovalcev kot lani. To so nam povedali nekateri izmed članov društev Zveze slovenske katoliške prosvete, ki so bili še prisotni v nedeljo zvečer v t. i. Slovenski vasi v ul. Crispi in so se radi zadržali v krajšem pogovoru, da bi skupaj z nami potegnili črto.

Ilaria Bernaghi in Stefania Beretta sta nam o števerjanski stojnici povedali, da so bili zelo veseli z obiskom zlasti v četrtek in petek, v soboto je najprej ponajljajše vreme, ki pa se je v večernih urah popravilo. Prodali so približno 60 kg merjasca, ponujali so ga pohanega, imeli so tudi pršut in navaden kruh in narezek ter seveda odlična vina Vinoteke Števerjanski griči, ki jih ljudje očitno zelo cenijo. Stojnica je tudi letos združevala društvo F. B. Sedej in Vinoteko, saj so člani prvega tudi člani druge, zaradi česar že tri leta sodelujejo. Prej so bili prisotni ločeno, Vinoteka sicer že od vsega začetka. Na cvrtega divjega prašiča so se ljudje že navadili, tako da ga "stalni gostje" že prihajajo iskat, je povedala Stefania. Je pa res, da bo treba ponudbo tudi malo posodobiti, morda tudi spremeniti način ponujanja te naše specialitete, je dodala Ilaria, medtem ko so fantje v ozadju peli ob zvokih kitare in harmonike.

Giulia Černic in Karen Ulian, med drugim pevki Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža, sta nas prijazno sprejeli v živobarvni

s teranovim likerjem Mateja Ferfoglie. Tako so hkrati ponujale dobrote iz Medvevasi, z Vrha Sv. Mihaela in iz Doberdoba. Za otroke so imele sladoled z nutello in barvnimi bombončki. Odrasli so radi pokušali sladoled z oljem in likerjem, ki je res posebno okusen. Stojnico so tokrat posebno

10. ure zjutraj skoraj do dveh ponoči; dobrodošla bi bila še kakšna pomoč več. Pod šotor med vrhovsko in doberdobsko stojnico, kjer je bilo lani še eno društvo, so iznajdljivi Kraševci postavili mizice in stole, tako da so se gostje - tudi v primeru grdega vremena - lahko usedli in so se tako tudi manj

Tish reže trak na uradnem odprtju Okusov

na Trgu sv. Antona v Gorici slovesno odprtje 16. Okusov ob meji - po mnenju organizatorjev rekordne izvedbe poulične enogastronomske prireditve, pri kateri je letos sodelovalo kar 413 stojnic iz 54 držav s celega sveta.

Na trgu je pred številnimi obiskovalci "okusov" najprej spregovoril goriški župan Rodolfo Ziberna, ki se je zahvalil občinski upravi, še posebno odborniki za javna dela in prireditve Arianni Bellan, organizatorjem, prostovoljcem in vsem, ki vsako leto skrbijo za varen potek prireditve - "Cilj naše prireditve je zabavati se v popolni varnosti"! Ziberna je še poudaril pomen sodelovanja z Občino Nova Gorica in prijateljstva s tamkajšnjim županom Klemenom Miklavčičem, še posebno pri delu za skupno kandidacijo za evropsko prestolnico kulture leta 2025. Miklavčič je Goričankam in Goričanom čestital ob pomembnem dogodku, ki je pravzaprav postal praznik Gorice sicer kratko, a močno tradicijo: "To je praznik, o katerem se sliši precej dlje kot samo v bližnji okolici. Praznik je prepoznaven širše v regiji in najbrž v Evropi. Z Rudijem

Ugledni gostje na odprtju Slovenske vasi

similiano Fedriga označil naše ozemlje kot bogato in raznoliko: "Ponosno predstavljam deželo, v kateri mesti, kot sta Gorica in Trst, sodelujeta pri razvoju gospodarstva in celotnega ozemlja. Mesto Gorica je ustvarilo dogodek, Okuse ob meji, ki lahko premaga vse ovire med narodi in ovrednoti raznolikost, ki je najboljše sredstvo za premagovanje homologacije - v raznolikosti je bogastvo našega ozemlja". Po govorih in pozdravih predstavnikov organizacij in javnih ustanov je goriška pevka Tish, ki je zaslovela po udeležbi v italijanskem talent showu "Amici", prerezala trak in v večernih urah nastopila pred množičnim občinstvom. Uradnemu odprtju manifestacije na Trgu sv. Antona je na odmevni enogastronomski prireditvi sledilo odprtje skupne slovenske

Miren-Kostanjevica Mauricij Humar, ki je mnenja, da nas ta goriški dogodek povezuje, in podpredsednik Trgovinske zbornice za Julijsko krajino Gianluca Madriz, ki je slovenskim društvom voščil, da bi delo potekalo čim boljše. Generalni konzul Vojko Volk je pozdravil Slovence dobre volje, "saj je dobra volja tisto, kar človeka nosi v prihodnost. Ljudje mejo lahko vzljubijo ali zasovražijo in na srečo se danes rojevajo generacije, ki meje ne vidijo, ne slišijo, ne čutijo. Države se menjajo, ljudje pa ostanejo"! Nazadnje se je predsednik SSO-ja Walter Bandelj zahvalil Franci Padovan, županu Rodolfu Ziberni in celotni skupini mladih prostovoljcev, ki mislijo in delajo za prihodnost v spoštovanju lepote raznolikosti.

Katja Ferletič

PD Vrh Sv. Mihaela

lepo okrasile, v velikem šotoru ZSKP pa so skrbno pripravile večje število otrok. **Cristian Lavrenčič**, predsednik društva Hrast iz Doberdoba, je tudi ugotovil, da je bil naval ljudi letos šibkejši, kljub pričakovanjem - tudi v soboto in nedeljo. In vendar je z izkušnjo zadovoljen. Letos so ponujali več dobrot kot

ustavljali pri pultu. Dela je vedno ogromno, "priprave so se začele dober mesec pred manifestacijo", saj so se udeleževali tudi sej ZSKP za organizacijo in nastop v skupni "vasi". Lavrenčič se je iskreno zahvalil zvezi, ki skrbi za birokratske zadeve. Kljub delu "je bilo tudi letos vredno biti tu!"

/str. 16
Danijel Devetak

KD Sabotin

Na kavi s knjigo / Drobtnice življenja Srečke Černe Artač

"Poklon mami in vsem ženskam, katerih literarno delo ostaja skrito v predalih"

Gospa Srečka Černe Artač je Solkanka, upokojena učiteljica, kulturna delavka in literarna ustvarjalca, ki je poučevala najprej na Goriškem, nato pa se je poročila na Opčine.

V spremni besedi k njeni zbirki pesmi, ki nosi naslov *Drobtnice življenja*, je avtoričina hčerka Majda Artač Sturman zapisala: "Ko zadnja leta spremljam dneve svoje mame Srečke, se ne morem načuditi umirjenosti in modrosti, ki se ji porajata iz vsakodnevne duhovne hrane, kot jo v njenem življenju predstavlja slovenska pisana beseda, zlasti poezija". Artačeva je o knjigi, ki jo je sama uredila, in o svoji mami spregovorila v sredo, 25. septembra, na dopoldanskem srečanju Na kavi s knjigo. Srečanje je potekalo v prostori galerije Ars na Travniku, ob kavici PrimoAroma, dogodek pa je bil del kulturnega programa Katoliške knjigarne, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Pogovor je povezovala Mirjam Simčič, pesnik in gledališki igralec Aleksij Pregarc pa je prebral nekaj pesmi iz zbirke.

Majda Artač Sturman je zbrala in uredila mamine pesmi, ki se "tematsko razpenjajo od domovinske preko življenjskoizpovedne do religiozne poezije, vanjo pa se vpletajo različni motivi". Triinštrideset poezij je razdeljenih v sklope, vsak sklop nosi naslov po enem verz. V njih najdemo upo-

dobitve narave, ki jo v zadnjih letih gospa Srečka Černe Artač opazuje skozi okno svoje sobe; "nekateri se nevezujejo na pedagoško vlogo in izvirajo iz avtoričine učiteljske izkušnje, druge

je sonete in mamine "pesniške drobtinice", "haikujevske oblikovane lirske utrinke", v katerih prepoznavna nekakšne katulovsko navdahnjene nugae, zbrala v pesniški zbirki, drobni knjižici, ka-

učiteljica v Trnovem ob Soči – s tem je pomagala očetu pri preživljanju številne družine. Ko je ona prihajala na obisk v Solkan, je bil vedno praznik. /.../ Še vedno me spodbuja pri pisanju in me opozarja, naj ne doblim besed".

Majda Artač Sturman se je na koncu zahvalila Goriški Mohorjevi družbi in Mirjam Simčič za plodno sodelovanje, saj je prispevala k nastanku knjižice in njeni prikupni grafični podobi. Navzočim je govorila o vedrini, ki zveza iz mamine poezije, kljub grenkim trenutkom in težavam, ki jih je doživljala, saj ji je slovenska beseda vedno dajala moč in osmišljala življenje. Majda Artač Sturman je zelo ponosna na zbirko, ki je

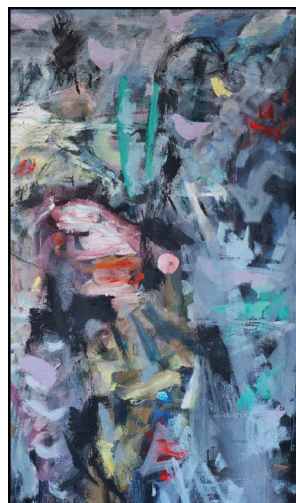
čudovit poklon, hommage, mami, ki "v svoji častitljivi starosti še vedno diha slovensko besedo in literaturo", in vsem ženskam, kulturnim delavkam, vsestransko angažiranim ustvarjalkam, ki si na svoji poklicni poti prizadevajo za kulturo in literaturo ter so obnem vpete v družinsko življenje, vzgajajo otroke in morda njihovo literarno delo ostaja nekeje skrito v predalih.

Katja Ferletič

odražajo pogled na aktualno družbeno stvarnost in socialno motiviko, povezano z delom mizarjev, značilnim za rodni Solkan". Starejše pesmi so soneti, po hčerkinem nasvetu pa se je gospa Srečka "sprostila" v prostih verzih - v vseh se zrcali ljubezen do domačega kraja, Goriške, ki ji je ostala v srcu skupaj z navezovanostjo na lepo slovensko besedo, v nekaterih pa lahko razberemo religiozni motiv, ki "se pojavlja kot prošnja, molitev ali življenjskih uvid". Svoje pesmi je Srečka Černe Artač objavljala v Koledarju Goriške Mohorjeve družbe, Novem glasu in glasilu openske županije Naša beseda. Gospa Majda pa

teri sama reče "sodobni libellus". Svojo misel je na predstavitvi knjige podal tudi brat gospe Srečke Černe Artač, Andrej Černe, ki je povedal, kako je sestra vedno skrbela za žlahtno zvonečo sovensko besedo, "od vseh sedmih otrok v naši družini se je Srečka najraje učila. Učenje je trajalo pozno v noč, zato ji je tata prisrbel v sobi luč 'saliscendi'. Na goriškem učiteljsku je en letnik preskočila in se je zaposlila kot

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
V SODELOVANJU Z
GALERIJO RIKI DEBENJAKA
vljudno vabi na odprtje likovne razstave
LUDVIK PANDUR
UMETNIKA IN NJEGOVA DELA
BO PREDSTAVILA
UMETNOSTNA ZGODOVINARKA
DR. TATJANA PREGI KOBE
GLASBENI POKLON
GOJENCEV SCGV EMIL KOMEL
PETEK, 4. OKTOBER 2019, OB 18. URI
GALERIJA KULTURNEGA
CENTRA LOJZE BRATUŽ

KATOLIŠKA KNJIGARNA v Gorici
vabi na kavo s knjigo, ki je izšla pri Celovski Mohorjevi

Drago Štoka
MOJ SVET
med Krasom in morjem

v sredo, 9. oktobra 2019, ob 10. uri
v prostorih knjigarne

Dogodek je del kulturnega programa
knjigarnice, ki ga sofinancira Javna
agencija za knjigo Republike Slovenije

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

Kavo bo
ponudilo podjetje

SREČANJA
pod lipami

PETER HRIBAR

**NEČAK UMORJENIH LASTNIKOV GRADU
STRMOL, ISKALEC PRAVICE, RESNICE IN
SPRAVNIH DEJANJ NA NOVIH TEMELJIH**

ČETRTEK, 10. OKTOBER 2019, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Obvestila

Gospodarska Zadruga Brajda v sodelovanju z Jusom Vrh in KD Danica prireja srečanje z agronomom in pokuševalcem olja dr. Milošem Čotarjem. Srečanje bo na Vrh v petek, 4. oktobra 2019, ob 20. uri v prostorih KD Danica.

V soboto, 5. oktobra 2019, ob 18. uri bo v Kulturnem domu v Gorici odprtje 21. izvedbe Fotosrečanja, tradicionalne mednarodne fotorazstave, ki jo organizira goriški Fotoklub Skupina75.

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel vabi na predstavitev glasbene terapije ter študija glasbene terapije Inštituta Knoll, ki bo potekala v soboto, 5. 10. 2019, od 15.30 do 17.30 na sedežu šole, Drevored 20. septembra 85, Gorica. Predstavitev bosta vodili Polona Štule, socialna pedagoginja in glasbena terapevtka inštituta, ter Špela Loti Knoll, vodja študija in direktorica Inštituta Knoll. "Izražanje skozi glasbo nudi možnost sprostitve, učenja, razvijanja sposobnosti, ki so zaradi specifičnih okoliščin posameznika okrnjene, ter nas povezuje z lastnim ustvarjalnim potencialom..."

Pri sv. Ivanu v Gorici se bo v nedeljo, 6. oktobra, z mašo ob 10. uri začelo novo veroučno leto. Sledi srečanje za starše.

SKRD Jadro sporoča, da bosta tečaja klekljanja in slovensčine ob sredah na sedežu društva v Romjanu; informacije na telefonu: 3284721305.

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi v nedeljo, 20. oktobra, na druženje ob kostanju in na pohod z Debele griže do jamarskega doma na Vrh, primeren za kečke in njihove družine. Zbor udeležencev bo ob 9.30 pred muzejem na Debeli griži, možnost skupinskega ogleda pred kratkim obnovljenih zbir. Sledi pohod na Vrh (približno 80 minut hoje po

označenih stezah). Veselo druženje bo na Vrh od 12. ure dalje. V dopoldanskem času bodo priredili tudi kolesarsko vožnjo po Krasu. Druga pobuda, namenjena pretežno keckem, bo v soboto, 26. oktobra: avtobusni izlet v Idrijo z ogledom Divjega jezera, zanimivosti mesta in muzeja v gradu, v katerem je predstavljena politisočetna zgodovina rudarskega središča. Prijave na sedežu društva, Verdijev korzo 51/int ob četrtkih med 19. in 20. uro, do 17. oktobra.

Števerjanska občina sporoča nov urnik anagrafskega urada. Od druge polovice septembra dalje bodo storitve anagrafskega urada potekale v sodelovanju z anagrafskim uradom Občine Kamin. Urad bo za stranke od 18. septembra 2019 odprt vsako sredo od 14.30 do 16.30. Za izdajo nove elektronske osebne izkaznice se lahko občani za termin dogovorijo na telefonski številki 0481 884 135 (int. 2) po naslednjem urniku: ponedeljek in petek: 9.00 - 13.00; sredo in četrtek: 8.00 - 12.00 in 15.30 - 16.30.

SCGV Emil Komel sprejema vpisovanja za šolsko leto 2019/20. Informacije na tajništvo od ponedeljka do petka, tel. 0481/532163 ali 0481/547569, e-mail info@emilkomel.eu

Silvan Škorjanc oddaja v Gorici v najem dvosobno in deloma opremljeno stanovanje. Za podrobnejše informacije pokličite na tel. št. 328 9244397.

Prispевke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvana Kersevana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Male oglase najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 4. 10. 2019 do 10. 10. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 4. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 5. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 6. oktobra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 7. oktobra (v studiu Stefania Beretta): Pravljičica za lahko noč.

Torek, 8. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 9. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Dolgorepka, kratak kljunček in dolg rep. - Izbor melodij.

Četrtek, 10. oktobra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Čotova družina Devetak v sodelovanju s sovedenjskimi krvodajalci prireja ob 21. obletnici smrti žene, mame in babice Helke 20. dobrodelni večer

Težka izguba naj lajša tegobe

... v spomin na Nekoga, ki ga je zahrbtna bolezen odtrgala iz naše srede.

v ponedeljek, 7. oktobra 2019, ob 20. uri
v prostorih Lokande Devetak na Vrh Sv. Mihaela

Gostje:

- Prijatelj dr. Simon Spazzapan in dr. Giovanni Franchin (primarij oddelka za radioterapijo v Avianu)
- Fantovska skupina Devin-Nabrežina (dirigent Mirko Ferlan)
- Kabaretna skupina "Kababaretke"

Izkupiček večera bomo namenili onkološkemu oddelku C.R.O. Aviano

Vabljeni!

**KONCERTNA
SEZONA 2019
2020**

ZBOR SLOVENSKE FILHARMONIJE

V OKVIRU FESTIVALA KOGOJEVI DNEVI 2019

**TANJA KAUCIČ, KLAVIR
MATEJ GRAHEK, FLAVTA
GREGOR KLANČIČ, ZBOROVODJA**

**KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
PETEK, 11. 10. 2019, OB 20.30**

INFO IN
REZERVACIJE

+39 0481 531445 | info@centerbratuž.org
[WWW.CENTERBRATUŽ.ORG](http://www.centerbratuž.org)

Ljubljana / Razstava del Zmaga Posege

“Moje delo je iskanje v materiji”

V Atriju ljubljanskih Križank je bila od 20. avgusta do 30. septembra 2019 razstava izbora del kiparja Zmaga Posege, ki so nastala od l. 1993 do 2002. Na odprtju razstave, v poklon Posegi ob desetletnici njegove smrti, je umetnika in njegova dela predstavila likovna kritičarka in esejistka Nelida Nemec.

Spoštovani, Nocoj bo ta prostor, ki mu je v začetku petdesetih let vdahnil svoj pečat veliki arhitekt Jože Plečnik, zaživel v dialogu preteklega in sodobnega, monumentalnega in globoko estetskega, v simbiozi oblik in volumnov, ki so priklicane v plemenitem materialu, kateri je fascinaliral oba, Plečnika in Posego. Vse tja do konca septembra bo to galerijski prostor, kot bi si ga morda za svoje male kamne in brone zaželel tudi kipar sam, ki je s svojimi deli, ta-

ko javnimi kot galerijskimi, znal vzpostavljati tako subtilen in nagovarjajoč dialog z naravo in s prostorom, iz katerih so pravzaprav izšla. Pred veliko leti, na začetku svoje ustvarjalne poti, je kipar Zmago Posega povedal: “Moje delo je iskanje v materiji, iskanje oblik, ki jih ta narekuje, gibanje skozi njen prostor... Držim se klasičnih materialov, kovine, kamna, v meni je nekaj zemeljskega, osnovnega, iz česar skušam črpati. Kljub osebni obdelavi osnovne materije poskušam ohraniti njeno avtentičnost, njen značaj, njeno osnovno bit. Tako nastajajo nove specifične oblike gline, denimo, ki je v svoji osnovi zelo amorfnost sestavina in v obdelavi tako krhka in lomljiva. Slediti skušam značaju sestavine, ki jo preoblikujem, vendar nisem specifično oblikovoren, pač pa bolj kipar, ki materiji prisluškuje...”

In nocoj, spoštovane obiskovalke in obiskovalci, bomo materiji, materialu, v katerega je vtkal svoja likovna, estetska in vsebinska videnja, skušali prisluškovati tudi mi. V njegov spomin. Deset let kasneje. Kot hommage. V zahvalo za vso to lepoto, ki jo je materializiral, med drugimi, tudi v teh dveh materialih, kamnu in bronu, ki sta mu bila zelo blizu, in v tem izboru 17 del iz obdobja od leta 1993 do 2002, ki ga nocoj tu predstavljamo.

V slovenski kulturni prostor je Zmago Posega vstopil na začetku osemdesetih let preteklega stoletja skupaj s svojo generacijo sošolcev, ki so se poimenovali Generacija 82, katere značilnost je bila, da je bil med trinajstimi člani edini kipar, in kar neka-ko pričakovano je bilo, da bo na svoji kiparski poti posegal po žlahtnem materialu, pa tudi to, da bo najprej ustvarjal v glini, ki mu jo je ponujala domače, biljensko okolje z opekarsko tradicijo, nato pa v kamnu, katerega so z velikim spoštovanjem leta in leta božale njegove roke po kraških gmajnah streljaj od Bilj.

Oba materiala je ljubil in globoko čutil. Poznal je njune možnosti. Prodril v skrivnosti njune strukture. V njih se je lahko najgloblje in najizvirneje izražal. Zato ni nenavadno, da mu je bil klasični kiparski material blizu, da je pri svojem ustvarjalnem procesu v času,

ko so veliko bolj prevladovali drugačni pogledi, tako suvereno uporabljal tradicionalne kiparske materiale, kot so les, kamen, bron in kovina, ter da se je s tako odprtostjo zavezal tudi črnemu kraškemu apnencu, po katerem kiparji redkeje posegajo.

In prav nič nenavadno ni bilo, da je ljubil risbo. Izbral jo je, ko je iskal, ko je razmišljal, ko se je odločal. Svoje kiparsko videnje je pogostokrat udeležil najprej v risbi, zapisu, skici, saj, kot je sam po-

telesnega in modelacijskega principa, ki je omogočal oblikovanje njegovega sporočila na način, da se je material vdajal njegovi roki. Da je izrazna moč sporočilno spregovorila s prepletom oblike, volumnov, površin, votlega in gmote. S spojitvijo oblikujoče praznine in telesnosti. Da sta govorili tako forma kot vsebina, ki sta bili v to formo vtisnjeni, oblikovani ali izklesani. /... / S svojo sugestivno kiparsko go-

me same, njenih ekspresivnih ali monumentalnih razsežnosti, temveč se je z veliko senzibilnostjo prepustil tako iskanjem obdelave materiala kot distinktivnemu razpoznavanju, dožemanju in čutenju umetniškega. Vitalnega, sporočilnega. Ujetega v lepoto in izraznost materiala, prostora, površine in svetlobe. Ustvaril je vrsto malih plastik, vse od leta 1990 naprej, in zanje je značilno, da ne nosijo naslovov.

Ustvaril pa je tudi celo vrsto javnih del. Med njimi, spominsko plastiko, največ portretnih doprsij, če omenim samo doprsna kipa Antona Rutarja v bronu iz leta 2003 v Novi Gorici in doprsni kip Simona Gregorčiča v bronu iz leta 2006 na Gradišču nad Prvačino. V začetku

devetdesetih let je ustvaril tudi celopostavno figuro Vinka Vodopivca v bronu za Kromberk pri Novi Gorici. Ustvarjal je tudi ambientalno plastiko, če se spomnimo samo skulpture s Forme vive za slovenske ceste Bled'96 v kamnu, ki je postavljena na Barju pri Ljubljani, in Figure v krogu, v kamnu iz leta 1998 v Novi Gorici.

V zadnjem letu svojega, žal prekratkega življenja, je realiziral skulpturo graditeljem Nove Gorice. /... /

Kipar Zmago Posega je ustvarjal v ciklih. Če ga je najprej povsem prevzel človeški hrbet, napet in usločen, živ in erotičen, ki je zaživel kot popolna in samostojna forma, se je zdaj leta izpovedoval v krožnih kompozicijah kot metaforah kroga življenja in smrti, sedanosti in preteklosti. /... /

vedal, “risba pa je tisto, kar je pravzaprav neke vrste izhodišče, s čimer razmišlja o kiparstvu. Pri tem nočem reči, da se vsak kip začne z risbo, včasih so popolnoma samostojne in živijo svoje življenje”. Ta dar videnja ga je naravnal k tisti kiparski senzibilnosti v okvirih klasičnega, tradicionalno

vorico je Zmago Posega opozoril že na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer se je kiparsko, likovno in umetniško oblikoval ob izjemnih kiparjih in učiteljih – Dušanu in Dragu Tršarju ter Slavku Tihcu –, ki so znali iz svojih študentov iztisniti najboljše tako po človeški kot umetniški plati. /... / Tudi desetletje kasneje je njegovo kiparstvo prepoz-

navno avtorsko in ostaja, kot je v katalogu k njegovi retrospektivni razstavi zapisal Brane Kovič, “del modernistične paradigme, primer njene kontinuitete v času, ki se ga prijel oznaka postmodernizma...”. Spoštovani, Zmago Posega se ni zadovoljil z izpovedjo, ki bi bila atraktivna zgolj zaradi for-

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (81)

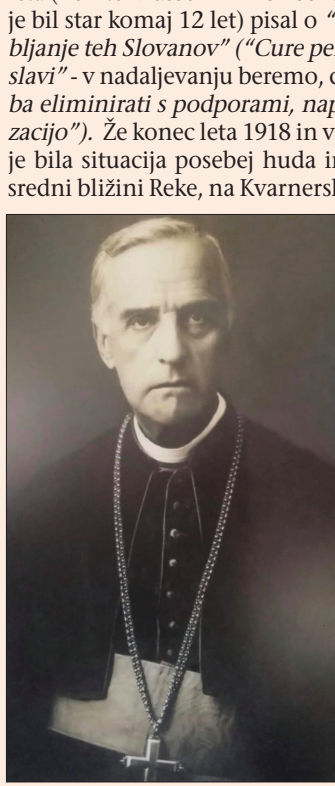
Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (1) V zadnjih časih se veliko govori o stoletnici D'Annunzijeve okupacije Reke (septembra 1919), ki jo marsikje po Italiji obeležujejo z velikimi prireditvami, razstavami in spomeniki ter svečanami proslavami. Odnos, ki ga je italijanski pesnik - skrajno desničarski, ampak tudi skrajno levičarski politik, samooklicani vojskovodja in vladar Reke - imel do Slovencev in Hrvatov, je povsem znan, saj ga je sam - črno na belem - ovekovečil v svojih spisih. Tako v knjigi *Gabriele D'Annunzio - Il sudore di sangue*, ki jo je leta 2013 slavnostno izdala največja italijanska knjižna založba Mondadori ob 150. obletnici rojstva “pesnika/bojvnika”, najdemo nedvoumne besede slepega sovraštva in ciničnega prezira, ki ju je italijanski pesnik gojil do Slovencev in Hrvatov: “*Fuori la schiaveria bastarda, le sue lordure e le sue mandre di porci*” (“Proč z bastardno “schiaverio” (s slovanskimi sužnji, op. p.), z njenimi umazanijami in čredami svinj”), “*quell'accozzaglia di Schiavi meridionali che sotto la maschera della giovine liberta' e sotto un nome bastardo mal nasconde il vecchio ceffo odioso*” (“tista truma južnih Slovanov, hlapcev, ki pod svojo masko mlade svobode in pod bastardnim imenom skriva stari oduren gobec”), “*lo sporco croato*” (“umazani Hrvat”), in še bi lahko nadaljevali, ampak nima smisla, saj je D'Annunzio te hude be-

Gabriele D'Annunzio (desno) in italijanski diktator Benito Mussolini. Ivan Cankar je o D'Annunziju in o Italiji že med prvo svetovno vojno napisal: “Vsak narod si izbere glasnika po svoji podobi in vrednosti. /... / kje je bil, kje more biti narod, ki je ploskal tatu? /... / Pesnik, ki je v imenu svojega naroda oznanil, da okrađa narod”.

sede presegel s še hujšimi dejanji, katerim moramo pa res nameniti vso našo pozornost. Italijanska raznarodovalna politika v naših in hrvaških krajih - tako rekoč od Alp do Dalmacije - se je začela že veliko pred nastopom fašistične diktature Benita Mussolinija, pravzaprav že med prvo svetovno vojno, s prav nič svetlo izjemo Benečije in Režije, ki sta postali del italijanske države že leta 1866: časopis *Giornale di Udine* je istega leta (Benito Mussolini ni bil še rojen in njegov oče je bil star komaj 12 let) pisal o “*metodah za iztrebljanje teh Slovanov*” (“*Cure per eliminare questi slavi*” - v nadaljevanju beremo, da “*Slovane je treba eliminirati s podporami, napredkom in civilizacijo*”). Že konec leta 1918 in v začetku leta 1919 je bila situacija posebej huda in napeta v neposredni bližini Reke, na Kvarnerskih otokih. Takrat

Krški škof - Božji služabnik Anton Mahnič, rojen 14. septembra 1850 v Kobdilju pri Štanjelu, teolog, filozof, pisatelj, pesnik in varuh staroslovenskega jezika in glagolice, ustanovitelj “Staroslovenske akademije” na Krku.

krajev nemu Narodnemu svetu Slovencev, Hrvatov in Srbov na Krku (vodili so ga duhovnik Antun Andričič iz Punta - predsednik, duhovnik in škofijski kanclist Mate Polonijo - tajnik, odvetnik dr. Antun Antončič s Krka - odbornik), omejile hrvaške narodne simbole na periferijo (kasneje pa jih prepovedale v celoti), nasilno spreminjale priimke, nato pa deportirale (vedno z zvijačo) prej v Ancono, potem pa v Frascati pri Rimu, krškega škofa - našega Kraševca iz Kobdilja - Antona Mahniča (1850-1920), teologa, filozofa, pisatelja, pesnika in varuha staroslovenskega (oz. staroslovenskega - po Kopitarju in Miklošiču) jezika in glagolice, ustanovitelja “Staroslovenske akademije” na Krku - ki je 3. januarja 1919 pisal oster protest podadmiralu Umbertu Cagniju, načelniku italijanskih okupacijskih sil, ker so se italijanske oblasti vtikale tudi v cerkvene zadeve, predvsem so na vse možne načine skušale prepovedati maševanje v starocerkveno-slovenskem jeziku in uporabo glagolice. Italijani so celo zahtevali, da bi škof maševal za italijanskega kralja. Odgovor Mahniča je bil jedrnat, ogorčen in odločen: “Tukaj ni Italija!” Jasnó jim je dal vedeti, da pod nobenim pogojem ni nameraval popuščati groznjam,

Podadmiral Umberto Cagni, ki je leta 1919 z zvijačo deportiral v Italijo bolnega škofa Mahniča, je znan tudi kot polarni raziskovalec, osvajalec Tripolija v krvavi kolonialni vojni in kasnejši senator, kateremu sta prav Gabriele D'Annunzio (na sliki je njegova pesem) in Giovanni Pascoli posvetila pesmi in sonete. Še danes so mu po celi Italiji posvečene ulice in trgi. Več o njem v nadaljevanju.

Slikar Tone Kralj je v župnijski cerkvi sv. Mihaela v Lokvi na Krku upodobil D'Annunzija kot hudiča, ki seje ljulijo in naboje (torej strup in vajo). Upodobil je tudi slovensko družino, ki orje njivo, in Jezusa, ki seje pravo seme. Slovenska družina in Jezus sta v slovenskih narodnih barvah, hudič/D'Annunzio pa v italijanskih.

čep rav je bil on le golorok škof, oni so pa imeli vojsko in topove. Podadmiral Umberto Cagni je znan tudi kot polarni raziskovalec, osvajalec Tripolija v krvavi kolonialni vojni, in kasnejši senator, kateremu sta prav Gabriele D'Annunzio in Giovanni Pascoli posvetila pesmi in sonete. Še danes so vsem trem po celi Italiji posvečene ulice, trgi ali ustanove. Protestno pismo škofa Mahniča je - kot bomo videli - objavil ljubljanski Slovenec.

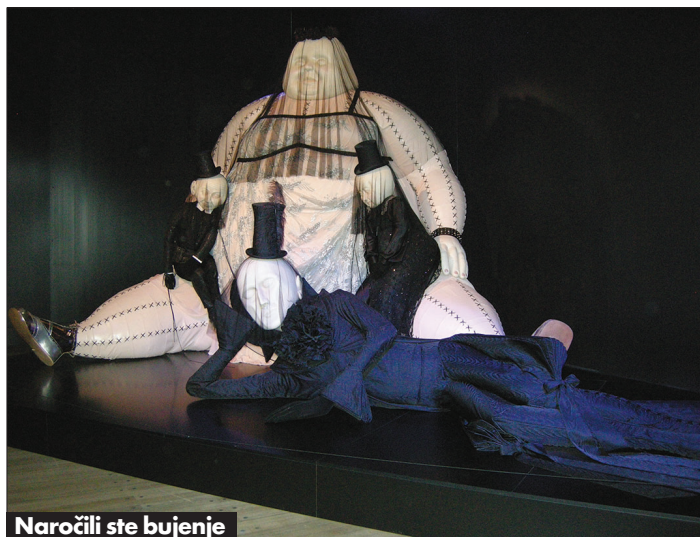
Baška ploča (hrv. Bašćanska ploča), kamnita ploča z enim najstarejših znanih napisov v hrvaščini. Našli so jo v cerkvi sv. Lucije v Jurandvoru pri Baški na otoku Krk. Datirana je približno v leto 1100. V besedilu je omenjen hrvaški kralj Dimitrij Zvonimir. Ploča je odlično ohranjena, medtem ko je bilo veliko drugih plošč in napisov uničenih v času italijanske okupacije (na primer na Vrhu pri Buzetu, v Sovinjakcu, Humu, Plominu, Lindarju pri Pazinu, Motovunu), tudi pred prihodom D'Annunzija in/ali fašistov.

Vzporedni svetovi Alana Hranitelja

Prekrasne mojstrovine znanega slovenskega kostumografa

Žal se je v nedeljo, 8. septembra 2019, na Ljubljanskem gradu končala retrospektivna razstava *Vzporedni svetovi Alana Hranitelja*. Razstavljena so bila prekrasna umetniška dela znanega kostumografa, čigar stvaritve so zaradi izbrušenega stila in natančnosti izdelave takoj prepoznavne. V Palacijo in Stanovski dvorani Ljubljanskega gradu je bila razstava na ogled od 4. julija 2019. Ogle dalo si jo je nešteto navdušenih obiskovalcev, tudi tujcev, seveda, saj je Hranitelj zelo znan tudi v tujini, kjer si je, tako kot na Slovenskem, zamislil in izdelal (večkrat namreč tudi lastnoročno nadgrajuje svoje umetnine) ničkoliko čudovitih kostumov za opere, gledališča, filme, televizijo. Na svoji izjemno plodoviti umetniški poti je sodeloval z najpomembnejšimi in najbolj uveljavljenimi svetovnimi kulturnimi ustanovami. Razstava na Ljubljanskem gradu je bila poklon njegovi triintrideset let dolgi ustvarjalni dobi. Pred trinajstimi leti, l. 2006, je bila prav tako odmevna njegova razstava v Mednarodnem grafičnem likovnem centru v Tivoliju, pod naslovom *Kostumografija 1986-2006*. Ob tem je takrat predstavil tudi obsežno monografijo z naslovom *Kostumografija 1986-2006*. Na tokratni razstavi je bil izbor 70 kostumov za gledališče, opero in balet, ki jih je Hranitelj ustvaril od l. 2006 do danes. Razstava je bila zasnovana tridelno. V prvem delu, ki jo je na nekakšnem visečem hodniku uvajal snežnobel kostum-skulptura plesalke, je bilo razstavljenih omenjenih 70 kostumov, takih, da si jih oči kar niso mogle nagledati. Čudovite močne temnordeče barve ali barvni odtenki zemlje, kričeče rožnate in zelene barve ali belina sijajnih kostumov, z raznolikimi gubami,

našitki, prišitki, so jemale gledalcu dih. Povsod je vidna izredna natančnost. Neštete nadrobnosti, tudi lesketajoče se zlate ali srebrne nitke ali "bleščice", bogatijo krasne ko-

Naročili ste bujenje

stume, zamišljene, ukrojene in sešite z enkratnim čutom za eleganco in prefinjeno estetiko. Hranitelj se ob ustvarjanju kostumov navdihuje pri modnih težnjah prikazanega dramskega, opernega ali filmskega dela. Toda vselej jih interpretira po svojem okusu in jim dodaja svoj domišljjski polet, ki se zdi, da res nima ne konca ne kraja. Tako so npr. čisto ob vstopu v razstavljeni prostor, dognano zatemnjen, da so prišle še bolj do izraza barve in lepota razstavljenih kostumov, postavljenih na podstavke-lutke, obiskovalca povsem prevzele enigmatične kostumske umetnine za temčno opero Marija Kogojca *Črne maske*. Nepopisno vznemirljivi so po-

V drugem delu razstave z naslovom *Počivaj v miru* je bilo zbranih sedem figur. Tudi te so se predstavljale kot zelo skrivnostne, vzete iz mitologije ali nevidnih svetov, ki obstajajo le v naših sanjah, prividih, strahovih, obsesijah. Med njimi je bila pod skupnim naslovom *Naročili ste bujenje* ogromna figura obilne ženske (spominjala je na Boterova dela), ki sta ji na nogah sedeli dve "lutki", moški in ženska, speča, oblečena v črno, s črno tančico na obrazih. Ob njenih nogah pa je ležal dolgin, moška figura, ki si je z roko podpirala glavo, na kateri je bil dolg, ozek cilinder. Tudi ta je imela nadrobno izdelano oblačilo, za katero je Hranitelj porabil gotovo veliko blaga. Še več pa ga je potreboval za nič manj vznemirljivo velikansko spečo žensko figuro v krasnem, razkošnem kostumu; delo je Hranitelj naslovil *Večnost*.

Izredno živahno in zaradi pisanih barv ter idilične glasbene opreme razigrano okolje pa je gledalca sprejelo, ko je stopil v tretji del razstave. Tega je "krojaški" umetnik poimenoval *Omar norega klobučarja*. Kot je pisalo na razstavi, "Alan Hranitelj obožuje različne strukture blaga, vzorce, barve, mora jih imeti doma, da jih lahko spreminja v srajce, hlače, telovnike, kravate, čevlje Nastalo je štiristo srajc, sedemsto kravat ... zbira tudi klobuke, čeprav jih ne nosi ... igra kombiniranja je brezkončna kot pri premikanju kalejdoskopa". V posameznih "nišah teh posebnih omar", obloženih

s papirnato oblogo enakih vzorcev kot razstavljene krojaške umetnine, so bili na ogled na doprskih lutkah (tudi te so bile "prevlečene" z ustrezajočim blagom!) srajce, telovniki, kravate in seveda klobuki najrazličnejših barv, vzorcev in krojev. V vsaki niši se je razprl drugačen svet, svojevrstna barvna paleta. Ob pogledu na vso to pisanost je gledalec razbral marsikateri namig na kakšno znano zgodovinsko osebnost ali določen čas ali dejavnost.

Vse je bilo tudi tu prepojeno z neizmerno, a vselej izredno prefinjeno Hraniteljevo domišljijo, ki se zdi, da res ne pozna meja. Razstava bi lahko poromala kamorkoli, v najprestižnejše svetovne muzeje ali

razstavne prostore. Povsod bi očarala osuple gledalce s svojo neverjetno privlačno močjo, kombinacijo barv, vzorcev, majhnih detaljev, katerim Hranitelj namenja neverjetno pozornost, brez ustvarjalnih meja.

Nekaj tega čudovitega Hraniteljevega umetniškega zanosa in poleta smo lahko občudovali tudi tisti, ki spremljamo delo naših primorskih gledališč. V sezoni 2016/17 je npr. v SNG Nova Gorica ustvaril kostume za predstavi *Beraška opera* in *Jeklene magnolije*; v sez. 2009/10 za predstavo *Striček Vanja*, v sez. 2000/2001 za predstavo *Kralj umira* Eugena Ionesca. Tudi kostumi v legendarni odrski postavitvi Ionescove *Plešaste pevke* v režiji Vita Tauferja so delo neusahljivega umetniškega izvirja Alana Hranitelja, ki se je rodil 3. marca 1968 v Zagrebu. Tu je obiskoval solo za upodabljanje jočo umetnost. Od sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja živi in ustvarja v Sloveniji. Potem ko je sodeloval v predstavi *Krst pod Triglavom* leta 1986, je svojo poklicno pot nadaljeval v Ljubljani. Od tedaj sodeluje, kot že rečeno, z najuglednejšimi slovenskimi in svetovnimi gledališkimi, opernimi in filmskimi hišami. Na Slovenskem je kostumsko obogatil predstave znanih

Kostumi za opero Črne maske

režiserjev, kot so Mateja Koležnik, Valentina Turcu, Vinko Möderndorfer, Vito Taufer, Meta Hočvar, Eduard Miler, Diego de Brea, Matjaž Berger, Franci Burger, Matjaž Zupančič, Miran Zupančič ... Njegov dosednji izredno obsežni opus šteje nad 373 kostumografij in sodelovanj pri različnih predstavah in projekti, od gledaliških, opernih do baletnih kostumografij. Protagonist ali soprotagonist je bil pri 51 samostojnih in skupinskih razstavah. Med najbolj odmevne spadajo razstava v Muzeju Moderne umetnosti Ljubljana l. 1991, v galeriji Equina l. 1993 (Torbica & 12 klobukov) in v Mestni galeriji l. 1995 (Kostumografija 1991-1995). Leta 2009 je ob njegovi odmevni razstavi *Jesen - Zima 2009* v Narodnem muzeju v Ljubljani izšla njegova druga knjiga. V tujini so velik odmev imele njegova predstavitve in razstava v Københavnu, evropski kulturni prestonici l. 1996, razstava v Kul-

turnem centru Nansen Aranjo v brazilskem mestu Belo Horizonte l. 1997 in predstavitev njegovega ustvarjanja l. 2000 v Millenium Domu v Londonu. Sodeloval je tudi pri televizijskih reklamah in oblikoval uniforme za 11 različnih podjetij. Alana Hranitelja je poleti 2007 k sodelovanju povabilo kanadsko gledališče spektakla Cirque du Soleil; zanj je pripravil kostume za predstavo *Zarkana*, ki je doživela premiero junija 2011 v radio City Music Hall v New Yorku. Od novembra 2012 do 30. aprila 2016 je bila predstava neprekinjeno na sporedu v Aria Resort v Las Vegasu v Ameriki. Njegova dela bogatijo 4 stalne umetniške zbirke v Narodnem muzeju Slovenije, Slovenskem etnografskem muzeju, Muzeju Moderne umetnosti Ljubljana in Pokrajinskem muzeju Maribor.

Za svoje izredno umetniško ustvarjanje je prejel 24 domačih in tujih priznanj.

Iva Koršič

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

70

Vinakras in Vinakoper

Jesen je čas, ko se v vinogradniških krajih praznuje. Najprej s trgatvijo ali bendimo, ki ji na Štajerskem pravimo "broje" (izhaja iz besede branje, grozdje se torej bere, ko se ga trga, trgači so "berači"), potem s martinovanjem, ko se mošt spremeni v vino. V teh jesenskih mesecih se zato v medijih pogosto sliši ali prebere ime vinskih kleti, ki pa je pogosto nesklanjano ali sklanjano narobe. Poglejmo podrobneje, kaj imam v mislih. Pri stvarnih lastnih imenih, ki označujejo trgovska podjetja oz. gospodarske družbe ali prireditve, je pogosto tako, da se jih tvori na način, da bi bila čim bolj privlačna za potencialnega kupca, da bi ime pritegnilo po svoji izvirnosti in unikatnosti, da bi bilo kratko in jedrnat, hkrati pa bi učinkovito izpostavilo značilnosti in dejavnosti. Pustimo tokrat ob strani, da je takih stvarnih imen vedno več v angleščini. V stvarna lastna imena prodira tudi vse več slovenskega pogovornega jezika, slenga ali narečja in besedne igre, ki so redko neologizmi, torej povsem nove besede. Tako se najdejo restavracije, ki se imenujejo Skuhna, Špajza, Gūžina in Ošterija pr' noni, kulinarčna prireditve Odprta kuhna pa še restavracije: Klobasarna, Presnica in Holyfood. Nove besede najpogostejše nastajajo s tvorjenjem, tako sta nastali tudi stvarni lastni imeni za vinsko klet, Vinakras in Vinakoper. Če si ju pozorneje ogledamo, vidimo, da se obe začneta z besedo vina, dodani pa sta jima še zemljepisni lastni imeni Kras in Koper, ki sta v novi besedi seveda izgubili veliko začetnico. Tako Vinakras kot Vinakoper sta ena beseda, ne gre torej za besedno zvezo Vina Kras ali Vina Koper, temveč za eno besedo, ki je seveda napisana skupaj oz. brez presledka: Vinakras, Vinakoper.

nakras, klet Vinakoper, npr.: srečali smo se v kleti Vinakras, odpravili smo se v klet Vinakoper. Nikakor pa ni ustrezno rabiti: v Vinakras so imeli obilen pridelek ali brez Vinakoper ne mine martinovanje. Prav je: v Vinakrasu so imeli obilen pridelek in brez Vinakopra ne mine martinovanje.

Želim vam, da bi vam ta jesenski čas minil čim lepše in prijetno in vas lepo pozdravljam do naslednje Jezikovnice.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Popravek

V članku Vladke Tucovič Sturman o knjigi Milka Matičetovega, Bedenice: kraški šopek Milka Matičetovega iz Koprive, ki je bil v Novem glasu objavljen 19. 9. 2019, je prišlo do neljubne napake. Fotografije, ki krasi naslovnico, namreč ni posnela Helena Ložar Podlogar, temveč je iz družinskega arhiva. Prizadetim se za objavo netočne informacije opravičujemo.

Začetek nove sezone DSI z izredno aktualnim predavanjem

Sprejem evtanazije bi povzročil erozijo naših principov in sveta vrednot

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 23. septembra, v Peterlinovi dvorani na ul. Donizetti pričelo predavanja nove sezone. Kot je uvodoma povedal predsednik društva Sergij Pahor, so organizatorji tudi letos začetek sezone, kot že nepretrgoma več kot 60 let, uskladili z začetkom šolskega leta.

Prvo predavanje je bilo namenjeno zelo pomenljivemu, predvsem pa aktualnemu vprašanju zdravniške etike. Gre za tematiko, ki močno razdvaja našo družbo in še posebej načena principe katoliške etike, ki ima človeško življenje za nedotakljivo. Gost večera je bil dr. Matjaž Zwitter, ki je o problematiki izdal že dve knjigi, *Pogovori o zdravniški etiki* in *Pogovor o evtanaziji*, ki je izšla prav na dan predavanja.

Dr. Zwitter je zdravnik, onkolog z dolgoletno prakso, ki več let predava o medicinski etiki in pravu na Fakulteti za medicino v Mariboru. Tematika mu je torej znana prav od blizu, saj se je kot onkolog vsakodnevno soočal z dvomi in odločitvami v zvezi s hudimi primeri bolnikov. Zdravniška etika sega na več področij in se nanaša na razna obdobja človeškega življenja; dejansko pa

se prej ali slej dotakne slehernika - njegovega lastnega življenja ali pa življenja ljudi, ki so mu najbližji. Vprašanje o evtanaziji, ki ji je v predavanju namenil največ časa, pa je zadobilo dramatično aktualnost v luči odločbe italijanskega ustavnega sodišča prav na dan po predavanju, 25. 9., ko je namreč omenjeno sodišče po dolgi razpravi o asistiranem samomoru izreklo pozitivno mnenje o njegovi zakonitosti. Dr. Zwitter je govoril z znanstveno natančnostjo in prepričljivostjo in zaobjel v svojem predavanju različne oblike problema prekinitve človeškega življenja, tudi v obliki splava.

Najprej pa je obrazložil, zakaj so za zdravnika poleg pravnega vidika potrebna tudi etična načela. V ničkoliko situacijah namreč pravo samo ne more rešiti problema o pravilnosti določene izbire ali preprečiti napačnega ravnanja. Pravo je lahko učinkovito le v situacijah, v katerih gre za popolnoma enakopravne odnose socialne in človeške moči. Dal je primer paliativne oskrbe umirajočih, kjer se npr. ne smemo odločiti, da bi jim le-to odrekli zato, da bi prihranili denar, čeprav bi ta morda služil za helikopter, ki bi rešil življenje več ljudi. Tu namreč vstopi etični

čut, ki nam narekuje, da človeških življenj ne moremo ocenjevati s tehtnico "večje učinkovitosti".

Razlikujemo lahko več etičnih načel, npr. načelo "avtonomije" posameznika, po kateri ima vsak človek pravico, da odloča o sebi (npr. o zasebnosti in o tem, kdo lahko izve za njegovo diagnozo). Etični načeli "dobrodelnosti" in "neškodovanja" sta dve plati iste kovanca. Vendar pa gre v prvem primeru za ožji krog ljudi (ko zdravnik tudi ponoči in tudi ko ni v službi priskoči na pomoč tistim ljudem, ki so del njegovega "udomačenega kroga" (kot Exuperyjev Princ). Princip "neškodovanja" pa obvezuje v odnosu do vseh ljudi (preprečuje npr., da bi s poniževanjem ali nasiljem ali z rasističnim odnosom škodil komurkoli). Zadnji princip, to je princip "pravičnosti", pa obvezuje k izpolnjevanju pravic prav vseh, npr. k pravici do zdravljenja.

Mnogo je etičnih vprašanj o začetku življenja ali pred spočetjem samim. Izredno zanimiv je pristop predavatelja do kontracepcije: brez ovinkov je izrazil mnenje, da gre za področje zamolčane neenakosti med spoloma. Pri svetovanju parom npr. vzamejo v poštev le žensko kontracepcijo in spregledajo, kolikšne so zanjo kratkoročne in dolgoročne škodljive posledice; obenem pa pozabljajo, da so za moškega lahko nekatere metode popolnoma neškodljive. Poudaril je, da bi vlada morala pre-

prečiti, da se matere poslužujejo splava iz socialnih razlogov (v Sloveniji je to najpogostejši vzrok); to bi lahko dosegla z izboljšanjem socialnega stanja v državi.

Foto Peter Cvelbar

Po njegovem bi pri svetovanju v zvezi z abortusi lahko poskušali odvrniti ženske od travmatične prekinitve novega življenja, s tem da bi jim svetovali, naj pripeljejo nosečnost do konca in ob rojstvu dajo otroka v posvojitev. V Sloveniji več kot 500 preverjenih sposobnih parov zamača, da bi dobili otroka. Res je, da v naši družbi matere, ki se odpovejo otroku, večinoma obsojajo; pravilno pa bi bilo, da bi tako dejanje začeli dojemati kot altruistično.

Predavatelj je izrazil odklonilno stališče do nadomestnega materinstva, ki je skrajno neetično do ženske: ta v zameno za denar v neki tuji državi rodi otroka z iz-

branimi značilnostmi; seveda pa je dejanje neetično tudi do otroka samega, saj tako rojstvo postaja vedno bolj podobno trgovini, v kateri lahko pokvarjeno igračko zavrže ali zamenjaš.

Glede evtanazije je dr. Zwitter najprej opozoril na to, da imajo ljudje mnogo napačnih predstav o njej. "Pasivna evtanazija" npr. v resnici sploh ne more obstajati: evtanazija ni opustitev nesmiselnega intenzivnega umetnega podaljševanja življenja. Definicija evtanazije je

spoštovanje do avtonomije (oz. pravice do odločanja). Zelo relativna je npr. sposobnost prenašanja trpljenja: za koga lahko postane neznošen že zobobol. Pri lajšanju hudih bolečin pa imamo danes na razpolago mnoge pripomočke. Tudi termin "neozdravljiva bolezen" je s pravnega vidika neoprijemljiv pojem. Po eni strani so pravzaprav "neozdravljive" vse kronične bolezni; po drugi pa tudi pri diagnozi agresivnega in neozdravljivega raka obstajajo izjeme, ko se zdravje nepričakovano

obrne na bolje; možne so tudi napake pri diagnozi. Prav tako je izguba dostojanstva relativna: nekateri vidijo prav v pomoči onemoglemu človeku njegovo dostojanstvo, z vračanjem tega, kar mu je bilo nekoč ob rojstvu podarjeno ali kar bo moral sprejeti v svoji starostni dobi. Poleg tega ne moremo imeti za svobodne tiste odločitve, ki jih narekujejo osamljenost, socialna stiska, obup, depresija ali morda pritisk sorodnikov ter želja "narediti prostor mladim". Sprejem evtanazije bi popolnoma spremenil naš odnos do (bol-

nega) človeka, do smrti, starosti; povzročil bi erozijo vseh naših principov in sveta vrednot.

Kako je v bistvu zgrešeno splošno razširjeno pojmovanje o tem, kaj je "kvalitetno življenje", pa je ob koncu predavatelj podprl z rezultati raziskave, v kateri so primerjali odgovore dveh skupin mladih v zvezi s kakovostjo lastnega življenja: izvedli so primerjavo med skupino mladih v Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku in med zdravimi študenti medicinske univerze. Mladi invalidi so imeli svoje življenje za mnogo bolj kvalitetno in srečno od pripadnikov druge skupine.

Anka Peterlin

Kratke

SKGZ in SSO se že pripravljata na obeležitev 100-letnice Narodnega doma

Pisatelj Boris Pahor je v romanu Mesto v zalivu in v svojih delih opisal tragedijo tržaških Slovencev dvajsetega stoletja: požig Narodnega doma, ki mu je bil tudi sam priča. Naslednje leto bo stoletnica tega zgodovinskega mejnika. Za Slovence v Italiji ni to poglavje zgodovine, stoletju navkljub, še končano. Julija 2020 bo torej priložnost, da stoletnico požiga Narodnega doma na današnji ul. Filzi obeležijo slovenska narodna skupnost predvsem z mislijo na prihodnost. Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij sta se posvetila aktivnemu delu za primerno obeležitev dogodka. Deželni svet FJK je v avgustovskem rebalansu deželnega proračuna na pobudo krovnih organizacij v ta namen dodelil 100.000 evrov iz sredstev zaščitnega zakona.

Krovni organizaciji bosta v prvi osebi vodili ter usmerjali dogajanje. Nastala je skupna delovna skupina, ki deluje od preteklega julija, po poteku skupne obeležitve 99. obletnice požiga. Poleg predsednikov Ksenije Dobrila in Walterja Bandlja jo sestavljajo še Ivo Corva, Maja Lapornik, Martin Breclj, Ivo Jevnikar in Lucija Tavčar ter Livio Semolič, Devan Jagodic, Štefan Čok, Poljanka Dolhar in Martin Lissjach.

Delo poteka na treh nivojih. Ožja skupina se bo tako posvečala pripravi dogodka ob obeležitvi stoletnice, kateri je namenjena polovica sredstev. Poleg tega bo veliko pozornosti namenila načrtovanju morebitne ponovne vselitve v stavbo Maksa Fabianija, saj so politični sogovorniki ob zahtevah vrnitve večkrat spodbudili skupnost, naj si ustvari natančnejši načrt uporabe Narodnega doma. Druga polovica razpoložljivih sredstev bo zato namenjena ravno temu poglavju. Tretji operativni del pa bo, dosledno z delom preteklih let, skrbel za postopek vrnitve na podlagi zapisanega v zaščitnem zakonu.

SKGZ in SSO si bosta prizadevala, da na stoletnico požiga simbola Slovencev v Trstu ne gledamo kot na oziranje na preteklost. 13. julija 2020 želita obe organizaciji jasno poudariti, da je Narodni dom še prej kot zakonska pravica slovenske narodne skupnosti v Italiji realna infrastrukturna potreba za razvijanje dejavnosti v naslednjih desetletjih, pri čemer je najbrž potrebno še enkrat poudariti realni potek zgodovinskih dejstev in ga posredovati predvsem mlajšim.

Dan srca v Občini Dolina

Združenje "Prijatelji srca - Cuore Amico ONLUS" iz Milj, v sodelovanju z Občino Dolina, prireja v petek, 4. oktobra 2019, dan srca na sedežu Občine Dolina, kot je v navadi že nekaj let. Obisk občanov je že v preteklih letih pokazal, kako pozitivno sprejemajo to pobudo. Dan srca se začne jutraj ob 8. uri in se konča ob 12.00. Za preprečevanje bolezni srca in ožilja bo združenje nudilo brezplačno tri od teh izvidov: stopnja holesterola, transaminaza, krvni sladkor, trigliceridi, gama GT, kreatinin, urikemija in kalij. Kot je vsem znano, nepravilne krvne vrednosti, predvsem količina holesterola in trigliceridov, prekomerna teža, visok pritisk in cigaretni dim kvarno vplivajo na delovanje našega srca. To je sporočilo dnevoj srca, ki jih Združenje Prijateljev srca prireja v upanju, da bi pomagalo ljudem, ki nameravajo spremeniti svoj življenjski slog.

MeCPZ sv. Jernej na izletu v Istri

Na ogled Koštabone in Krkavč

V mrzlem in vlažnem jutru so se 22. septembra pevci MeCPZ sv. Jerneja s spremljevalci zbrali pred cerkvi na Opcinah in odpotovali proti Kopru v notranjost Istre na ogled Koštabone. Dočakal jih je lep sprejem članov KD Alojz Kocjančič Puče-Koštabona in cerkvenega pevskega zbora Koštabona. Pred šolskimi vrati je stalo dekle v narodni noši s pladnjem polnim "krošto", v notranjosti pa so bile mize, polne raznih domačih dobrot. Po pozdravnem nagovoru in orisu programa izleta je bila v cerkvi sv. Kozma in Damijana s častitljivo letnico 1446 kratka pevška vaja. Sledila je maša, ki jo je daroval župnik Janez Gregorc. S petjem je spremljal zbor sv. Jerneja, ki ga je vodil Janko Ban. Maši je sledil krajši koncert sakralne glasbe ob orgelski spremljavi Vinka Škerlavaja. Najprej je zazvenel Mozartov adagio za klarinet, ki ga je izvajal Marko Štoka. Skladbo Emila Hochreiterja *O Brezmadežna Devica* je odpela Mojca Milič. Skladbo *Ave Maria* Camilla Saint-Saensa je zapel Marjan Štrajn, Lojzeta Mava *Mati moja*, venec pletem pa Marta Fabris. Solistični del se je končal z *adagio ma non troppo* Carla Maria von Webra s klarinetom Marka Štoke. Koncert je sklenil zbor sv. Jerneja s skladbama Ubalda Vrabca *Ena tička* in *Pesem barbanskih romarjev* iz zakladnice ljudskih nabožnih, ki jih je odpel MeCPZ sv. Jernej. Pod cerkve-

nimi oboki je zazvenela priljubljena Hladnikova skladba *Marija skoz življenje*, ki so jo odpeli skupaj z ostalimi verniki. Bodisi soliste kot zborovske pesmi je na orgle spremljal Vinko Škerlavaj; zbor pa je vodil Janko Ban. Lepo število poslušalcev je spremljalo litugični del kot tudi krajši koncert. Sledila sta predstavitev zanimivosti te cerkve in ogled še

je, da je ljudstvo opustilo poganstvo in se oprijelo krščanskega nauka. Častijo ga kot misijonarja Istre. V zahvalo so mu postavili cerkev. Na drugem koncu vasi je cerkev sv. Andreja iz leta 1456. Tako se je iztekel sprehod po vasi ob spoznavanju njene zgodovine in drugih zanimivosti pod vodstvom duše tamkajšnjega društva gospe Sonje Cergol.

drugih dveh cerkva. Cerkev sv. Elija v sredini vasi je bila zgrajena leta 1742. Zanimivost te cerkve je ta, da je postavljena na kraju, na katerem je stala njegova rojstna hiša. To je morda edinstven primer v Evropi. Ko je Elij odrasel, je šel v Oglej, tam doštudiral in bil poslan v Istro (56 p. Kr.). Svoje poslanstvo je opravljal na otoku Egidia - Koper; dosegel

Nebo je postajalo vse bolj sivo in pojavljale so se že prve kaplje dežja, ko smo zapuščali Koštabono, da bi se odpeljali v Krkavče na kosilo. Turistična kmetija je pripravila res okusno kosilo, ki se je končalo s presenečenjem: dve Šavrinki v narodni noši sta z zabavnim skečem spravlili v smeh prisotne ob pripovedi življenja v davni. Deževalo je,

ko smo zapuščali gostišče in se peš napotili po strmi poti do cerkve Nadangela Mihaela, zgrajene leta 1749; tam nas je sprejel prijazen cerkvenik Pavel Goja, ki nas je popeljal skozi njeno zgodovino. Do cerkve smo prišli kar hitro, vračanje k avtobusu pa je bilo kar naporno, zaradi strmine in dežja. Kmalu nato smo zapuščili Krkavče in se odpeljali; megla in dež sta nas spremljala na poti proti domu. A kljub temu smo s seboj odnesli prijetne spomine in vtise o kulturni dediščini, o ustvarjanju in gostol-

jubnosti ljudi istrske zemlje. Zahvala za izvedbo tega izleta s spoznavanjem zgodovine in znamenitosti Koštabone in Krkavč gre Vinku Škerlavaju in gospe Berti Vremec. Polni novih spoznanj smo se razšli po lepem in zanimivem dnevu, preživetem v Koštaboni in njeni okolici.

Pavel Vidau

Vincencijeva konferenca ob prazniku sv. Vincencija

Skrb za vse, ki potrebujejo pomoč

V petek, 27. septembra, se je v cerkvi pri Sv. Jakobu zbralo kar lepo število vernikov ob prazniku svetnika revnih sv. Vincencija. K sveti maši je vabila člane in sodelavce

Vincencijeva konferenca, ki je tako na najboljši način uvedla novo delovno leto. Med mašo je g. Klemen Zalar opisal lik sv. Vincencija in njegova dobredelna dejanja ter prebral misli nekdanjega zaslužnega papeža Benedikta XVI. Duhovnik Vincencij se je v Franciji 17. stoletja zoperstavil velikemu kontrastu med bogatimi in revnimi. Obiskoval je tako aristokratska kot podeželska okolja. Organiziral je redno pomoč za osebe, ki so bile na obrobju družbe. Odpiral se je za iskanje Boga in samega sebe in to iskanje se je preobračalo v delovanje milosti in usmiljenja. Tako je služil do zadnjega dne. "Bog me je poslal, da prinesem ubogim oznanilo", je bil trdno prepričan. S svojimi dobrodušnimi dejanji je navdihnil številne kristjane ter bil tudi ustanovitelj krščanske kongregacije in zgled za nadaljnja združenja vse do danes (taka je tudi Vincencijeva konferenca). Sv. Vincencij je bil prepričan, da so ponižnost, blagost in preprostost bistvene vrednote za udejanje zakonitosti. Bil pa je tudi zelo

prepričan, da tega ne more delati sam, ampak v Cerkvi s pomočjo božjega ljudstva. V vsakdanjem življenju je udejanjal besede Sv. pisma, bil je zmeraj na strani revežev, kot

napolnimo pozitivne energije za letno delovanje. Pomemben primer dobrega delovanja na tem področju v Trstu je prav škofijska Karitas, pri kateri že 12 let deluje tudi socialni delavec

Foto MČ

bi morali biti tudi mi. Po koncu sv. maše so se prisotni preselili v prostore Šentjakobskega doma, kjer so odborniki Vincencijeve konference priredili zelo zanimivo predavanje z Edwinom Bukavcem, operaterjem pri tržaški škofijski Karitas. Tam je člane pozdravila predsednica Vincencijeve konference Ivica Švab, ki je zaželela, da bi bilo tudi letos delovanje društva uspešno. Ljudi v stiski in starejših, ki rabijo pomoč, je namreč veliko, pravi predsednica, ki je še povedala, da je to jesensko srečanje z mašo in zanimivim predavanjem namenjeno prav temu, da se zavedamo, kaj delamo, koliko ljudi je potrebnih pomoči in da se

Edwin Bukavec, ki je prisotnim najprej orisal kratko zgodovino organizacije in njen prihod v mesto. Karitas je ustanovil papež Pavel VI. leta 1971, krajevna Karitas v Trstu pa je nastala leta 1982 na pobudo škofa Bellomija in se razcvetela pod vodstvom Maria Ravalica, enega redkih laikov na čelu organizacije. Leta 1998 so v Trstu ustanovili sprejemni center, dom za ženske in otroke v težavah in nekaj let kasneje še menzo, ki je najprej delovala v ulici Venezian, zdaj pa v ulici dell'Istria. Gost je najprej pojasnil, da se ne ukvarjajo samo z azilanti, kot piše v časopisih. Res imajo domove za begunce, ki jih je zdaj kar 200.

Ti čakajo na azil, za katerega sta potrebna dokumentacija in postopek, ki je kar dolg (od 1 do 3 let). Medtem bi lahko ti ljudje kaj delali, a ni tako enostavno, pravi operater. Pravzaprav ni problem, da so tujci, ampak bolj to, da za razna dela, tudi tista, ki jih je človek od nekdaj izvajal, so potrebni številni tečaji usposabljanja, varnosti itd., ki jih seveda ne morejo narediti, ker ne poznajo jezika. V zvezi s

tem jih pri Karitas tudi učijo italijanščino, nekateri gredo celo v šolo na intenzivne tečaje. Kot rečeno, pa se Karitas ne ukvarja samo z njimi. Od nekdanj skrbni za vse družine in ljudi v stiski. Bukavec je tako obrazložil, kako delujejo razni objekti v okviru škofijske Karitas.

V ulici Cavana deluje center za razgovor, kamor lahko pridejo ljudje se pogovoriti, vprašati za pomoč, iskat pogum, da se lahko po pogovoru najbolje spoprimejo z različnimi stiskami. V ulici dell'Istria je menza, kjer delijo kar 400 obrokov na dan za kosilo in večerjo. Ta je edina menza v Trstu, poleg tiste, ki jo imajo kapucini, ki pa delijo le kosila. Prav tako uspešno deluje tudi zobozdravniška ambulanta, prhanje za brezdomce, pregledi za delovno podporo in vključevanje v delovni svet ter reševanje raznoraznih birokratskih zadev, ki jih je, kot vemo, vedno več.

MČ

Foto MČ

duje Kristusovo vstajenje – obe skladbi estonskih skladateljev, Urmasa Sisasa in Arva Pärta. V programu je bil tudi Dominutijev *Requiem*, katere-

mu je sledil še Merkujev; njegova je bila še skladba *Darovanje*. Nato je bila na sporedu *O magnum mysterium*, skladba mladega talentiranega skladatelja Andreja Makorja. Za konec je Bandlerjev zbor zapel dve ruski liturgični molitvi, Schnitkejevo *Gospodi Iisuse n. 2* in Bortnianskijevo liturgijsko *Kheruvimskaja pjesn* – obe sta izredno prišli do izraza zaradi močne ekspresivnosti pravoslavne ruske zborovske tradicije. Na koncu je bila še gregorijanska *Veni, Sancte Spiritus*, ki je

kombinacija med monodičnim petjem in spremljavo s pedalnimi toni, kar predstavlja prvo obliko primitivnega polifonega petja. Kljub slabemu vremenu je bila cerkev polna in občinstvo izredno navdušeno nad mladimi pevci, ki so s tem nastopom potrdili nivo, ki so ga dosegli pred enim mesecem na mednarodnem zborovskem tekmovanju v Arezzu.

Samuel Devetak

Memlpz Emil Komel je nastopil v katedrali sv. Justa Bogato glasbeno doživetje

Za začetek nove pevske sezone je v nedeljo, 22. septembra 2019, Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel pod vodstvom Davida Bandlerja nastopil v romansko-gotski katedrali sv. Justa v Trstu. Ta nastop je bil prvi po velikem uspehu, ki ga je zbor dosegel v Arezzu. Koncert je bil del 42. revije Settembre Musicale, ki so jo letos organizirali zbor Cappella Civica, organizaciji Promusica in Alfred Tomatis, Accademia Organistica Tergestina ter župnija svetega Justa. Sklop štirih koncertov se je začel 2. septembra z recitalom organista Massimiliana Raschiattija iz Vicenze. Teden dni kasneje sta nastopila v duu mladi tržaški flavtist Tommaso Bisiak in glavni organist katedrale Riccardo Cossi. Tretji koncert, na sporedu 16. septembra, je bil recital dveh profesorjev za orgle s tržaškega konservatorija Tartini, in sicer Manuela Toma-

Foto Roberto Brisotto

dina in Wladimirja Matesica; predstavila sta dvodelni program s skladbami nemškega baroka in francoskega simfonizma. Revijo je sklenil prav zbor Komel, ki je predstavil obširen repertoar s sakralnim programom. Za uvod v koncert je poskrbel skladatelj, zborovodja in organist Roberto Brisotto. Koncert se je začel z nekaterimi renesančnimi skladbami, in sicer z Gallusovo *Alleluio*, ki so jo ko-

melovci odpeli v treh ločenih skupinah. Sledili sta živahna Monteverdijeva *Cantate Domino* in Palestrinova *Sicut cervus*. Nato je bil na sporedu Lutrov protestantski koral *Jesus Christus unser Heiland*. Nastop se je nadaljeval s sodobnimi sakralnimi skladbami, in sicer od ožotne *Seisab Valurika Ema*, ki izraža trpljenje Marije pod Kristusovim križem, do radostne *Bogorodice djevo*, ki pa izpove-

Obvestilo

Biblična skupina pri Sv. Ivanu bo imela prvo tedensko srečanje v novem delovnem letu v četrtek, 3. oktobra, ob 18.30 (po večerni sv. maši), v župnijski cerkvi, v dvorani v I. n., pod vodstvom g. Tomaža Kunačarja; prisrčno vabljeni!

Lutkovno gledališče Pristanišče prireja v soboto, 5. oktobra 2019, ob 10. uri na sedežu zborov v Devinu lutkovno predstavo Zverinice iz Režije – v izvedbi Gledališča Zapik.

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 6. 10. 2019, v Marijinem domu, v ul. Risorta 3; začetek ob 16. uri v domski kapeli z molitvijo rožnega venca, po blagoslovu prijateljsko druženje; v mesecu

posvečenem Mariji še posebno vabljeni vsi njeni častilci. **Društvo slovenskih izobražencev** v sodelovanju s Krožkom za družbena vprašanja Anton Gregorčič vabi na predvajanje dokumentarca Za slovenski glas o nastanku in izglasovanju čl. 28 za olajšano izvolitev slovenskega predstavnika v Deželni svet Furlanije Julijske krajine. Na večeru bosta sodelovala odv. Andrej Berdon in odv. Damijan Terpin. Peterlinova dvorana, 7. oktobra, ob 20.30.

Darovi

V hvaležen spomin na Darinko Živic ob 100-letnici rojstva daruje za Marijin dom pri Sv. Ivanu 25 evrov prijateljca.

DEVIN Lutkovno gledališče Pristanišče

Za uvod tri privlačne zgodbe

V okviru projekta Devinski vrt ustvarjalnosti se je v soboto, 28. septembra, na sedežu devinskih zborov začela četrta sezona Lutkovnega gledališča Pristanišče, ki ga prireja OPZ Ladjica in Devinski mladinski krožek v sodelovanju s Slovensko prosveto in ob logistični pomoči domačega zbora Fantov izpod Grmade.

V letošnjem programu so tri sobotne matinee za otroke in večerna predstava za mladino in odrasle, saj želijo poudariti, da so lutke lahko zanimive za gledalce vseh starosti.

Prvo sobotno jutro so oblikovali mlajši devinski lutkarji, ki so predstavili rezijansko ljudsko pravljico o Rusici in grdinici. Uvodoma je Nada Tavčar v imenu organizatorjev poudarila, da so izbrali pravljico izmed tistih, ki jih je v Režiji "ujel in udomačil" Milko Matičetov, čigar 100-letnico rojstva obeležujemo prav v teh tednih. Otroci so z lutkami, ki so jih izdelali med poletno delavnico, predstavili svojim prijateljem in sošolcem, kako lahko tudi majhna živalica, kot je mravlja, s svojo prebisanošjo in pogumom premaga veliko večjo grdino, ki je arogantno ustrahovala lisičico in ostale živali. Sledili sta še dve predstavi japonskega slikovnega kamišibaj-gledališča. Vlasta Markočič, sicer po poklicu učiteljica likovne vzgoje, je ob svojih ilustracijah pripovedovala o Prazniku sv. Roka v Nabrežini in tunolovu, kot je zgodbo zapisal Bruno Volpi Lisjak, in simpatično pripoved o slikarju Lojzetu Spacalu, ki pelje svojo družino na krožno pot po Sloveniji. V Soči najde kamen, ki ga nato prevaža v avtu, da bi naredil kamnitno skulpturo. Vozi ga s seboj vse dni, kar povzroča nemalo slabe volje, in to vse, dokler ne pridejo v Porotorož,

kjer pa ga kamen ne nagovarja več in ga zato s pomočjo sinov vrže v morje.

Tudi letos so članice Devinskega mladinskega krožka poskrbele, da so prisotnim otrokom s pomočjo ilustracij pojasnile zahtevnejše in redkejšje besede in nato vodile lutkovne delavnice, medtem ko so starši in nonoti poklepetali ob kavici, ki jo je ponujala mladina.

Tudi naslednja lutkovna pred-

stava, ki bo v soboto, 5. 10., bo rezijansko uglasena, saj bosta Jelena Sitar in Igor Cvetko s citiro in bunkulo poustvarila pravo rezijansko vzdušje od pripovedovanju *Zverinic iz Režije*. Lutkovno gledališče Tri pa bo v soboto, 12. oktobra, malim ljubiteljem gledališča predstavilo zgodbe o Dveh kozah po motivih Toma Barberja. Tudi v tem primeru bodo otroci lahko spoznali, kako so basni s svojimi nauki koristne in zabavne tudi za današnji tehnološko-elektronski čas. Lutkarji iz Devina so prepričani, da lutke lahko nagovarjajo tudi odraslo publiko. Zato so za soboto, 19. oktobra, povabili v goste lutkarsko skupino slovenskih akademikov z Dunaja, ki bodo predstavili družbeno angažirano dramo Draga Jančarja *Veliki briljantni valček*, ki izpostavlja dramatično nemoč posameznika, ko se sooča s kakršnokoli obliko oblasti.

V Devinu se je ob koncu septembra obnovila lepa pobuda lutkovnega gledališča, ki tudi v primorskem prostoru leto za letom utrjuje navezanost na to starodavno gledališko zvrst, ki privablja tako mlado kot starejšo publiko.

E. G.

Ob izidu knjig Gospa brez groba in In ljubezen tudi (1)

Avstrijski in nemški časopisi o 2. svetovni vojni v Sloveniji

Letos avgusta so kar trije osrednji dunajski časopisi v sobotnih izdajah objavili daljše članke o mračnih in tragičnih dogodkih v Sloveniji v drugi svetovni vojni in tik po njej. Dva poročevalca, Gerhard Strejcek in Cornelius Hell, pišeta o romanu Draga Jančarja *In ljubezen tudi*, ki je nedavno izšel v nemškem prevodu pri dunajski založbi Zsolnay, medtem ko se tretji sestavek izpod peresa avstrijskega zgodovinarja Gerharda Zellingerja dotika izvensodnih čistk in pobojev nasprotnikov novega jugoslovanskega komunističnega režima v letu 1945, še posebej pa razčlenjuje tragično usodo nekaterih pripadnikov nekdane nemške manjšine v Sloveniji, ki so izginili po drugi svetovni vojni brez sledu, čeprav v mnogih primerih niso bili člani Hitlerjeve "nacionalnosocialistične delavske nemške stranke". Zellinger v zvezi s tem poročila v sobotni prilogi Album dunajskega nadregionalnega dnevnika Der Standard v dvostranskem članku s tremi fotografijami o zanimivi knjigi, ki je 19. avgusta izšla pri dunajski založbi Paul Zsolnay. Literarizirano spominsko dokumentacijo *Gospa brez groba – Poročilo o moji teti* je napisal leta 1944 rojeni avstrijski pisatelj Martin Pollack, ki je študiral slavistiko na Dunaju, na Poljskem in na univerzah v nekdanji Jugoslaviji. Dalj časa je bil urednik znanega nemškega

tednika Der Spiegel, zdaj pa živi v Avstriji kot svobodni pisatelj in novinar. Že leta 2004 je opozoril nase s knjigo *Mrtvi v bunkerju*. Tu piše o svojem očetu dr. Gerhardu Bastu, ki se je rodil leta 1911 v nemški družini na Kočevskem. Navdušil se je za Hitlerjevo ideologijo in postal viden pripadnik in izvrševalec

svoje tete Pauline oziroma Pavle, žene organista in cerkovnika Franca Drolca v Laškem. Pri raziskavah o usodi tete Pavle se zaustavi na gradu Hrastovec, ki je svoje dni pripadal plemiški družini Herberstein, zdaj pa je v njem Socialno varstveni zavod za duševne bolnike. Takrat, poleti 1945 v času smrti Pavle Drolc, se je, kot piše Pollack, nahajalo v gradu kazensko taborišče za pripadnike nemške in madžarske narodnosti v Sloveniji ter za politično novemu sistemu sumljive Slovence, Hrvate in Srbe. Osmisljenci so v taborišču živeli v

nacistične politike. Bil je oficir esesa in član gestapa. Po vojni se je skrival po avstrijskih gorah in gozdovih. Zvezna policija v Linzu ga je kot vojnega zločinca, ki je sodeloval tudi v različnih akcijah proti partizanom v Rusiji, iskala s tiralico. 6. aprila 1947 so odkrili njegovo truplo v nekem bunkerju blizu mejnega prehoda med Avstrijo in Italijo na Brennerju v Sbarramento di Brennero. Pollack kot nezakonski sin dr. Basta se v omenjeni knjigi na pošten način razmejuje z dejanji svojega očeta in natančno razčlenjuje nacistične zločine na številnih evropskih področjih. Tudi v najnovejšem delu *Gospa brez groba* posega v dogodke v drugi svetovni vojni in tik po njej, toda zdaj opisuje zločine, ki so jih po koncu vojne leta 1945 zagrešili zmagovalci. Piše o nasilni smrti

nemogočih razmerah, mnogi so postali žrtve "izvensodnih usmrtilcev", največ, predvsem starejših in otrok, pa je umrlo zaradi izčrpanosti, lakote in bolezni. Med temi je bila tudi pisateljeva teta Pavla, tedaj stara 70 let, čeprav se ni zanimala za politiko. V času nemške okupacije ni pristopila k tedaj štajerskemu prebivalstvu ponujenemu "nemškemu kulturbundu" in je vse do smrti živela v prijaznih sosedskih odnosih s Slovenci. Martin Pollack je želel ugotoviti, kje se nahaja grob njegove tete. Iskal ga je zaman, ker groba ni. Žrtve so po pripovedovanju leta 1996 umrlega tedanjega grobarja Franca Kurnika anonimno zakopali v 16 jamah na bližnjem pokopališču v Spodnji Voličini.

/ dalje
Lev Detela

GORICA Kulturni dom

Odprtje razstave 21. Fotosrečanja

V soboto, 5. oktobra 2019, ob 18. uri bo v Kulturnem domu v Gorici odprtje 21. Fotosrečanja, tradicionalne mednarodne fotorazstave, ki jo organizira goriški Fotoklub Skupina75. Svoja dela bodo predstavili štirje fotografi iz Italije in Slovenije, in sicer: Remo Cavedale, član fotokluba Skupina75 - njegovi "škljoci" so elegantni in prepojeni s bistvom; Boris Gaberščik, slovenski avtor, znan tudi v mednarodnih krogih, ki postavlja v ospredje majhne predmete vsakdanje uporabe; Eleonora Oleotto, ki se poslužuje terapevtske fotografije, coachinga in izsledkov, da se približa naravi; Damijan Sedevčič, fotograf iz Nove Gorice, ki skozi večkratne osvetlitve prenaša urbane prostore našega vsakdana v neko drugo dimenzijo. Poleg teh fotografov bo letošnje Fotosrečanje imelo v gosteh tudi članice fotokrožka Circolo Fotografico Palmarino, ki je nastal v Pal-

manovi leta 1975. Krožek predstavlja eno od najpomembnejših foto sredin na državni ravni. Letošnje Fotosrečanje je

Eleonora Oleotto, *Essenza and the earth*

posvečeno spominu dveh velikih mojstrov fotografije, ki sta umrla v avgustu, Sergio Scabar

in Guido Cecere. Mednarodna fotografska razstava predstavlja vrhunec razstavne sezone Skupine75. Dogodek je sad sodelovanja s Kulturnim domom, Glasbeno matico in Zvezo slovenskih kulturnih društev; pokroviteljstvo daje Občina Gorica. Večer bodo z glasbo popestrili člani Glasbene matice, članica kluba, znana fotografinja, kritičarka in predavateljica fotografije Lorella Klun pa bo predstavila prisotne avtorje. Ob razstavi je izšel katalog, ki so ga pripravili člani društva, grafično pa ga je uredil Igor Skorjanc. Za prevode je poskrbel Vili Prinčič. Razstava bo odprta do 19. oktobra; ogled je možen ob delavnikih med 9. in 13. uro in med 15. in 18. uro ter med prireditvami v samem domu. Za informacije: info@skupina75.it; www.skupina75.it

Zelo dobrodošla knjiga Maje Vovk

Čudovita princesa za odraščajoča dekleta

Ste mama, ki opazuje svojo hčer in vidi, da bo kmalu morala spregovoriti z njo o menstruaciji in vsem, kar pride zraven? Ali pa ste morda njen oče, ki se ustraši, ko vidi, da se njegova mala princeska spreminja in razvija v žensko? Kako hčerki spregovoriti o rastočih prsih, kako razložiti, zakaj bo dobila menstruacijo in kaj se z njo pravzaprav dogaja?

To so zadrege, s katerimi se srečujejo mnogi starši. Zato je ta vprašanja glasno postavila tudi Maja Vovk, diplomirana farmacevtka, mama štirih otrok in ena od ustanoviteljev družinske pobude Iskreni. net. Vovkova je na vsa ta vprašanja odgovorila v knjigi z naslovom *Čudovita princesa*. Z željo, da bo pogovor med starši in mladenkami med 8. in 12. letom lažje stekel, je napisala knjigo za odraščajoče deklice na pragu pubertete. V njej je na igriv in mladosten način razloženo, kaj vse jih

čaka na poti odraščanja. Od telesnih sprememb do čustvenih izbruhov, ki se pojavljajo v tem obdobju, od

delovanja telesa in nastanka menstruacije do različnih higienskih pripomočkov, ki so na voljo, od zdrave prehrane do mozoljev, od edinstvenosti vsake deklice do tega, kako naj

poskrbi zase. Knjiga je opremljena s simpatičnimi in hkrati nazornimi ilustracijami, ki na slikovit, preprost in jasn način popeljejo mlade bralke skozi razvojne zagate. Na koncu so knjigi dodane še spodbude za pogovor, ki bodo dobrodošle za marsikatero mamo, da bo lažje začeti pogovor. "Knjiga je nastala na podlagi večletne izkušnje z delavnico *Čudovita princesa*, ki smo jo ustvarili z namenom, da bi današnjim deklicam ponudili boljšo popotnico v svet odraslih. Da so te vsebine še kako potrebne in pomembne, kažejo odzivi tako deklet kot mam. Če jima je bilo prej nerodno govoriti o teh temah, se to spremeni v navdušeno pričakovanje vsega, kar jih še čaka", o knjigi, ki jo je izdala založba Zavoda Iskreni, pripoveduje Maja Vovk.

Tino Mamič

Kogojevi dnevi 2019 v Gorici Zbor Slovenske filharmonije v centru Bratuž

Kogojevi dnevi, ki v tem letu obeležujejo 40-letnico delovanja, se bodo tradicionalno oglašili med Slovenci v Italiji. Prvo glasbeno srečanje bo potekalo v petek, 11. oktobra 2019, ob 20.30 v Kulturnem centru Loze Bratuž v Gorici. Tam se bo s programom sodobnih slovenskih skladateljev in skladatelj 20. stoletja predstavil Zbor Slovenske filharmonije. Osrednje umetniško poslanstvo zbora, ki deluje kot poklicni sestav, je izvajanje a cappella glasbe, tako v svojem vokalnem abonmaju kot drugod na gostovanjih, izvajanje vokalno-instrumentalne glasbe z orkestrom Slovenske filharmonije in drugimi slovenskimi in tujimi zasedbami, pa tudi snemanje zborovske glasbe. Od ustanovitve je zbor, ki od leta 2012 deluje pod vodstvom Martine Batič, nanižal okrog 700 koncertov doma in v tujini. Zbor je vodilo okrog 107 najvidnejših slovenskih in ugledni tujih dirigentov. Posnel je več kot osemdeset zgoščenk in je prejemnik več umetniških priznanj in nagrad. Raznolik program, ki bo osvetlil delo pomembnih osebnosti, kateremu so Kogojevi dnevi v tej sezoni posvečeni, bo posebno pozornost namenil poeziji Cirila Zlobca, častnega predsednika sveta Kogojevih dni. Oglasile se bodo skladbe Štefana Maurija in Marijana Gabrijelčiča, ki zasedata posebno mesto na festivalu Kogojevi dnevi. Marijan Gabrijelčič (doma iz Gorenjega Polja) je bil eden od ustanoviteljev festivala. Štefan Mauri pa je prihajal iz Avč pri Kanalu. Njuna dela so bila pogosto na programih raznoraznih zasedb zlasti zborovskih sestavov na festivalu, saj se je njuna ustvarjalnost najbohotnejše izrazila na področju vokalne glasbe. Oba sta posegala po besedilih primorskih pesnikov, predvsem Alojza Gradnika in

Srečka Kosovela pa tudi Simona Gregorčiča. Zapuščina Štefana Maurija priča o skladatelju z neusahljivim ustvarjalnim zagonom, ki je izhajal iz narave. V svoji glasbi je na pristen in izviren način oživil duha in razpoloženje Primorske. Marijan Gabrijelčič je vokalno linijo gradil na temeljih zvočne drugačnosti; z lahkoto je

slovenske ljudske pesmi za zborovske sestave. Priznan je kot skladatelj cerkvene glasbe, kar ga uvršča med najbolj izstopajoče umetnike na področju zborovske glasbe v Sloveniji. Njegovo glasbo opredeljujejo reminiscence na slovensko glasbeno tradicijo s premišljeno uporabo sodobnejših glasbenih sredstev. Patrick Quag-

ujel vse čustvene odtenke v bogati zakladnici slovenske ljudske pesmi, ki jih je na umetelen način vpletel v svoje zahtevne in posebne skladbe na besedila primorskih pesnikov. Kompozicijski slog njegovih skladb opredeljuje polifonost, ki odseva politonalnost. Značilni so arhaizmi in razpršenost zvoka, ki izhajajo iz razpršenosti sistema. Tomaž Habe ima v opusu več kot 800 del. Veliko je naredil za bogatitev repertoarja tehtne otroške in mladinske zborovske pesmi. Odlikujejo pa ga tudi obsežna večstavnica orkestrska dela in mnoge skladbe posvečene najpomembnejšim vokalnim sestavom Slovenije, kot je Slovenski oktet in druge. Katarina Pustinek Rakar išče navdih znotraj sebe, v svojem občutju neposrednega življenja. Glasba je vedno odsevanje notranjosti. Intimni odnos, ki ga goji do slovenskega glasbenega izročila, zaznamuje kom-

giato, uspešen skladatelj mlajše srednje generacije iz Gorice, ima v opusu več kot 600 del. Med njimi je tudi nekaj takih, ki so prejale nagrade. Kot večkrat nagrajeni skladatelj dokazuje, da je eden izmed vodilnih v svoji generaciji na tem področju. Odlikuje ga naravni ton, ki izhaja iz tradicije pa vendarle zveni sodobno. Njegova glasba korenini na domačih tleh s prepoznavnim sredozemskim melosom, ki pa je tudi svetovljanska, odprta in svobodomiselnost. Tokrat se bodo oglasile tri njegove skladbe na poezijo treh prodornih in družbeno angažiranih pesniških velikanov, Simona Gregorčiča in Frana Levstika ter povojnega pisca prodornejših radikalnih besed, Edvarda Kocbeka. Z Zborom Slovenske filharmonije bodo nastopili pianistka Tatjana Kaučič in flavtist Matej Grahek. Zbor bo vodil Gregor Klančič.

Metka Sulič

Zaskrbljenost zaradi ogroženosti našega naroda in Cerkve

Tudi v Sloveniji različno o podnebnih spremembah!

V Sloveniji življenje tudi v tem začetnem jesenskem obdobju poteka po ustaljenih tirnicah, na tradicionalen način, kot sta ga ustvarila in s tem določila razvoj in civilizacija. V družbi in državi pa se poglobljajo spori, grožnje in negotovost glede prihodnosti, pa tudi najrazličnejše težave, kar vse ustvarja napetosti in krizo. Najbrž je v takem razumevanju časa in razmer tudi nekaj pretiravanja, ki ga ustvarja politične stranke, tiste v vladi, ki upravljajo Slovenijo, pa tudi stranke v opoziciji. Prvič se je pojavila in se razširila trditev, da je vlada s kršitvijo ustave, zakonov in poslovnika državnega zbora, doslej vsaj na dveh področjih, izvedla državni udar (seveda ne državnega udara z vojsko in orožjem, ampak državni udar s svojo politiko in ravnanjem, op. a.). O obeh omenjenih primerih pa bo odločilo Ustavno sodišče. Časnikar in politik v okrilju Slovenske demokratske stranke, Miroljuba Petek, je v tedniku Demokracija zapisal, "da je Slovenija nedokončan projekt. Osamosvojitve je bila temelj in prvi korak, vendar ne zadosten. Vstop v EU in Zvezo Nato nam je odpiral nove

priložnosti in nove sanje. Toda globoka država, ki deluje iz ozadja, Slovenijo duši od znotraj. (Z globoko državo označujejo vplivne posameznike in odločujoče politične skupine, ki naj bi iz ozadja delovali zoper sedanjo državo in njene ustanove, op. a.) Bližnji vseljudski protest z geslom Rešimo Slovenijo, v Ljubljani, bo morda ponudil premislek o tem, kako naprej. Dejstvo je namreč, da moramo Slovenijo rešiti danes, ker bo jutri prepozno". Kritičen in stvaren je tudi moralni teolog in civilno družbeni voditelj dr. Ivan Štuhec, ki je na Radiu Ognjišče dejal: "Dve stvari zlepljata sedanjo parlamentarno in vladno koalicijo. To sta sovrastvo do Janeza Janše in apetit po denarju. Ne eno in ne drugo pa nima nobene zveze s koristmi države in državljanov Slovenije". Časnikar Gašper Blažič, ki je vladno nasprotovanje ustanovitvi parlamentarne preiskovalne komisije o zlorabah državnih organov, uperjenih zoper nekdanjega mariborskega župana Franca Kanglerja, označil za državni udar, pa v tedniku Demokracija ocenjuje, "da je takšna zloraba oblasti priložnost, da poslanci opozicije od-

stopijo, se zberejo pred sedežem parlamenta in tam javno protestirajo". Ob upoštevanju vrednot slovenskega naroda in Cerkve je potrebno in koristno opozoriti na obsežen komentar z naslovom *Pripravimo se na boje, ki nas čakajo!*, ki ga je v Slovenskem časniku, Časniku za družbo in kulturo, ki je priloga slovenskega katoliškega tednika Družina, objavil Andrej Marko Poznič, moralni teolog in publicist, pa tudi župnik v Ihanu pri Domžalah. Po njegovem pričanju "nam pogled v že razvidno narodno in cerkveno prihodnost pravi, da nas Slovence čakata dva velika spopada, na katera se moramo pripraviti. Če hočemo v tem boju obstati, moramo premagati lenobnost in začeti delati. Edini poraz v tem boju je vdaja, ki prihaja iz miselnosti lenuhov, ki trdijo, da ni mogoče nič spreminiti, nič narediti. Taki so poraženi, še preden se je boj resnično začel. Prvi boj se nanaša na naravni red. Gre za obstanek slovenskega naroda, naše istovetnosti, obstoj našega jezika, naše tisočletne kulture. Da Slovenci izumiramo, mnogi med nami nočejo niti

Dr. Lučka Kajfež Bogataj

slišati in rajši pišejo o demografski krizi in katastrofi drugod, kakor da bi zaskrbljeno razmišljali, obveščali in ozaveščali o istem problemu pri nas v Sloveniji. Predvsem tisti ne, ki so za to izumiranje najbolj odgovorni, ker imajo oblast, pa od tam vsiljujejo svoje poglede, svoj svetovni nazor, svojo ideologijo, skratka svojo samovoljo celotnemu narodu. Nič si ne zatiskajmo oči. Levičarji, ki nam vlada, so rakava rana slovenskega narodnega telesa, zato so naše meje odprte za vsakega migranta, s katerim se bolje ravna kakor z lastnim državljanom. Zato velja vedno poziv: "Ne sodelujmo s svojim glasom na volitvah s takimi, ki tajijo Boga in ne priznavajo naravnega reda in nam delajo škodo. To je najbolj preprost način sodelovanja v tem boju!" Drugi boj, ki nas čaka, pa je tisti za obstanek naše vere in Cerkve. Po skoraj tisoč letih smo prišli v Cerkev na Slovenskem do skoraj samouničenja in gledamo v globino kakor prikovani od razgleda,

od veličastnega propada naše vere, naše Cerkve v sedanji obliki. Zdi se, da je splošen odpad od vere do temeljev načel Kristusove Cerkve in da bo iz naših krajev izginila. Cerkev na Slovenskem ima prvič v tisoč letih premalo osebja, premalo duhovnikov, ki večino mašujejo v praznih cerkvah. Brez duhovnikov pa ni Cerkve. Nadaljnja velika tema tudi v Sloveniji so podnebne spremembe, ki so zadobile značaj svetovne krize. Vendar obstajajo pomisleki o tem, ali je kriza resnična, in če je, kdo jo je povzročil. Profesorica dr. Lučka Kajfež Bogataj z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je v reviji Slovenska vojska ponovno zatrdila, "da podnebnih sprememb ne moremo ustaviti, lahko jih le omilimo". Vane Gošnik, politik in nekdanji predsednik stranke Zeleni Slovenije, pa, obratno, meni, "da se ne dogaja nič dramatičnega. Zato je zmeda o podnebnih spremembah nepotrebna in škodljiva". Slednjič pa je Andrej Praznik v slovenskem katoliškem tedniku Družina sporočil, "da razmere niso normalne tudi zaradi tega, ker se v prvih vrstah boja za 'podnebno pravičnost' znajdejo otroci. Tudi to je svojevrstna katastrofa, ki jo v slovenskem katoliškem tedniku Družina poskušamo omiliti s tem, da dajemo besedo obema stranema. Tisti, ki je prepričana, da se Zemlja segreva čez razumno mero in da je za to kriv človek, ter tisti, ki se s tem ne strinja". Sicer pa v Sloveniji poteka ali na-

staja še veliko drugih dogodkov, ki predstavljajo naše življenje in naša pričakovanja. Boleče je dejstvo, da sta na sprejemu za predstavnik države članice Organizacije Združenih narodov, ki sodelujejo na zasedanju tega organa, predsednik ZDA Donald Trump in njegova soproga, sicer Slovenka, Melania Trump, zelo hladno in na moč le formalno sprejela predsednika slovenske vlade Marjana Šarca. Magister Božo Rustja, duhovnik, pisatelj, publicist in odgovorni urednik revije Ognjišče, je v njeni novi številki objavil tudi daljši in zelo aktualen pogovor z dr. Robertom Petkovškom, dekanom teološke fakultete v Ljubljani. Ta je natančno prikazal in utemeljil proces ustanavljanja Univerze v Ljubljani, pred sto leti. Vsa dejstva dokazujejo, "da osamosvojitve Slovenije ne bi bilo brez sodelovanja in deleža ljubljanske Univerze, te pa ne bi bilo brez teološke fakultete". Pa še naslednja vest, za mnoge zelo zanimiva in aktualna. Proslavljamo 100-letnico odkritja bogatih virov naravne mineralne vode, Donat Mg, v Rogaški Slatini. Zaradi zdravilnih sestavin je ta voda edinstvena v Evropi. Omo-gočila je nastanek zdravilišča, v katerem naravno mineralno vodo Donat Mg uporabljajo za zdravljenje in rehabilitacijo obolenih na prebavnem sistemu. Velike količine omenjene vode tudi izvažajo v evropske in druge države.

Marijan Drobež

Izobraževalni tečaj na RTV Slovenija

Nove oddaje o zgodovini, slovenščini in znanosti

Izobraževalni program Televizije Slovenije bo to jesen ponudil nove sezone oddaj *Ugriznimo znanost* in *Na kratko* ter nove dokumentarno-izobraževalne serije o starostnikih, neznani zgodovini in slovenščini. Zgodovinska serija bo predstavljala osebe iz slovenske zgodovine, oddaje o slovenščini pa vlogo, težavnost in prihodnost jezika. Edina televizijska oddaja o naravoslovni znanosti *Ugriznimo znanost*, ki je na ogled od četrta, 19. septembra, praznuje 10. obletnico. Ustvarjalci bodo letos pripravili 40 novih oddaj, v katerih se bodo spraševali, kaj bo poganjalo avtomobile in vlake v prihodnosti in kako bomo pridobivali energijo, ali moramo res uživati toliko antioksidantov, kot jih želijo prodati v oglasih, govor bo tudi o rojevanju s carskim rezom. Oddajo ob urednici in voditeljici Renati Dacinger (*na sliki*) pripravljajo novinarke in scenaristke Anja Čuček, Nataša Ivanuš Čuček in Nataša Gaši, za letošnje uganke pa bodo poskrbeli fizik Nejc Davidović, matematik Andrej Bauer in Anja Petković ter kemik Matic Lozinšek. Prav tako od četrta je na sporedu

stereotipe, saj ponuja razlage, drugačen vid in tako širi debato o sodobni družbi. Letos bodo s pomočjo strokovnjakov predstavili pojme, kot so odrast, integracija, mobing, interpasivnost, inovativ-

nost, individualizem, socialna aktivacija, zelena mobilnost, inkluzija in družba brez odpadkov. Oddajo ustvarjajo scenaristke Nina Cijan, Nuša Ekar, Helena Pirc, Nataša Gaši in Ana Dular Radovan. Teden dni pozneje se začne ciklus treh novih izobraževalno-dokumentarnih serij, ki bodo na sporedu ob sredah. Cikel bo 25. septembra uvedla oddaja *Izzivi srebrne generacije*, v kateri se bodo spraševali, kakšne možnosti sobivanja imajo starostniki, kako lahko pomagamo pri osamljenosti in kakšna je ljubezen v zrelih letih. Scenaristka in urednica serije je Neva Novljan, režiser Vojko Boštjančič. Od 16. oktobra bo ob sredah na sporedu tridelna dokumentarno-izobraževalna serija *Kdo se boji slovenščine?*, ki raziskuje različne vidike vloge, pomena in s tem povezanega strahu pred slovenščino, tako pred govorjeno kot tudi pred pisano besedo. Slovenski jezik je v preteklosti odigral pomembno vlogo pri nastajanju in oblikovanju slovenske družbe, naroda, države. Še danes velja, da je naš jezik naša identiteta. Je pa res danes ogrožen bolj kot preteklosti, kaj nas čaka v prihodnosti, so nekatere vprašanja, na katera bo serija skušala odgovoriti. Eno izmed vprašanj bo tudi, kako težka je slovenščina, govor pa bo tudi o branju. Po zadnjih raziskavah je stanje skrb vzbujajoče. Če veljamo za družbo, ki podpira svojo izobraženo, raziskovalno plat, je to težko razumljivo. Serijo pripravljata scenaristka Nuša Ekar in režiser Božo Grlj. Od 6. novembra dalje pa bodo ob sredah na TV Slovenija 1 oddaje o Neznanih poglavjih slovenske zgodovine. Nova zgodovinska serija bo predstavila osebnosti iz različnih zgodovinskih obdobj, ki so tako ali drugače zaznamovale našo zgodovino: Barbara Celjska, Marija Terezija in Valentin Vodnik. Serijo pripravljata scenaristka in urednica Tatjana Markošek in režiser Franc Arko.

Tino Mamić

DALMATINO

25

Recept za dolgo življenje nacije

Dve zajetni knjigi Zorka Simčiča, izdani v zadnjih letih, sta mi zavzeli velik del prostora v knjižni omari, a še večji v srcu. Knjigi *Poslednji deseti bratje* in *Dohojene stopinje* sta namreč ne le široki, ampak še bolj globoki. Močni s svojimi mnogimi sporočili. To ni samo moje mnenje, ampak so podobnega mnenja tudi nekateri znanci, s katerimi sem se pogovarjal o knjigi. Obe knjigi je izdala založba Beletrina. Nekdanja študentska založba skuša v zadnjih letih izdati čim več uglednih literarnih imen, kar je dobrodošlo v siceršnji obsedenosti prenekatere založbe z iskanjem "bestsellerjev". *Poslednji deseti bratje* (2012) je izjemen roman. Edinstven. Podoben magnetu. Ko sem prišel do zadnje strani, sem, v skladu s svojo navado iz otroštva, da ravnokar prebrano knjig zaprem s pokom, zaprl *Poslednje desete brate*. Potem sem razmišljal sekundo ali dve in knjigo zopet odprl na prvi strani. In se je lotil še enkrat. Kot da bi bral povsem drugo knjigo, se mi je zdelo.

Po nekaj letih je potem na svetlo prišla knjiga *Dohojene stopinje*. Gre za pravzaprav nekakšen dolg, zelo dolg intervju. Ki je nastajal več let. Tisti, ki zelo radi berejo Simčiča, bodo morda malce razočarani, da v tako dolgi knjigi ni kaj dosti osebnih stvari. Pisatelj je tudi tokrat uspel zaobiti svojo zasebnost. Zdi se, da ne gre za njegovo skromnost ali sramežljivost, ampak za preprosto oceno, odločitev, da hoče nekaj povedati. In povedati ima ta v Mariboru rojeni Bric iz Ljubljane, ki je večino življenja preživel v Buenos Airesu, res veliko.

Na svoj račun bodo ob knjigi, kakopak, prišli ljubitelji Simčičeve književnosti. Pa tudi literarni kritiki, profesionalni in tisti ljubiteljski. Zdi se, da je France Pibernik Simčiča vprašal prav vse, kar bi ljudi zanimalo. Brelec najde v intervjuju tudi kak dober predlog za knji-

go, ki jo je treba prebrati. A vse to se mi osebno ne zdi tako pomembno, kot je Simčičeva filozofija, njegov pogled na svet, ki se razkriva v odgovorih na vprašanje. Malo je takih domoljubov, malo je tako samozvestnih ljudi, kot je Zorko Simčič. Zanimivo pa mi je vedno bilo, da kljub izjemnemu ponosu in samozvesti pri njem ni najti nikoli niti trohice nacionalizma. Kaj šele

šovinizma. Je že tako, da kdor zelo ali celo najbolj ljubi Slovenijo, lahko potem zelo spoštuje tudi vse druge narode. Simčič je eden redkih, ki tako kot drugi starosta slovenske besedne umetnosti, Boris Pahor, Prešerna vzame v celoti. Ne samo ene, zadnje kitice. Najprej prvo. Komu najpred zdravico? Bog našo nam deželo. In potem šele sledi poslednja kitica. Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan. Simčič to idejo še bolj podrobno razdeli v še eni zame izvrstni knjigi, *V žerjavi in ognju*. Kjer tudi, tako kot v *Dohojenih stopinjah*, preprosto in jasno odgovarja na vprašanje,

kaj bi morali Slovenci narediti, da ne bomo v naslednjih dveh stoletjih izginili.

Simčič v intervjuju jasno pove, da to, kar počnemo nekateri in matematično napovedujemo propad slovenstva in Slovencev, ni dobro in ne koristno. Ta knjiga mi je izprašala vest, in to prav pošteno. Kot rečeno, Simčič ima učinkovit in preverjen recept za to bolezen. Držati se slovenstva in krščanstva. Obojega, ne samo enega ali drugega. Obojega se okleniti z vsem srcem in z vso dušo.

Ta recept je univerzalen. Ni primeren le za Slovence v Sloveniji, ampak enako tudi za Slovence onstran državne meje in onstran vseh morij. Torej za Zamejce in za Predmejce ter za Prekomorce, če se pošalim iz terminologije. A prav zares je formula za preživetje primerna tudi za slovenske kristjane, ki so postali manjšina v določenih okoljih – v šolskem razredu, na ulici, v društvu, na turističnem izletu... In, kakopak, v politiki.

Zorko Simčič

UNITRI Nova Gorica

UNITRI Nova Gorica vabi pevce v zbor

Pevski zbor Društva UNITRI Nova Gorica pod vodstvom zborovodje Uroša Ceja vabi nove pevke. Prijave zbira v pisarni Društva, osebno ali po telefonu 031 738 199.

Srečanje z dr. Bavčarjem

UNITRI Nova Gorica vabi na srečanje z dr. Evgenom Bavčarjem, 8. oktobra, ob 18. uri v dvorano Območne obrtne zbornice Nova Gorica. Razgovor o temi Slovenska identiteta v stiku s kulturami sveta in Evrope bo vodil Gorazd Humar. Prijave sprejemajo na sedežu UNITRI ali po telefonu 031 738 199: Več na spletni strani UNITRI.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (54)

Birma je bila nekoč, verjetno dosti bolj kot danes, zelo pomemben mejnik v življenju mladih kristjanov in njihovih družin. Pri pripravi in prejemu tega zakramenta je imel veliko vlogo boter, ki je navadno spremljal birmanca med obredom in naj bi pozneje v življenju prevzel vlogo njegovega duhovnega vodnika - z besedo, zgledom in molitvijo naj bi ga podpiral. Botri so za to svečano priložnost birmancem kupili marsikatero darilo. Poskrbeli so za obleko, obutev, tudi za torbico, in vedno je bilo zraven nekaj sladkih pribojškov, čokolade, denarja.

Birma je bila za mlade velik, težko pričakovani praznik. Pridno so se več časa pripravljali na ta dogodek in nestrpno čakali na darila. Nekoč je bilo ponekod v navadi, da so birmo imeli na Binkošti, ob prazniku Svetega Duha. V knjigi gospe Veronike Tomsic Butkovič lahko preberemo, da je bila leta 1927 v Sovodnjah prva povojna sveta birma: *"Cerkev je bila obnovljena, zato smo se birmanci zbrali v lese- ni baraki, ki je stala na prostoru, kjer je danes Kulturni dom. Birmancev nas je bilo zelo veliko, saj je vojna preprečila vsako dotedanje versko dogajanje Tisto jutro so najmlajše birmance razvrstili v sprednje vrste, zadaj pa starejše. Stolov ni bilo, a baraka-cerkev je bila nabito polna. Tudi pravih zvonov naša lesena 'cerkev' ni imela, zato nam je zvonilo iz obešenih tulcev granat, po katerih so tolkli domačini, da so oznanjali začetek maše. Širil se je tak ropot, da nisi razumel, ali zvonijo, ali ropota, ali razbija, nikakršna melodija, ki jo lahko ustvari le bron zvonov. Med nas je prišel goriški nadškof Sedej, da nam je podelil zakrament svete birmo. Pred birmanjem je starejše sprašal molitvice, ko pa smo bili na vrsti mi najmlajši, nam je to muko prihranil". Škofa so se birmanci navadno bali: doma so jih starši ustražovali, češ, da jih bo oklofutal, če ne bodo ubogali in znali lepo moliti.*

Draga družinska prijateljica mi je pripovedovala, kako sta se nekoč dve sestrici skrbno pripravljali na birmo, zgodilo pa se je, da je najmlajša hudo zbolela. Bila je v smrtni nevarnosti, duhovnik je celo njeno mamo, ki je bila tedaj noseča, potolažil tako, da ji je rekel: *"Bog ti enega otroka vzame, drugega pa ti da".* Deklica je imela na "škbelu", nočni omarici, kipec Lurške Matere Božje z blagoslovljeno vodo. Nekega dne je bila tako žejna, da je malo tiste vode popila, in zgodilo se je, da je počasi okrevala - še danes globoko verjame, da ima Marija zaslugo za njeno ozdravljenje. Okrevanje je bilo vsekakor dolgo, tri mesece ni mogla v šolo, med tem časom pa so njeni sošolci in prijatelji opravili sveto birmo. Niti njena sestra ni šla k birmi, zato se je

vaški župnik zmenil z duhovnikom na Sveti Gori, da ju bo škof tam birmal po nedeljski maši. Mama je dve bogato okrašeni obleki, ki jih je dobila od "sorodnikov iz Italije", popravila in deklicama tako sešila birmanski oblekici. Botra je bila teta iz Italije, ki je deklici med mašo ustražovala, češ da morata pridno moliti in škofu lepo odgovarjati. Izkazali sta se in z zadovoljstvom opravili cerkveni obred, hkrati pa je v cerkvi nekam čudno zadišalo ... Pri maši se je namreč trlo ljudi, sorodnik iz Italije je stopil na stolček, da bi lahko boljše spremljal obred, pri tem pa mu je iz rok nekaj padlo in treščilo na cerkvena tla. Bila je steklenica domačega žganja, ki mu jo je podaril oče dveh birmank! Deklici sta bili zadovoljni, da sta srečno opravili birmo, neskončno pa ju je bilo sram, ker sta bili v središču pozornosti in ko sta stopali iz cerkve med "z žganjem požegnanimi ljudmi".

Birmanskemu obredu je navadno sledilo boljše kosilo z družinskimi člani in botrom. Gospodinje so kuhale in servirale praznične jedi - meso, navadno kokoš, pršut, sir, kuglofe, štraube, kuhane štruklje. Po svojih denarnih zmoglostih je boter birmancu podaril tudi uro, birmanke pa so dobile v dar zlate uhanе ali verižico, največkrat pa samo kolače iz testa, podobnega krušnemu, s premerom od 20 do 50 centimetrov, ali pa take, podobne piškotom. Sladke kolače si je lahko privoščil bogatejši boter, tisti revnejši so kupili navadne, iz kruha. Druga je za drugim so zavezali z dolgim rdečim ali belim trakom in tako ustvarili verigo, na kateri je bilo lahko pritrjenih do petnajst kolačev. Večkrat so jih prodajali tudi na stojnicah pred cerkvijo, skupaj z zvončki, piščalkami in glinenimi posodicami. Dolgo ostrčili, sestavljeno iz kolačev različnih mer, je boter kupil birmancu, ta pa jo je obesil za vrat ali na ramo. Trije največji kolači so bili za birmanca, duhovnika in učitelja, po birmanskem praznovanju so jih obesili doma na zid in jih počasi jedli. Na Goriškem so kolače pekli tudi v slaščičarnah, okraševali so jih z belo ali barvano sladko glazuro in prodajali ob najrazličnejših priložnostih - na šagrah, trgih, ob praznovanju zavetnika, ob porokah, celo v pustnem času.

"RIŠTA KOLAČEV"

Sestavine: 500 g moke, 150 g sladkorja, 150 g masla, 2 žlički pecilnega praška, približno pol kozarca belega vina, sol, limonina lupina.

Priprava: Vse suhe sestavine skupaj zmešamo. Na sredini naredimo jamico in vanjo damo zmehčano maslo, vino (po okusu) in naribano limonino lupino. Dobro vnetemo v gladko testo in pustimo počivati v hladilniku približno pol ure. Iz testa naredimo daljše svaljke, jih upognemo čez polovico in spletemo v vrstico, iz katere ustvarimo kolače različnih velikosti. Premažemo jih z mlekom in potrosimo s sladkorjem. Pečemo na 185 stopinj Celzija približno 10-15 minut.

Sovodnje ob Soči / Tradicionalna dobrodelna baklada

Krvodajalci anonimno rešujejo življenja

Kljub vremenu in goriški prireditvi *Okusi ob meji*, ki je v mesto privabila tudi številne ljudi iz bližnjih vasi, se je v soboto, 28. septembra zvečer, na trav-

s tem privabijo v svojo sredo nove navdušence. Predsednik sovojenjske sekcije krvodajalcev se je zahvalil vsem, ki so darovali kri, in tistim, ki so prispevali k uspešni izvedbi

tujine: *"Lani je hospic sprejel v svojo strukturo 1531 oseb. Od leta 1995 smo imeli 47.218 bolnikov ... Vsak dan terminalni bolniki, ki iščejo pomoč in ljubezen v zadnjem obdobju svojega življenja, poudarjajo, da se brez podpore hospica ne bi mogli zdraviti ... V hospicu je zaposlenih 30 usposobljenih oseb, medicinskih sester, zdravnikov, uradnikov in delavcev, ki omogočajo redno delovanje strukture, zaposleni pa predstavljajo največji strošek za organizacijo Via di Natale, zato so dobrodelne prireditve, kot je baklada sovojenjskih krvodajalcev, nujno potrebne za preživetje organi-*

niku ob Kulturnem domu Jožef Češcut v Sovodnjah ob Soči zbralo lepo število ljudi za tradicionalno baklado, ki jo vsako leto organizira združenje prostovoljnih krvodajalcev Sovodnje.

Krvodajalci so se mudili pred Kulturnim domom istega dne že ob 8. uri zjutraj, saj je tretje leto zapored v Sovodnje prišel krvodajalski avtodom posoške zveze Fidas. Predsednik sovojenjske sekcije Štefan Tomsic je zvečer navzočim ponosno povedal, da se je 25 krvodajalcev prijavilo na darovanje krvi, opravili so potrebne analize in 24 jih je lahko darovalo, kar so zelo pozitivne številke za sovojenjsko sekcijo, ki se ponša s 150 letnimi odvzemi krvi. Tomsic je prepričan, da je vsakoletna dobrodelna baklada lepa priložnost, s katero sovojenjski krvodajalci lahko predstavijo vaški skupnosti sadove svojega prostovoljnega dela in darovanja krvi, ki poteka povsem anonimno, in

baklade, sovojenjskemu županu Luci Pisku in celotni občinski upravi. Župan se je prisotnim zahvalil za prisotnost in v imenu občinske uprave poudaril pomen dela civilne zaštite in sovojenjskih orožnikov, ki vsako leto zagotavljajo varen potek baklade, obenem je spodbudil krvodajalce, naj v prihodnje še organizirajo take in podobne dobrodelne prireditve. Tudi letošnji izkupiček baklade je namenjen vzdrževanju hospica Via di Natale, ki deluje ob onkološkem centru v Aviano. Pred sobotno baklado je predstavnik hospica Ottorino Sguazzin prisotnim podal izčrpno poročilo o opravljenem delu neprofitne organizacije, ki nudi prepotrebno pomoč onkološkim bolnikom in njihovim sorodnikom, ki prihajajo v Aviano iz vseh italijanskih dežel in

Ottorino Sguazzin, Luca Pisk in Štefan Tomsic

zacije, ki nudi svoje storitve povsem brezplačno". Sguazzin se je na koncu zahvalil tudi za zbiranje plastičnih zamaškov, ki jih sovojenjski krvodajalci peljejo v Doberdob, od tam pa gredo v zbirni center v Rudo - *"zamaški predstavljajo tudi za našo organizacijo veliko bogastvo, pomemben vir dohodka, ki bi se brez vašega zavzemanja končal v smetnjaku"*. Pohod po vaških ulicah se je končal na travniku ob Kulturnem domu, kjer je sledilo družabno srečanje ob sladakah, ki so jih pripravile sovojenjske gospe, in ob kozarku žlahtne kapljice.

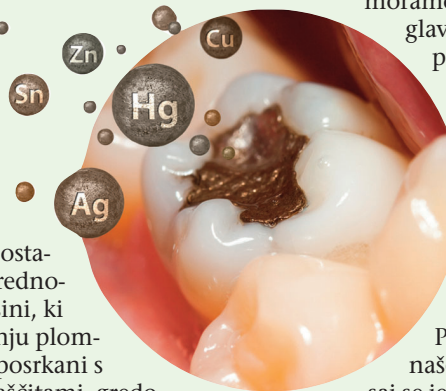
Kat

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (261)

Hipertiroza v naturopatiji (4)

Živo srebro se v našem telesu nabira predvsem v centralnem živčnem sistemu, jetrih in ledvicah. Največje težave, ki jih povzročajo, so živčnost, občutljivost, dermatitis, tresavica, izguba spomina, glavobol, vnetje kože, izpadanje las, izpuščaji po telesu. Kot vemo, se živo srebro v vsakem izmed nas nahaja predvsem v amalgamih. Zdaj je zelo modna odstranitev le-teh, vendar pozor: treba jih je odstraniti varno, pri zobozdravniku, ki razpolaga s pravimi sredstvi za varno odstranitev. Pred tem pa je vsekakor vredno okrepiti jetra. Vsako odstranjevanje amalgama namreč predstavlja izpostavljanje telesa povišanim vrednostim živega srebra. Če toksini, ki se izločajo ob odstranjevanju plombe, niso pravilno in hitro posrkani s posebnimi aspiratorji in zaščitami, gredo neposredno v možgane. Če so jetra šibka, je bolje, da amalgama ne odstranimo, saj nam bodo na takšen način manj škodile. Ob hranjenju se amalgam počasi izrablja, torej vsak dan prejmemo malo "strupu" v naše telo, vendar nam ta količina lahko škodi minimalno, če le imamo močna jetra, saj zmorejemo to toksično kovino izločiti iz telesa.

Pred kratkim je prišla k meni lepa, mlada ženska, ki je iz neznanega razloga dobila po celem telesu srbeče izpuščaje. Seveda je bila zelo nesrečna, saj ni vedela, zakaj so ti izpuščaji nastali, saj ni bila nikoli bolna, alergična itd. Med pogovorom mi je zaupala, da si je pred 2 mesecema odstranila 12 amalgamov brez ustrezne zaštite. Izpuščaji so bili torej le posledica. Z naturopatsko kuro si je opomogla, vendar moramo biti pozorni in misliti z glavo. Če smo alergični, imamo po koži razne srbeče izpuščaje. Takrat je bolje, da si ne nakoplujemo novih težav, misleč, da se bomo tako v celoti prečistili. Bolje je, da se okrepimo. Tudi hipertirozo lahko ukrotimo ali pa sprožimo z nepravilno odstranitvijo amalgamov v telesu. Povišane vrednosti svinca v našem telesu so zelo pogoste, saj se je ta toksična kovina dolgo uporabljala za izdelavo vodovodnih cevi po hišah. V Benetkah je še vedno velika večina hiš s svinčnimi cevmi v zidovih. Zdaj je uporaba svinca za izdelavo cevi v Evropski uniji prepovedana, vendar je svinec prisoten doma la povsod v našem okolju.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USP in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250. Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številk smo poslali v tisk v torek, 1. oktobra 2019, ob 13. uri

Smo narod pevcev, pesnikov in sanjačev

Poj mi pesem

Jesen mi je vedno neprijetna. Predvsem zaradi samote. Mi-nevanja. Polzenja časa. Tu v Benečiji je še posebej žalostna. Ne zaradi narave. Narava je tu jeseni prekrasna. Gozdovi se odenejo v barve, nebo modri, vsa pokrajina se utaplja v zlatih odtenkih. S pridihom otožnosti. In prav ta otožnost, ki je že itak vedno v meni, mi ne da, da bi ljubila jesen.

Dolina, v kateri živim, je krasna. A samotna. Že poleti, ko gredo po pobočjih turisti z nahrbtniki, ko se ljudje veselijo hladnih tolmunov in so ceste polne kolesarjev, je tu čutiti samoto. Jeseni se začne tisti čas, ko že težko srečaš človeka. Večina vasi v zgornji Idrski dolini je namreč skoraj popolnoma praznih. Nekaj ljudi, največ izseljencev, ki jih nostalgija še vedno vleče domov, se vrača poleti. Tu ostanejo za mesec, dva, največ tri. Potem zavlada tišina. Vasi so tihe, okna prazna in temna, celo ceste so prazne.

Lahko se voziš kilometre in kilometre, ne da bi mimo tebe peljal drug avto, kolesar, tovrnjak. Praznina, gozdovi, robida. In samota. Samota, ki je je odločno preveč.

Prav zaradi te samote, v kateri se ne najdem, sem večer popotnik. Menda sem od nekdaj nemirna duša, a ko v samoti hlastam po življenju, je nemir še večji. In tako se vozim na razne prireditve, pohode, veselice, najraje v sosednjo Slovenijo, kjer je vzdušje povsem drugačno. Kjer je čutiti življenje, radost. Kjer je čutiti mladostno vznosenost, kjer je slišati pesmi in kjer noči niso tihe kot pri nas.

O vsem tem sem razmišljala zadnjič na koncertu Vlada Kreslina, ki se mu kljub obveznostim nisem mogla odreči. Kreslin je že

sam po sebi izraz polne energije, življenja. Njegove pesmi, največ besedil napiše sam, nekaj jih je Lainščkovih, nekaj ljudskih, so polne čustvenosti, radoživosti, sonca. Tistega sonca, ki ga odseva prekmurska nižina. Zato sem šla na koncert. In seveda me tudi to-

krat Slovenija in Kreslin nista razočarala.

V domačem kraju sem aktivna v društvu. Vem, kako težko je kaj organizirati, vem, da vedno zmanjkuje denarja, in predvsem vem, koliko koncert stane. Medtem ko je pri nas visoko kakovostne glasbe malo, je bilo letos v Posočju odličnih koncertov na pretek. Večina jih je bila s prostim vstopom. Tako kot tale Kreslinov. In ko sem tu med najrazličnejšimi generacijami, od moje do tistih rosno mladih in nazadnje tistih, ki so že večletni upokojenci, se sprašujem, ali gre Sloveniji tako dobro ali pa je Italija res že tako na psu, da ni denarja za nič. Še najmanj za kulturo.

Tolmin, mali trg pod prelepimi gorami, kar poka po šivih. Veliko nas je, največ domačinov, mnogo pa se nas je pripeljalo iz soseščine. Vzdušje je veselo, toči se pivo, cvre se frika, vrišči in trušč vsepovsod. Redarji odmaknejo klopi, naznanijo koncert. Prostor pred odrom ostane najprej prazen. Slovenci smo sramežljivi in skromni, nihče si ne upa prvi pred odri. Drugod bi se menda za to pehali, a mi vedno puščamo prostor drugim. Šele ko kantavtor sam povabi ljudi, naj se približajo odru, se jih nekaj, z mano vred, odtrga od množice in počasi se zbira nekoliko bolj spredaj. Zapijemo takoj po prvi, drugi pesmi. Najprej plaho, najprej samo nekateri, potem se refren zasliši vse naokoli, počasi pojemo vsi. Vlado Kreslin nas spodbuja,

umolkne in podaja besedo občinstvu. Vsi se tej igri smejemo, a pojemo. Slovenci nadvse radi pojemo. Svoje pesmi, pesmi, ki so vezane na domače kraje, pesmi iz preteklosti, pesmi, ki nas spominjajo. Menda nihče nima toliko zborov, kot jih imamo Slovenci. No, kvečjemu Avstrijci. Avstrijci so nam podobni, to večkrat čutim. Prijatelj je nekoč rekel, da med nami in Avstrijci ni razlik, razen jezika. Karantanija, sedanja avstrijska Koroška, je zibelka slovenstva.

Med Furlani se počutim bolj tuja, še bolj tuja kot med Italijani. Ko se vozim po tej meni tako neprijazni nižini, kjer je dreves tako malo, še manj pa cvetja in vrtov, najdem skoraj pred vsakim bifejem, barom ali gostilno napis "danes zvečer vabljeni na karaoke". Karaoke je nekaj ogabnega, tujega, odvratnega. V Avstriji tega ne vidiš nikjer, oni, tako kot mi, pojejo skupaj, v zboru, med prijatelji, po gostilnah, na koncertih. In igrajo harmoniko. Tako kot jo igramo ob vsaki priložnosti mi Slovenci.

Lepo mi je, ko spremljamo Kreslina. Pesmi so že skoraj ponarodele. Krasna besedila ima Vlado Kreslin. Po srcu smo Slovenci pesniki. Vsi skupaj pojemo o roži, ki ne vemo, namesto koga cveti, o prijatelju, ki odpušča slabe dni, o tisti krasni beltinski pokrajini, ki jo ljubimo vsi Slovenci. Prekmurje je krasno. Prekmurje je nežno in dobro. Prekmurje je lepo kot glasba. Prekmurje je poezija dobrih ljudi. Tako je menda napisal že Miško Kranjec. Med zadnjimi Vlado Kreslin zapoje Vrbo, ki jo je sam uglasbil. Prešernovo. Zdaj šele zadoni med publiko. Pojemo čisto vsi. Stari in mladi. Pogumni in sramežljivi.

Vrbo moraš zapeti. Vrba je v srcu vseh nas. Pojemo vsi skupaj, kot bi bil pred odrom velikanski zbor. Pesem znamo vsi na pamet. Vsi Slovenci. In vsi Slovenci pojemo in znamo na pamet Zdravljico. Povsod in ob vsaki priložnosti smo jo peli, še preden je postala naša državna himna. A ni to krasno, da so poezije našega največjega pesnika ponarodele, postale del nas, prešle v naše duše! Pomislim, da se menda nikjer na svetu to ne dogaja. Kdo od Italijanov sploh zna Danteja na pamet? Večina ga sploh ne ceni. Mladi ga ne marajo. Naš Prešeren pa doni od parlamenta do vaških gostiln. Slovenci. Godci in poeti. Sanjači v prelepi deželi, ki je polna življenja.

Po koncertu se peljem proti goram ... mimo Bovca. Čez vas ne moremo, obvoz nas pelje mimo. Spet se na glavnem trgu tre mladine, spet je slišati glasbo, tokrat niz Šiferjevih pesmi. Spet začutim tisto domačnost in tisto prijetno pretakanje spominov skozi dušo. Kako veseli znamo biti Slovenci. Kako otožni znamo biti Slovenci. Kako veliko nam pomeni pesem. Ali pa morda sploh nikoli nismo veseli ... Pesem nosimo v duši, da z njo preganjamo žalost, nostalgijo, večno hrepenenje. In pojemo, da gre bolečina iz nas, da jo izpojemo. Pojemo, da imamo izgovor, da smo lahko skupaj, da preganjamo samoto. Pojemo vedno, povsod, najraje v družbi. Res smo narod pevcev, pesnikov in sanjačev. A dokler doni po dolinah in gorah pesem, nam nihče ne more vzeti prihodnosti, vere in poguma. Pesem družijo. Pesem daje moč. Pesem nas pelje naprej, tudi ko je najtežje.

Suzi Pertot

Evropsko prvenstvo z zornega kota prostovoljke

“Prostovoljno delo te obogati!”

Slovenija je imela to čast, da je bila od 12. do 26. septembra 2019 ena izmed štirih držav, ki so imele v gosteh letošnje evropsko prvenstvo v moški odbojki.

Igranje pred domačo publiko je bilo za slovenske odbojkarje veliko darilo: praznično vzdušje v nabito polnih Stožicah je gotovo tudi pripomoglo k uvrstitvi v finale. Izpeljava tovrstnega dogodka pa predstavlja za Odbojgarsko zvezo Slovenije velik organizacijski zalogaj, ki mu ne bi bili kos brez pomoči prostovoljcev, ki so pomagali pri vseh fazah priprave

vsak odpravil na svoje mesto: ena ekipa je delala na medijski tribuni, nekateri so ob igrišču pomagali špikerjem pri animaciji občinstva, ostali pa smo pri vhodih ter v VIP ložah usmerjali obiskovalce na njihove sedeže in skrbili za red v dvorani. Poblizje smo opazovali, kako se je odbojarska mrzlina v državi iz tekme v tekmo večala: v začetni fazi prvenstva slovenskih odbojarskih navdušencev ni bilo veliko. Dvorano so polnili predvsem finski navijači: organizatorji so nas pred začetkom prvenstva svarili pred njimi, češ da na tek-

najbrž bolj upali kot verjeli v to, da lahko Slovenija preмага aktualne evropske prvake. Slovenski odbojkarji svojih zvestih navijačev niso razočarali: po Rusiji je v Ljubljani padla še svetovna prvakinja Poljska, ki se je s Slovenijo spopadla v še bolj polni dvorani, saj so zaradi ogromnega zanimanja za tekmo (marsikateri navijač se je moral zadovoljiti z ogledom tekme na zaslonu pred stadionom ali v centru mesta) razprodanim sedežem dodali še stojšča.

Razprodane Stožice pa so za nas pomenile tudi več dela. Na stadion smo prihajali vedno bolj zgodaj, saj smo morali vseh dvanajst tisoč sedežev v dvorani opremiti z navijaškimi rekviziti. Na srečo kljub ogromnemu številu ljudi nikoli ni prišlo do sporov med gledalci, izjemno

na prvenstvo.

Ekipi približno sedemdesetih prostovoljcev sva se pridružili tudi dve odbojarski navdušenki iz Trsta. Naše delo se je začelo že v mesecu maju, ko smo imeli prvo izobraževalno srečanje, na katerem so nam predstavili različne vloge, namenjene prostovoljcem. Prva preizkušnja nas je nato čakala poleti, ko je v ljubljanskih Stožicah od 3. do 7. julija potekal kvalifikacijski turnir za vstop v ligo narodov. Pravo garanje pa se je začelo 12. septembra, ko so evropsko prvenstvo v Ljubljani odprle kar tri zaporedne tekme.

Za večino prostovoljcev se je delovni dan začel kako uro pred tekmo, ko smo v prostovoljskem centru v Stožicah najavili svoj prihod in dobili navodila glede dnevnih zadolžitvev. Nato se je

mah radi prirejajo pravo veselico. V resnici pa nam finski veseljaki (nabralo se jih je okrog dva tisoč) niso povzročali nobenih preglativ: s pijačo v rokah so navdušeno in glasno bodrili svojo ekipo, ne da bi kdajkoli izkazali nespoštljiv odnos do nasprotnika ali do same prireditve. Na slovenskih tekmah so se Finci ponavadi pridružili slovenskim navijačem; teh je bilo, kot sem že omenila, vsak dan več. Za stopnjevanje evforije in dvigovanje zanimanja za slovensko odbojko so bili gotovo najbolj zaslužni reprezentanti, ki so prvenstvo začeli z nekaj gladkimi zmagami in se nato izkazali tudi v izločilnih dvobojih. Ko so si z lepo zmago proti Bolgarom priborili nov spopad s favorizirano Rusijo, je v Stožice prišlo rekordno število navijačev, ki so

vzdušje, ki so ga ti na tekmah pričarali v Stožicah, pa je tako igralce kot tudi nas nagradilo za ves trud. Prostovoljno delo je izkušnja, ki te obogati na več nivojih. Poleg tega, da se naučiš delati v raznoliki skupini in kljubovati nepredvidenim situacijam, si tudi pridobiš veliko novih prijateljev. Za športne navdušence pa je gotovo zlata vredno tudi prisostvovanje tovrstnemu prvenstvu iz zakulisja. Navsezadnje imajo prostovoljci možnost neposrednega srečanja z igralci: pred zadnjima dvema tekmama smo slovenske odbojkarje ob prihodu v Stožice pozdravili s špalirjem, kar ni bil čudovit trenutek le za nas, ampak tudi zanje, saj vse do zdaj niso bili vajeni tolikšne podpore s strani slovenske javnosti.

Mojca Petaros

JURIJ PALJK

OBROBNOSTI

16

Kako se spreminja naš svet, vsi mi, naša družbi in vsak posameznik v njej, mi je te dni najbolj zgovorno povedal podatek o imenitni fotografiji našega kolega Matevža Čotarja, ki je nedavno posnel fotografijo letala pod solkanskim kamnitim mostom in jo objavil na Facebook strani Novega glasa, na Twitterju in seveda na Instagramu. Ker vem, da to berete predvsem starejši, vam povem, da so to družbena omrežja, ki danes spreminjajo svet, družbo in seveda vse nas, četudi nismo na njih, ne živimo digitalnega življenja na spletu, če smem tako reči. Fotografijo smo imeli na naslovnici v minuli številki našega tednika. Zanimiv pa je podatek, da je bil naš Matevž s svojim "pametnim telefonom", ne s fotokamero!, na pravem mestu in ob pravem času. O tem najbolj zgovorno govorijo ti podatki, ki jih pišem ob 15.10 v ponedeljek, 30. septembra letos. Fotografija letala pod Solkanskim mostom je na Facebook strani dosegla 75.346 ljudi, imela je 10.182 dejavnosti, bila je vseh samo na naši strani na Facebooku več kot tristo ljudem in imela je 429 delitev, kar pomeni, da se je več kot štiristo obiskovalcev Facebook omrežja potrudilo in jo dalo na ogled tudi svojim prijateljem in znancem. Zanimivo je, da je to Matevžovo fotografijo delil tudi sam pilot Benjamin Ličer iz Aerokluba obalnega letalskega centra v Portorožu, ki je sicer že tretjič poletel pod solkanskim kamnitim mostom, tokrat ob 110. obletnici prvega poleta goriškega letalskega pionirja Edvarda Rusjana.

Gre za neverjetne številke za naš teden in ne samo za naš tedenik! Matevžu seveda iskrene čestitke za rekord, ki ga bomo težko dosegli, kaj šele, da bi ga kdajkoli presegle, to je tako visok mejnik, da se vsakemu poštenemu obiskovalcu svetovnega spleta dobesedno zašibijo noge. Ob tem podatku smo se v našem malem uredništvu zamislili. Po eni strani smo razumeli, da je svetovni splet nepredvidljiv, še bolj, kot smo že vedeli, da je, saj pravih razlogov za tak uspeh fotografije ni.

Ko se sam spominjam, da sem pred več kot 12 leti med prvimi pri nas razumel, brez nepotrebnosti, da bi zapisal, da bodo družbena omrežja spremenila svet komunikacije in zato tudi svet časopisov, televizije, radia in tako naprej, se spominjam posmeha in natolcevanj s

strani kolegov, ki danes kar tekmujejo, kdo bo uspešnejši z objavami na spletu, na "webu", kot rečemo v žargonu. Če se danes spomnim žalitev na moj račun, češ da zgubljam čas med delom z objavami na svetovnem spletu, natolcevanj, celo "Mr. Facebook" so me zafrkljivo imenovali, posmehov na sestankih, ko smo govorili o prihodnosti časopisov, ko so me nejeverno gledali, govoril sem namreč, da se vse najbolj pomembne stvari nezadržno selijo na svetovni splet, pa si danes ne morem kaj, da se ne bi grenko nasmehnili, ko pomislim, da je ta nezadržni proces pomenil za vse nas, ki delamo pri časopisih, tudi začetek nekega konca. Ker se ne nameravam več ukvarjati s tistimi, ki so na družbenih omrežjih, tako kot v življenju, samo zato, da se ukvarjajo z drugimi, sami pa ne dajo ničesar od sebe, zato pa vedo vse o drugih, bi zapisal predvsem to, da svetovni splet za vse časopisne hiše pomeni konec neke dobe. Konec in ne začetek. Naj vam lažje je še tako, da je to neka nova priložnost za vse nas, vam sam povem, da je to prelomnica, ki se najbolj kaže v tem, da noben časopis pri nas ne dobi več novega naročnika, ki je mlajši od 40 let. Izjeme samo potrjujejo pravilo. Kot vedno.

Ko smo pred tednom dni potovali, v štirih smo bili v delegaciji Zveze katoliških časnikarjev UC-SI iz FJK, v Rim, smo šli z vlakom. Rdeča puščica, kot bi prevedel vlak Freccia rossa, je drvela proti Večnemu mestu in sklenil sem narediti ogled potnikov. Prehodil sem ves vlak, od lokomotive do konca in nazaj. Med vožnjo proti Rimu sta bila na vlaku dva starejša, ki sta imela časopis, za nazaj iz Rima proti Trstu sem jih našel tri. To je vse. Vsi drugi so bili sklonjeni nad pametnim telefonom, zaslonom osebnega računalnika in nekaj jih je bralo knjige. To je bilo vse.

Ker nas sveti oče Francišek nenehno bodri, naj tu na obrobju, na periferiji, kjer živimo danes vsi, damo besedo vsem tistim, ki je nimajo, je naša dolžnost, da to naredimo, da to nenehno počnemo. Tako v tiskanem časopisu kot vse bolj na svetovnem spletu. Matevževa fotografija je poletela v svet, od tod, z našega obrobja, bolj kot vse drugo, kar smo kdajkoli napisali, posliali. Sili nas k razmisleku, a tudi k še večji pozornosti do vsega, kar objavljamo na svetovnem spletu, kjer vse ostane za vedno.

POGOVOR Nadia Pavletič, lastnica trgovine s sadjem in zelenjavo

“Zelo mi je žal zapreti trgovino, a po sili razmer jo moram!”

V Gorici je v zadnjih letih, posebno še ob nastopu vsesplošne krize, končalo svojo dejavnost mnogo trgovin v samem središču mesta, pa tudi na obrobju. Velika nakupovalna središča v bližnjih krajih Slovenije in okolici našega mesta so bila marsikdaj usodna za majhne prodajalne, ki so po sili razmer morale za vedno zapreti vrata.

V letošnjem avgustu je zaprla svojo sicer cvetočo trgovinico sadja in zelenjave na Svetogorski ulici (via del Monte Santo) 92, v neposredni bližini slovenskega Dijaškega doma Simon Gregorčič, tudi Nadia Pavletič (zdaj je na tem koncu le trgovina jestvin, ki jo upravlja Nevio Gorjan, bratranec pokojnega Darka Bratine). Svoji trgovini se je morala odreči, čeprav ji je bila ta dejavnost, in ji je še, zelo pri srcu, a zaradi zdravstvenih razlogov je ni mogla več sama opravljati. Tudi njene stalne stranke so s solznimi očmi sprejele vest o zaprtju. Nadia je bila namreč zelo priljubljena zaradi svoje prijaznosti in poštenosti. Skrbno je namreč izbirala vse, kar je prodajala, in zmeraj je želela ponujati strankam čim bolj svežo, dobro in naravno pridelano zelenjavo in sadje.

Čeprav je bila ob dokončnem zaprtju trgovine kar zaposlena, je rade volje sprejela povabilo za pogovor, za kar se ji iskreno zahvaljujem in ji obenem želim veliko zdravja in zadovoljstva v novi vlogi “upokojenke” in pozornosti none.

Najprej bi te prosila, da poveš bralcem, od kod si doma in kje si se šolala.

Doma sem iz Rupe, že dolgo sicer živim v Gorici. Osnovno šolo sem obiskovala v domači vasi, nato pa nižjo srednjo šolo Ivan Trinko v Gorici, kjer sem tudi dokončala triletno šolo za vrtnarice, ko je bil na njen ravnatelj prof. Andrej Bratuž.

Kaj pa po šoli?

Po maturi sem upala, da bom dobila kakšno suplenco v vrtcu. A ker te priložnosti kar ni hotelo

biti, sem se zaposlila v lekarni D'Udine, blizu kapucinske cerkve v Gorici. To se je zgodilo čisto po naključju, ker mi je neka moja prijateljica povedala, da iščejo nadomestnico za uslužbenko, ki je šla na porodniški dopust. (Takrat je bila v lekarni tudi lekarnarka Milenka Rustja). Ostati bi morala le pet mesecev, a potem so me vzeli kot stalno uslužbenko. In tako sem tam delala deset let! Delo mi je bilo zelo všeč. Bilo je super! Bili smo kot ena družina. Medtem sem se poročila in si ustvarila nov dom. L. 1986 se mi je rodil sin Andrea. Ko je umrl gospodar, dr. Alfieri D'Udine, in je lastništvo prevzel njegov sin Bruno, se je vse spremenilo, zato sem se odločila, da si poiščem kaj drugega.

Kako pa, da si se iz lekarne preusmerila v trgovino sadja in zelenjave?

Takrat bi lahko iskala delo v kakšni drugi lekarni. A blizu lekarne D'Udine je bila trgovina s sadjem in zelenjavo in z mojim sva se odločila, da bi lahko poskusila si ustvariti kaj svojega. Izvedela sva namreč, da prodajajo trgovino na Svetogorski ulici, in odločitev je padla.

Kdo pa je bil lastnik te trgovine na Svetogorski ulici?

Bili sta dve sestri, Carla in Romana Romano. Z mojim sva se zmenila, da se lotiva te nove dejavnosti. Jaz sicer nisem imela pojma o sadju in zelenjavi. Vse je bilo treba začeti na novo. Zmeraj sem govorila, da takšne trgovine ne bom nikoli imela, ker mora biti v njej bolj mrzlo. In meni je tako mrzlo! A prišla sem prav v tako trgovino in v njej zdržala celih trideset let. To delo mi je bilo zelo všeč in žal mi je, da ga moram opustiti.

V vseh teh desetletjih nisi nikoli pomislila, zakaj si se tega lotila?

Ne, nikdar. Ko se mi je l. 1992 rodil drugi sin Alessio, mi je prišla pomagat prejšnja gospodinja Romana in je ostala z mano približno deset let.

Delo mi je šlo takoj od rok, saj sem ga polagoma vžljubila in de-

lala z veseljem. Še preden sem kupila trgovino, sem se s prejšnjima gospodinjama uvajala v ta posel in spoznavala stranke.

Tu v Svetogorski četrti se je zdelo,

kot da smo na vasi, in zato je bilo pač treba spoznati ljudi in se jim približati, da bi me sploh sprejeli.

Že preden sem kupila trgovino, sem z gospodinjo hodila na goriški “odprti” trg, da bi izvedela, kdo prodaja najboljšo zelenjavo in sadje, kje se najbolj izplača kupiti, itd. Takrat je na tem “odprtem trgu na debelo” svoje pridelke prodajalo veliko okoliških kmetov. Vsako jutro sva morali pohiteti, da bi našli čim več blaga na izbiro.

Kje pa si zdaj nabavljala, kar si prodajala v trgovini?

Zdaj je na tem trgu ostal le en prodajalec, zato sem začela hoditi dvakrat ali trikrat na teden v Videm. To je bilo seveda še bolj naporno. Tudi zaradi tega sem se odločila, da končam ta svoj posel. Vstajati sem morala seveda zelo zgodaj in skušati dobiti čim boljše blago. Tržnica je tam ogromna. Gotovo sem na njej

vsakič prehodila kakšne tri kilometre. Tja vozijo svoje pridelke kmetje, ti pa kupiš od prodajalca “na debelo”, grosista.

Vsekakor, kar sem mogla dobiti domačega, sem odkupovala od tukajšnjih goriških kmetov, iz Štandreža, goriške ul. Brigata Etna, se pravi s Solkanškega polja, pa tudi iz Solkana. Vse, kar se je dalo, sem kupovala čim bliže. Gospe so npr. pože-

la. Če zelenjava ali sadje nista bila več sveža, sem tako blago kar darovala. Prav zaradi tega so bili vsi moji kupci gotovi, da bodo pri meni dobili vedno vse sveže.

Kaj so morda doma imeli tvoji starši vrt?

Ja, seveda, še zdaj ga oče Valentin ali Srečko, kot ga vsi imenujejo, in mama Marija – Mara za domače – imata, a pridelujeta zelenjavo samo za domačo rabo.

Jaz pa se nisem nikoli prav nič spoznala na vrtničarstvo, nisem nikoli kopala, sejala... Ne maram zemlje, bojim se vseh žuželk, pravzaprav vsega.

Včasih me je v trgovini oče slišal zakričati, ker sem našla v zelenjavi kakšnega pajka ali kakšen drug mrčes.

Kaj ti je pomagal tudi tata v trgovini?

Ja, vedno mi je pomagal. Mi je odprl trgovino, me počakal, da sem pripeljala zelenjavo, in mi jo je iz avta nosil v trgovino. Tudi očistil je, kar je bilo treba. Odnašal mi je kartonaste škatle. Do zadnjega dneva je to delal, kljub letom.

Ti je morda pri delu priskočil na pomoč tudi tvoj, žal, zdaj že pokojni mož?

Ja, ko se je upokojil, je bil še mlad in mi je zato tudi on pomagal. Ko sem ga potrebovala, je takoj prihitel v trgovino. Urejal mi je tudi birokratske zadeve, ki jih je zmeraj več in so vedno bolj zapletene. Včasih je tudi kakšni gospe dostavil kupljeno blago na dom.

Žal, je umrl l. 2014. Tudi zaradi tega je postajalo zame to delo zmeraj bolj naporno.

Sinova sta se verjetno usmerila drugam?

Ja, sinova imata drug poklic. To je bilo moje delo, a zdaj ga ne zmorem več opravljati.

Zdaj zapiraš in nisi našla nikogar, ki bi prevzel to dejavnost?

Po pravici moram povedati, da nisem niti še nikogar iskala. Trgovina je moja. Zato, če je kdo voljan nadaljevati moje delo, naj se kar oglasi.

Delo z zelenjavo je zahtevno, zgodaj je treba vstajati, ni določenega urnika, ker je treba po zaprtju trgovine še marsikaj poskrbeti. Trgovino sem imela odprto od 9.00 do 13.30. Pa še popoldne. Odkar imam vnukinjo, sem imela prve tri dni v tednu odprto le do 14.00 ali 14.30. Zadnje tri dni pa sem bila v trgovini cel dan.

Tako mlada si že nona?

Ja, vnukinja Asia bo imela tri le-

ta.

Sodeč po iskricah v očeh, jo imaš neizmerno rada.

Ja, res je, ona je moje veselje. Zato mi tudi ne bo tako težko ob zaprtju trgovine.

Opazila sem, da so stranke zelo navezane nate. Vsem je težko, ker zapiraš.

Tega nisem pričakovala. Nisem mislila, da sem jim res tako pri srcu.

Tu sem bila trideset let, kar je dolga doba. Po drugem porodu, Alessio se je rodil decembra, sem se vrnila v trgovino že po novem letu. Bilo je lepo. Ta tri desetletja so minila v lepem vzdušju, tudi z mojem in družino nasploh. Bili smo zadovoljni. Zdaj mi je žal, ker moram zapreti, sicer pa se bom lahko bolj posvečala svoji vnukinji in uživala ob njej. Bom lahko končno v miru hodila na njene predstave v vrtec, ne da bi stalno pogledovala na uro, kot sem to delala, ko sta bila v vrtcu moja otroka. Navadno sem na šolske prireditve prihajala pozno, ostajala sem neke zadaj, za vsemi starši, samo da sta me videla, da sem tam.

Vnukinja hodi v vrtec v ul. Brolo, tako da bom še nadalje zahajala na ta konec. Sama namreč stanujem v Stražah.

Če bi kdo prevzel tvojo trgovino, bi mu gotovo bila pripravljena pomagati z dobrimi nasveti.

Prav gotovo. Ni problema. Rada bi mu svetovala, ga naučila posla. Sama sem zmeraj rada delala z ljudmi. Včasih so k meni prišli tudi zato, da bi mi kaj zaupali ali da bi slišali kakšno lepo besedo ali da bi jim dala kak nasvet.

Neka gospa je o meni zmeraj pravila, da gre “k svoji psihologinji”. Zaupali so mi svoje težave. Tudi po dvakrat ali trikrat na dan so prihajali... Celo kakšno novo krilo so mi prišli gospe pokazati! Postal sem pač tudi njihova svetovalka in zaupnica. Skupaj smo se tudi malce posmehljali, potožili ali zajokali. Vzememo smo si pomagali. Prav zaradi tega mi je zdaj tako težko. Če bi si vsaj mogla privoščiti kakšno pomočnico-prodajalko, a tega se ne da! Birokratskih predpisov je zmeraj več, zmeraj bolj zahtevni so. Zato je marsikdo prav zaradi tega prisiljen zapreti. Če sam ne zmoreš, moraš končati delati. Žal mi je za vse gospe, ki jih moram zapustiti! Tako lepo je bilo, ko smo si za Božič in novo leto voščili in nazdravili...

Iva Koršič

S 6. STRANI Uspešni Okusi ob meji 2019

Lepa priložnost za razvoj celotnega mesta

Matjaž Pintar, nedavno izvoljeni predsednik društva Sabotin iz Štmarja, je povedal, da so v nedeljo zaprli svojo veliko stojnico že zvečer. V bistvu so namreč končali vse zaloge; “razen zrezkov in pomfrita ni ostalo več nič”. Letos so ostali zvesti svoji tradicionalni ponudbi. Za goste so pripravili divjega prašiča s polento ali njoki, raco z njoki, dunajski zrezek s krompirčkom za otroke. Obračun je “pozitiven in dober kot vsako leto, zelo smo zadovoljni”, kljub soboti, ko je deževalo, “a ljudje so vseeno prihajali”. Matjaž je zelo pohvalil mlado rock skupino Love guns, ki je pod bližnjim

velikim šotorom ZSKP nastopila v soboto zvečer: “Bili so super, od osmih zvečer do polnoči je

bilo tu vse polno, ljudje so se ustavljali, ulica je bila v bistvu zaprta”. V četrtek, petek in nedeljo so stojnico “upravljali” starejši člani, v soboto pa so jo prepustili mlajšim, ki so se prav dobro izkazali, je še povedal Matjaž. Štmaver je majhna vas, in vendar so dosegli zelo dobre rezultate, zaradi česar se je društveni predsednik ob koncu Okusov

zahvalil vsem sodelavcem. Skratka: vse se je izteklo zelo dobro! “Postajamo vedno bolj prepoznavni”, ljudje se radi vračajo v t. i. Slovensko vas, “kjer so naša društva povezana”.

Pod 100 kv. metrov velikim šotorom štmavrskega društva smo poleg Matjaža našli tudi Adriana Ferija, “umetniško dušo” in neurtudnega delavca društva Sabo-

tin, avtorja številnih uspešnih pustnih vozov in scenografij. Tokrat nam je pokazal veliko in domiselno “stensko poslikavo” (pribli. 10 x 2,5 m), sredi katere se dviga Sabotin s polno luno in ki vsebuje kar nekaj bolj ali manj skritih/prikritih pomenov. Na koncu pa še beseda predsednici ZSKP! “Letos smo želeli malo olepšati veliki šotor, pripravili smo mizice s prti in stolicami, dali smo tiskate menije, primerno smo opremili otroški kotiček”, je začela Franca Padovan. Nekaj posebnega je bil sobotni koncert tržaške rock skupine Love guns, “ko je bil šotor neverjetno poln. Pridni, fantje! Nekaj takega smo si prav želeli

Franca Padovan

za mlade”. Menda je bilo manj ljudi, in vendar so naša društva dobro delala. Pomembna je pozicija v središču mesta, prav tako je bil pomenljiv obisk uglednih gostov na dan odprtja manifestacije, ko so Slovensko vas obiskali številni ugledni gostje in upravitelji z obeh strani državne meje. “Postajamo vedno bolj vidljivi, ljudje nas opazijo. Skupaj ‘delujemo’ dobro, tam smo kot ena sama družina”. Seveda, “potrebne je dosti energije, in vendar je vredno biti tam, da ljudje vedo, da smo!” Predvsem zato “hvala vsem, ki so pristopili k temu projektu, ki ga podpirajo in pomagajo”!

SKD Hrast